ఆంధ్రవైద్య గ్రంథమాల 6వ ప్రచురణము.

ఆయుర్వేదాంగ శారీరశాస్త్రము

AYURVEDIC SYSTEM OF Physiology and Anatomy in Telugu

గ్రంథకర్త:
శ్రీమాన్ ప్రతివాదిభయంకర కృష్ణమాచార్యులు.

ఆంధ్ర వైద్య గ్రంథమాల, గవర్నరుపేట. బెజవాడ

స్థాపకులు: శ్రీమాన్ కవిరాజ ప్రతివాది భయంకర కృష్ణమాచార్యులుగారు

మనవి

మన వైద్యులకు మంచి వైద్యజ్ఞానము కలిగిననే కాని చికిత్సచేయుటకు నైపుణ్యము కలుగదు. అట్టి నైపుణ్య ముండునపుడే చికిత్సలు చేయించుకొనువారికి వైద్యుల యందు గౌరవమును గురియు కలుగును. మన వైద్యుల నేకులయందు ప్రజలకు గురి తగ్గుచుండుటకు కారణము మన వైద్యులకు శాస్త్రజ్ఞానమును చికిత్సా నైపుణ్యమును లేకుండుటయే. పూర్వగ్రంథములు విషయ విభాగము లేక రచింపబడుట యును సంస్కృతభాషయం దుండుట వలనను అందరును చదివి తెలిసికొనుటకు అనుకూలముగా నుండలేదు. అట్టి లోపము తీర్చుటకై ఈ గ్రంథమాల స్థాపింపబడినది.

ప్రాచీనగ్రంథములకు టీకలును వ్యాఖ్యానములును వ్రాయించియు స్వతంత్ర గ్రంథములను అనువాద గ్రంథములను రచించియు ఉత్తమము లగు ఆయుర్వేద గ్రంథములను ఆంధ్రభాషయందు తెలుగులిపిలో ప్రచురించుటకు ఉద్దేశించి ఈ సంస్థ స్థాపింపబడినది. ఆంధ్రదేశమునందలి ఉత్తము లగు పండితులచే గ్రంథములు వ్రాయింపబడును.

మరియు నీ గ్రంథమాలయందు శాస్త్రగ్రంథము లన్నిటిని పరిశీలించి అన్ని గ్రంథములలోని విషయములను చేర్చి అందరకును తెలియునటుల తెనుగు వ్యాఖ్యానముతో ప్రచురింపబడును. సందర్భానుసారముగ పాశ్చాత్య వైద్యశాస్త్రములకు సంబంధించిన విషయములుకూడ చేర్పబడుచుండును. అందుచేత ప్రతివారికి వైద్యశాస్త్రమునను పాశ్చాత్యుల వైద్యశాస్త్రమునను జ్ఞానము కలుగుటకు గ్రంథములు మిగుల ఉపయోగించును. ఈ గ్రంథములు బాగుగా చదువుటవలన మంచి వైద్యవిద్య యలవడును. ఇట్టి గ్రంథములు రెండునెలలకు 200 పేజీలకు మించనటుల ప్రచురింపబడును. ...యు ...పరు బైండుచేసి పంపబడును. గ్రాహకులు

...వచ్చును.

...క్రౌనుసైజు 100 పేజీలకు రు 0-6-0 చొప్పునను
...రు 0-8-0 చొప్పునను రాయల్ సైజు 100 పేజీలకు
...ర్పరచి ఈయబడును. ఇతరులకు క్రౌను 100 పే॥
0-12-0 చొప్పునను రాయల్ 100 పే॥ 1-0-0
...ను. గ్రంథమాలయందు ప్రచురింపబడు గ్రంథము
... కంగీకరించి ప్రవేశరుసుము రు 1-0-0 చెల్లించిన
...దురు.

...ంచిన గ్రంథము లన్నియు ఒక్కసారిగా తీసుకొను
...త్రము తీసుకొన దలచినవారును, పిమ్మట అప్పు
...కొన దలచిన వారును, మా కా విషయమును
...ము చెల్లించి శాశ్వత చందాదారులుగా చేర
...లు తీసుకొనుటలో వారి అనుకూలమును బట్టి

...రువారు 1—0—0 ప్రవేశరుసుముతో మాకు
...డనే ఇదివరకు అచ్చుపడిన పుస్తకములలో
...త క్రమముగా పుస్తకములు పంపుచుండెదము.

ఆయుర్వేదాంగ శారీరశాస్త్రము

AYURVEDIC SYSTEM OF Physiology and Anatomy in Telugu

గ్రంథకర్తః
శ్రీమాన్ ప్రతివాదిభయంకర కృష్ణమాచార్యులు,
బెజవాడ.

శాశ్వత చందాదారులకు వెల రు 0-8-0

ఇతరులకు వెల రు 1-0-0

ఆయుర్వేదాంగ శారీరశాస్త్రము

పీఠిక

ఆయుర్వేదాంగములగు శారీరము నిదానము చికిత్స అను నిట్టివానిలో శారీరము ప్రాముఖ్యమునంద గలదు. శరీరము దాని నిర్మాణము అందలి అంగప్రత్యంగములు వాని విశేషములు మున్నగు వానిని తెలుసుకొనిన పిమ్మట కాని రోగమును గుర్తించి తెలుసుకొనుటకు వీలుండదు. రోగమును తెలుసుకొనిన పిమ్మట దానికి చికిత్స నేర్పాటు చేయవలసియుండును. అందుచే చికిత్సకు నిదానమును దానికి శారీరమును మూలములు కాగలవు.

ప్రాచీనులగు ఆయుర్వేద తంత్రకర్తలు తమ తంత్రములయందు చెప్పబడిన నిదాన చికిత్సాది భాగముల కంగములుగ శారీర భాగములనుకూడ చేర్చి చెప్పియున్నారు. అవి తమ తంత్రములయందు చెప్పబడిన చికిత్సాది భాగములకు కావలసినంతగను ఉపయుక్తముగను నుండును.

ప్రాచీనుల వలెనే పాశ్చాత్యులును శారీర శాస్త్రరచనయందు ఎక్కువ కృషి చేసియున్నారు. కోతులు, కుందేళ్ళు మొదలగు జంతువుల యొక్కయు మానవుల యొక్కయు మృత దేహభాగములను కోసి చూచి సూక్ష్మ దర్శన యంత్రాదుల సహాయముతో పరిశీలించి ఫొటోలుతీసి అట్టిచిత్రపటములతోకూర్చి గొప్ప పరిశీలనతో కూడిన శారీరశాస్త్రములను ప్రకటించియున్నారు.

సకల జనులును ఇట్టి శారీర శాస్త్రములను చక్కగ చదవి తమ శరీరమునకు సంబంధించిన విశేషములను బాగుగ తెలుసుకొని యుండుటవలన ఎక్కువ ఉపయోగము కలుగగలదు. అందునను వైద్యులగువారు ఇతరుల దేహ ప్రాణములకు గూడ బాధ్యత వహించినవారుగ నుండుటచే వైద్యాంగము లన్నిటితోపాటు వానిలో ముఖ్యాంగ మగు శారీరమును బాగుగ తెలుసుకొనియుండుట ఆవశ్యకము కాగలదు.

పాశ్చాత్యులు రచించిన శారీరములు ఎంతవిపులములుగ నేర్పడియున్నను ఆయుర్వేద వైద్యులకు ఆయుర్వేదాంగ శారీరములవలె ఉపయోగింప జాలవు. కారణమేమనగ - పాశ్చాత్య శారీరములయందు ఆత్మ ప్రకృతి బుద్ధి మనస్సు ఇంద్రియములు పంచభూతములు త్రిదోషములు అను నిట్టి తత్వములకును వానికిని మానవదేహమునకును ఏర్పడియుండు కలయికకును సంబంధించిన విశేషములు చెప్పబడియుండలేదు.

ఆయుర్వేదతంత్రసిద్ధాంతములు ఆత్మ మున్నగు అధ్యాత్మికద్రవ్యములకును పంచభూతములు మున్నగు అధిభౌతికద్రవ్యములకును సంబంధించిన విశేషములతో గూడి యుండును. అందుచే వైద్యాంగభాగములు ఇట్టి విశేషములను వివరించి చెప్పునవిగ నుండునపుడు కాని అవి ఆయుర్వేదాంగములుగ నుపయోగకారులు కాజాలవు. అందుచే పాశ్చాత్యులు రచించిన శారీరములు ఆయుర్వేదాంగ శారీరములవలె ఆయుర్వేదాంగములుగ నుపయోగ పడవు.

కాని అంగప్రత్యంగముల సన్నివేశవిశేషములను ప్రత్యక్షజ్ఞాన పురస్సరముగ నిర్ణయించునవిగ నుండుటచే పాశ్చాత్య శారీరములు ఆయుర్వేదాంగ శారీర విషయ

ముల యాథాత్మ్య పరిశోధనమునకును అనుక్త విశేష విషయ పరిజ్ఞానమునకును సహకారులు కాగలవు.

పాశ్చాత్య శారీరములు మైక్రోస్కోపు మున్నగు సూక్ష్మదర్శన యంత్రాదుల సహాయముతో మృతదేహభాగములను పరిశోధించి తెలుసుకొనిన విషయములు సమకూర్చి రచింప బడినవిగ నుండుటచే ప్రత్యక్షైక ప్రమాణప్రమితము లగు ప్రమేయములు మాత్రము కలిగినవిగ నుండును. ఆయుర్వేదాంగ శారీరములు అట్లు కాక ప్రత్యక్షము సాధనముగ మృతదేహముల పరిశోధనముతో పాటు యౌగిక ప్రత్యక్షము సాధనముగ జీవద్దేహము నందలి అంగప్రత్యంగముల యొక్కయు వాని సన్నివేశముల యొక్కయు వాని కార్యకలాపముల యొక్కయు పరిస్థితుల నెరింగి రచింప బడినవిగ నుండుటచే ప్రత్యక్షానుమాన శబ్దములను త్రివిధ ప్రమాణ ప్రమితములగు ప్రమేయములు సయుక్తికముగ వర్ణించి కూర్చబడినవిగ నుండును. అందుచే పాశ్చాత్య శారీర పరిజ్ఞానమునకు కేవలము ప్రత్యక్ష మొక్కటియే ప్రమాణమగునని చెప్పుటయు ఆయుర్వేదాంగ శారీర పరిజ్ఞానమునకు ప్రత్యక్షానుమాన శబ్ద యుక్తులు ప్రమాణము లగునని చెప్పుటయు కలుగుచున్నది.

పాశ్చాత్య శారీరములు ఆయుర్వేదాంగములుగ నుపయోగ పడకున్నను అతి చిరకాలమునకు పూర్వము నిర్మితములై ప్రచారము తగ్గి ఖిలములై యుండు ఆయుర్వేదాంగ శారీరములలోని ప్రత్యక్ష గ్రాహ్యము లగు విషయముల యాథార్థ్యపరిశోధనమున నవి మిగుల నుపకరింప గలవు. కావున ఆయుర్వేదులు ఆయుర్వేదాంగ శారీర భాగములు చదువునపుడు పాశ్చాత్య శారీరవిషయముల సాధర్మ్య వైధర్మ్య చర్చలు జరుపుచు నేర్చుకొనుట ఉపయుక్తము కాగలదు.

పై విషయములను పర్యాలోచన మొనర్చి ఆంధ్రుల కుపయోగ పడులాగున ఈ శారీరశాస్త్రము సమకూర్పబడినది. ఈ గ్రంథమున చరకసుశ్రుతాదులు రచించిన ఉత్తమగ్రంథము లన్నిటినుండియు విషయములు కూర్చి చేర్పబడినవి. ఆధునికపద్ధతుల ననుసరించి అట్టి విషయముల కొక ప్రణాళిక నేర్పరచి ప్రత్యేకశాస్త్రగ్రంథముగ నిది నిర్మింపబడినది, ఈ గ్రంథమున ఆ యా సందర్భముల యందు విషయవర్ణనమున పాశ్చాత్యశారీరముల సాధర్మ్య వైధర్మ్య చర్చకూడ చేర్చబడినది. ఆ సందర్భమున వానికి సంబంధించిన చిత్రపటములు కూర్పబడినవి. ఇట్లీ గ్రంథము ఆంధ్రులకు అందును ఆంధ్రవైద్యులకు ఆయుర్వేదాంగశారీరవిషయముల నెరుంగుటకు ఉపయోగ పడునట్లు అన్నివిధములగు సన్నివేశములును సమకూర్చి నిర్మితమైనది.

ఇట్టి యుద్దేశములతో ఇదివరకు "ఆయుర్వేదాంగశారీరశాస్త్రసంగ్రహము" అను పేరు కల గొప్ప పుస్తక మొకటి రచించి ప్రకటించియున్నాము. ఆ గ్రంథము ఆయుర్వేదతంత్ర గ్రంథము లన్నిటి నుండియు ప్రమాణములు సంగ్రహించి సమకూర్చి ప్రణాళిక నేర్పరచి టీకావివరణములును విషయచర్చలును చేర్చి పాశ్చాత్యశారీర విషయముల సాధర్మ్య వైధర్మ్యచర్చలతో కూర్చి ప్రకటింపబడినది.

కాని అందలి విషయములు సంస్కృతాంధ్రభాషల యందు చక్కని జ్ఞానము లేని సామాన్యవైద్యులు స్వయముగ చదివి గ్రహించుటకు సాధ్యపడునట్లు

కనపడలేదు. భాషాపాండిత్యము కలవారు గురుసహాయమున ప్రయత్నముతో గ్రహింపవలసినదిగ నేర్పడినది. అందుచే ఈ గ్రంథ మిపుడు రచించి ప్రకటింపవలసి వచ్చినది. ఈ గ్రంథమున సంస్కృతమూలములును పూర్వపక్షసిద్ధాంత చర్చా భాగములును తొలగింపబడినవి. శారీరవిషయములు మాత్రము తేట యగు తెనుగున సులభగ్రాహ్యముగ నుండునట్లు వివరించి వర్ణింపబడినవి. అందుచే దీనిని చదివి సామాన్యులుకూడ శారీరవిషయ పరిజ్ఞానమును సంపాదింప వచ్చును.

ప్రస్తుత మీ గ్రంథభాగమున శరీర విచయము త్వగ్వివరణము కలావివరణము అను మూడు ప్రకరణములు కలవు. అందు శరీరవిచయ ప్రకరణమున శరీరోత్పత్తి అంగ ప్రత్యంగ సంఖ్యా ప్రమాణ వివరణము, శారీర విషయ సంఖ్యానము అను నిట్టి శారీరశాస్త్ర మూల సిద్ధాంతములకు సంబంధించిన ముఖ్య విషయములు ఆయుర్వేద పాశ్చాత్య శారీర సిద్ధాంతముల ననుసరించి సవిమర్శముగ వర్ణింపబడినవి. ఈ మూల సిద్ధాంతముల ననుసరించియే తక్కిన శారీరశాస్త్ర విస్తారమును ఆయుర్వేద సిద్ధాంత భాగములును నేర్పడుచుండును. ఈ మూల సిద్ధాంతముల యం దేర్పడు భేదములను బట్టియే శాస్త్రపద్ధతులయందు భేదములు కలుగుచుండును. ఇట్లు శాస్త్రారంభమున తెలియదగిన మూల సిద్ధాంతములు ఈ ప్రథమ ప్రకరణమున కూర్పబడినవి. మరియు ఈ ప్రకరణమున కూర్పబడిన అంగ ప్రత్యంగముల యొక్కయు శారీర విషయ సంఖ్యానమున చూపబడిన విషయముల యొక్కయు వర్ణనమే తక్కిన శారీరశాస్త్ర భాగము కాగలదు. దాని పిమ్మట త్వగ్వివరణము కలావివరణము అను రెండవ మూడవ ప్రకరణములు త్వక్కులను కలలను వివరించు భాగములు ఆయుర్వేద పాశ్చాత్య శారీర సాధర్మ్య వైధర్మ్య వర్ణనములతో వివరింపబడి యున్నవి. ఇక తక్కిన ప్రకరణములు వర్ణింపవలసి యున్నది. సహాయ ప్రోత్సాహములు తక్కువగ నుండుటచే పని అల్పాల్పముగ జరుపవలసి వచ్చుచుండును.

ఈ విధానము ననుసరించి శాస్త్రరచనము పూర్తి చేయబడిన యెడల మనకు సంపూర్ణమగు శారీరశాస్త్ర మేర్పడ గలదు. అది ఆంధ్రవైద్యులకు సులభ గ్రాహ్యముగ నుండ గలదు. ఈ గ్రంథమున కొన్ని చిత్రపటములు కూడ చేర్చబడినవి. చిత్రపటములు చేర్చుటలో కొన్ని చిక్కులు గలవు. పాశ్చాత్యుల శారీరచిత్రములను ఆయుర్వేద పద్ధతుల కనుగుణముగ మార్పుచేసి నిర్మించ వలయును. ఇది బహుధన వ్యయ సాధ్య మైనది. చిత్రకారులుకూడ మననాటున లేరు. ఇట్టి కష్టసాధ్యమగు నీ కార్యమును కూడ కొంతవరకు సాధించి యున్నాము.

ఇక నీ కార్యమును తుద నెగ్గించు భారము ఆంధ్రవైద్యుల పైనను ఆంధ్రమహా జనులపైనను ఆంధ్ర ధనికుల పైనను కలదు. వారందరు సర్వవిధముల సహాయపడి ప్రోత్సహించిన అచిరకాలమున ఈ కార్యము పూర్తి చేయనగును. దీనిని పూర్తి చేసినయెడల భారత దేశమున నెచ్చటను జరుగని కార్యము ఇచ్చట జరిపిన కీర్తి మనకు దక్కును. అందరును ఈ విషయమున సహాయము చూపెద రని నమ్ముచున్నాము.

తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజి	పఙ్క్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
3	25,26	మేదస్సు మజ్జయగును, మజ్జ అస్థియగును, అస్థిశుక్రమగును	మేదస్సు అస్థియగును, అస్థి మజ్జయగును, మజ్జశుక్రమగును
12	22	చున్నదని	చున్నదనియు
16	11	గర్భిణికి	గర్భిణికీ
16	12	గర్భమునకి	గర్భమునకీ
20	8	బోయి	పోయి
21	14	సౌష్ఠము	సౌష్ఠవము
21	14	స్వాస్థ్యమునకు	స్వాస్థ్యమునకును
22	18	ఆమాశయ	గర్భాశయ
,,	20	(2 సం. 1 సంచి. చూ)	———
40	11	"Nail" అనియు	"Nail" (నెయి) అనియు
43	22	సంస్కృతము	సంస్కృతమున
44	26	(ఒయిసోఫేగస్)	(ఒయిసోఫేగస్)
45	10	"డెక్క"	"డెక్క"
45	1?	ఉదరము	ఉదరము.
47	22	(స్ప్లీన్)	(స్ప్లీన్)
48	23	తము	తమున
48	26	లనియు	అనియు
54	18	సంస్కృతము	సంస్కృతమున
57	9	తొడపిక్క	పిక్క
62	7	కట్టుగ	కట్టగ
72	1	....	శ్వేత-పరిమితి
76	1	జేరుకొని	చేరుకొని
91	22	వెండు	వెండ్రు
94	17	ళ్ళను	ళ్ళను
96	12	"భేద్యనఖ"	"భేద్యనఖ"
98		90 మొదలు 96 వరకు	పేజీసంఖ్యలు 98 మొదలు 104 వరకు
101	4	(ఫూరసి)	(ప్లూరసి)
103	3	....	మాంసధర-అన్యశారీరములు
103	26	క్యులి)లని	క్యులి)లను
107	4	"అర్టరి"	"అర్టరు)
111	10	యావరణముల	యావరణమున
111	22	'అర్చ్	'ఎరక్

శారీరశాస్త్రము

శరీరవిచయము

శరీరమును ఉద్దేశించి వ్రాయబడిన గ్రంథమునకు "శారీర" మని పేరు. శారీరమను శాస్త్రము శారీరశాస్త్రము. శారీరశాస్త్రమున శరీరమును దాని ఉత్పత్తియు దాని విభాగములును అందలి అంగ ప్రత్యంగములును వాని విశేషములును సన్నివేశములును ఉపయోగములును అను నిట్టి శరీరమునకు సంబంధించిన విస్తరమంతయు వర్ణింపబడి యుండును. శారీరశాస్త్రపద్ధతుల ననుసరించి శరీరమును గురించి బాగుగ తెలుసుకొనుట "శరీరవిచయ" మనబడును.

శారీరప్రయోజనము

శరీరవిచయము శరీరమునకు మేలుకలిగించు పనులు నిర్వర్తించుటకును శరీరమునకు కీడు కలిగించు పనులు విడుచుటకును కావలసిన జ్ఞానమును కలిగించును. శరీరమునందలి రసరక్తాది ధాతువులును వాని స్థానలక్షణ స్వరూపకర్మాదులును బాగుగ తెలిసియుండునేని వానికి మంచిని చెడుగును కలుగజేయువానిని గుర్తెరిగి మంచి కలుగునట్లును చెడుగు తొలగునట్లును నడుచుకొనుటకు వీలు ఏర్పడును. ఇట్లు శరీరవిచయము శరీరోపకారార్థ ముపయోగించుచున్నది.

ధర్మార్థ సుఖసాధనమగు శరీరమును సంరక్షించుకొనుట సర్వజనులకును ఆవశ్యకమగుటచే సర్వజనులును శారీరశాస్త్రజ్ఞానమును సంపాదించియుండుట ఆవశ్యకముకాగలదు. అందును వైద్యుడగువాడు తనశరీరమును కాపాడుకొనుట మాత్రమేకాక ఇతరుల శరీరములను కాపాడవలసిన బాధ్యతకూడ అత్యధికముగ వహించియుండువాడగుటచే వైద్యునకు శారీరజ్ఞానము అత్యావశ్యకముకాగలదు. కావున శరీరవిచయమునకు సంబంధించిన భాగము తక్కిన చికిత్సాభాగములన్నిటికంటె ప్రాముఖ్యము జెందినదని ప్రశంసించుచున్నారు.

శరీరమునకు సంభవించు రోగములను తొలగించుటకై ఏర్పడియుండు చికిత్సాభాగము చికిత్సింపదగిన రోగములను గుర్తించుటకై యేర్పడియుండు నిదానభాగము రోగములు రాకుండ కాపాడుకొనుటకేర్పడియుండు స్వస్థవృత్తభాగము అను నిట్టి చికిత్సాశాస్త్రభాగములన్నిటియందును శారీరభాగము మిగుల ప్రాముఖ్యము జెందినది

కాగలదు. రోగములు శరీరముననే కలుగునవి యగుటచే రుగ్వినిశ్చయమునకు శారీరజ్ఞానము ఆవశ్యకమగును. చికిత్స శరీరముననిర్వర్తింపబడవలసినదగుటచే రోగనివృత్తికిని రోగనిరాకరణమునకును కూడ శారీరజ్ఞానమావశ్యక మగుచున్నది. ఇట్లు చికిత్సకు సంబధించిన నిదాన చికిత్సాది విషయములయందు మంచిజ్ఞానమును నేర్పును వైద్యుడు సంపాదింపవలయునన్న వైద్యునకు శారీరజ్ఞానము బాగుగ కలిగియుండవలయును. అందుకొఱకు ఆయుర్వేదవైద్యులు ఆయుర్వేదాంగ మగు శారీరమున మంచిజ్ఞానమును సంపాదింపదగును.

శ్లో॥ శరీరం సర్వథా సర్వం సర్వదా వేద యో భిషక్,
ఆయుర్వేదం స కార్త్స్న్యేన వేద లోక సుఖ ప్రదమ్.

చరక శారీరము 6 అధ్యాయము 19 సూత్రము.

శ రీ ర ల క్ష ణ ము .

"పంచమహాభూతములకు సంబంధించిన ద్రవ్యములనుండి ఏర్పడి ఆత్మకు అధిష్ఠానమై యుండునది శరీరము" అని శరీరమునకు లక్షణనిష్పత్తి యొనర్పబడినది. పృథివి అప్పు తేజస్సు వాయువు ఆకాశము అను నీయైదును పంచభూతములనబడును. ప్రపంచమునందలి వస్తువులన్నియు పంచభూతములనుండి ఏర్పడునవి యగుటచే మనుజులు భుజించు వస్తువులును పంచభూతములవలన నేర్పడినవి కాగలవు. పంచభూతములనుండి యేర్పడు ద్రవ్యములనుండి కలుగు శారీరకములగు ద్రవ్యములుకూడ పంచభూతములకు సంబంధించినవే యగును. అందుచే శరీరము పంచభూతములవలన నిర్మితమై పంచభూతములనుండి ఏర్పడినదని చెప్పదగును.

ఇట్టి శరీరమున జీవాత్మ అధిష్ఠించి యుండును. జీవాత్మ భోగముల ననుభవించుటకై శరీరమును ఆధారముగ చేసికొని అందు అధివసించియుండును. శరీరమున ఆత్మ అధివసించి యుండుటచే దేహమునకు చైతన్యము కలుగుచుండును. ఆత్మను గురించియు పంచభూతములను గురించియు వివరములు ఆయుర్వేదాంగద్రవ్యవిజ్ఞానశాస్త్రములవలన నెఱుఁగదగును. పంచభూతములవలన మన శరీరము కలుగురీతులును శరీరము ఉత్పత్తియగు రీతులును అందు ఆత్మ అధివసించు పద్ధతులును ఈ గ్రంథమున ముందు వివరింపబడును. ఈ రీతిని మానవశరీరము పంచభూతనిర్మిత మగుటచేతను అందు ఆత్మ అధివసించి యుండు

చేతను శరీరమునకు చెప్పబడిన పై లక్షణము సమన్వయము కాగలదు.

పాశ్చాత్యుల శారీరశాస్త్రములు పంచభూతములను కాని ఆత్మను కాని అంగీకరింపమిని పై చెప్పబడిన శరీరలక్షణము వారి శాస్త్రవిషయములకు వర్తింపదు. ఆక్సిజన్ హైడ్రోజన్ గంధకము మొదలగు కొన్ని ప్రాపంచిక ద్రవ్యముల కూటమిచే శరీర మేర్పడు ననియు అందు చైతన్యము కొన్ని జీవాణువులగు పురుగులవలన కలుగుచున్నదనియు వారి శారీరశాస్త్రముల సిద్ధాంతములై యున్నవి. ఈ యుభయ సిద్ధాంతములయందును కలుగుచుండు సాధర్మ్యవైధర్మ్యములు పై మూలసిద్ధాంతములనుబట్టి ఏర్పడుచుండును. ఈ శాస్త్రమున పై భేదములు అచ్చటచ్చట వివరించి చూపబడుచుండును.

శరీరోత్పత్తి - గర్భము

స్త్రీ పురుషుల సంయోగకాలమున పురుషుల శుక్రమును స్త్రీల శోణితమును గర్భాశయమున చేరును. అట్లు శుక్రశోణిత సముదాయము గర్భాశయమున చేరినంతనే కర్మప్రేరితుడై గర్భాశయమున చేరియుండు ఆత్మ దానియందు ప్రవేశించును. అంతట ఈశుక్రశోణితపిండమునకు ప్రాణమును చైతన్యమును కలుగును. అప్పుడది ఆత్మవికారములగు రాగద్వేష ప్రయత్నాదులతోడను ప్రకృతి వికారములగు వృద్ధిక్షయ పరిణామాదులతోడను కూడినదై యగును. అట్టి స్థితియందీ పిండమును "గర్భము" అను పేరున వ్యవహరింతురు.

శుక్రమనగ మానవుల దేహముననుండు ధాతువులలో నొకటి. మనుజులు ప్రతిదినమునను భుజించునాహారము పరిణామము నందుచు రసాది ధాతువులుగ మార్పుచెందుచు శరీరమునకు పోషకముగ నగుచుండును. అట్లు మారునపుడు ఆహారద్రవ్యములన్నియు జఠరాగ్నిచే పాకమునంది రసముగ నగును. రసము రక్తమగును. రక్తము మాంసమగును. మాంసము మేదస్సగును. మేదస్సు మజ్జయగును. మజ్జ అస్థియగును. అస్థి శుక్రమగును. ఇట్లు ఆహారమునుండి పరిణామము నంది ఏర్పడు రసరక్తమాంసమేదోస్థి మజ్జాశుక్రములను నేడును "సప్తధాతువు" లనబరగుచున్నవి. ఈ నేడు ధాతువులును శరీరనిర్మాణమున నేర్పడియుండి శరీరధారణము నొనర్చుచుండుటచే నివి ధాతువులని చెప్పబడినవి. శరీరమునందు పై సప్తధాతువులను ఆహారమునుండి పరి

ణామవశమున నేర్పడు సప్తధాతుద్రవ్యములను పోషించుచుండును. ఇట్లు ఏర్పడు సప్తధాతువులలో చివర నేర్పడునది "శుక్ర" మనబడును. శుక్రము వరుసను పైపైనుండు ఆరుధాతువులనుండి పరిణామవశమున నేర్పడియుండుటచే సప్తధాతువుల సూక్ష్మాంశములును శుక్రమున బీజ రూపమున చేరియుండును. ఇట్టి శుక్రము సప్తధాతు నిర్మితమగు దేహము ఉత్పత్తియగుటకు కారణమై బీజరూపమున నేర్పడి యుండును. బీజరూపమగు నీశుక్రము స్త్రీపురుషసంయోగసమయమున స్త్రీల గర్భాశయమునచేరి ఆర్తవముతో చేరికనంది శరీరోత్పత్తికి కారణమగుచుండును.

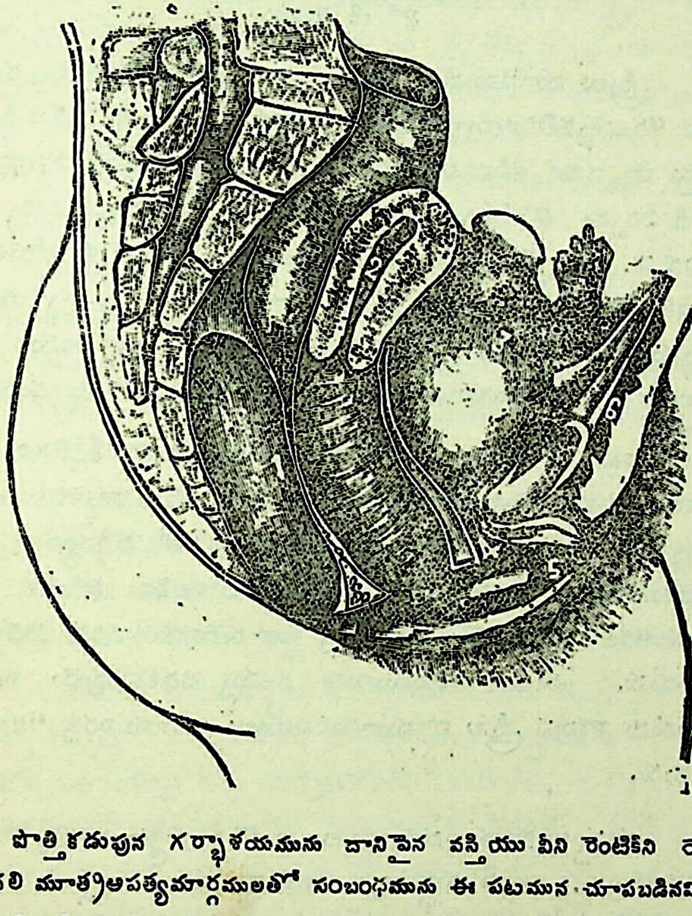
శోణితమనునది స్త్రీల దేహమున చేరియుండు ఒక ఉపధాతువు. ఇది స్త్రీలకు రసధాతువునుండి ఏర్పడి గర్భాశయమున చేరియుండి సంయోగ సమయమున గర్భాశయమున చేరిన శుక్రముతో చేరి అది శరీరరూపమున పరిణామమునందునపుడు దానికి పోషకముగ నగుచుండును. ఇట్లు శుక్రశోణితములు రెండును గర్భాశయముననుండి అవి శరీరోత్పత్తికి కారణము లగుచుండును.

గర్భాశయము.

గర్భాశయము అనునది గర్భము పెరుగుట కనుకూలముగ నుండు నొక స్థానము. ఇది స్త్రీలకు పొత్తి కడుపున నాభి నానుకొని పిల్లపేగులకు పై భాగమున నమరియుండును. ఈ గర్భాశయపు మూతితో భగ రంధ్రపు అంతర్భాగము చేర్పబడి యుండును. అందుచే సంయోగ సమయమున శుక్రము గర్భాశయమున చేరుట కవకాశము కలుగును.

శుక్రము అందు చేరినపిమ్మట అచ్చట శోణితము దానితో కలియును. అంతట నా శుక్రశోణిత పిండమున జీవుడు ప్రవేశించును. ఇట్టి శుక్ర శోణిత జీవసముదాయము శరీరరూపమున పరిణతి నంద నర్హమై గర్భ మను పేరున గర్భాశయమున నుండును.

జీవుడనగ శరీరమున కధిష్ఠాతయగు నాత్మ. ఆత్మ కర్మవశుఁడై పూర్వజన్మ కర్మవాసనా వశంబున నాయాయోనులయందు ప్రవేశింప

పొత్తికడుపున గర్భాశయమును దానిపైన వస్తియు వీని రెంటికిని యోని యందలి మూత్రఅపత్యమార్గములతో సంబంధమును ఈ పటమున చూపబడినవి.

1 ప్రేవులు 2 గర్భాశయము 3 వస్తి 4 మూత్రమార్గము 5 గర్భాశయముఖము 6 యోనియందలి అపత్య పథము

క్షేత్రాకాంక్షియై యుండును. ఇట్లు తన కనుకూలమగు క్షేత్రమును వెదకుకొనుచు తిరుగుచుండు జీవుడు స్త్రీ పురుష సంయోగ కాలమున శుక్రశోణితములు గర్భాశయమునచేరి కలయికనందినంతనే మనోజవం బున నందు ప్రవేశించును. అట్టి జీవానుప్రవేశముచే చైతన్య: రహిత

మగు నా శుక్రశోణిత పిండము చైతన్యమును ప్రాణమును కలిగి వృద్ధి పొందు నర్హమైన దగును.

శోణితము

స్త్రీలు మాసమున కొకసారి "రజస్వల" లగుచుందురు. రజస్వల యన "రజస్సుకలిగినయామె" యని యర్థము. స్త్రీలకు ఒకసారి బహిష్ఠయై స్నానము జేసినపిమ్మట మరల ఒక మాసమువరకు రసధాతువు నుండి ఏర్పడు శోణితమను ద్రవము గర్భాశయమునకువచ్చి చేరుచుండును. గర్భాశయమున గర్భముండునపుడు అచ్చటకు చేరుచుండు శోణితము గర్భపోషణమున కుపయోగపడును. గర్భాశయమున గర్భము లేనపుడు ఈశోణితమునకు వినియోగము కలుగనందున మాస కాలము పూర్తి యగువరకు అది యచ్చట నిలువయై యుండును.

ఇట్లు నిలువయైయుండు శోణితము శరీరమున కేరీతిగను నుపయోగ పడునది కాకుండుటచే మాసమునకొకసారి గర్భాశయముఖము విచ్చి గర్భాశయమున నిలువయై యుండు శోణిత ద్రవ్యము వెడలిపోవుట కవకాశ మొసగును. ఇట్లు వెడలిపోవలసిన శోణిత ద్రవ్యమును "రజ" స్సందురు. ఈ రజస్సు మూడుదినములవరకు వెడలిపోవుచుండును. ఈ మూడుదినములును రజస్సు వెడలిపోవుచు నగుపడుచుండును కావున స్త్రీల నా మూడుదినములు ముగియువరకు "రజస్వల" లందురు.

రజస్వలలకు మూడుదినములు ముగిసినపిమ్మట రజస్సు వెడలుట నిలిచిపోవును. అంత శుద్ధస్నాన మాచరింతురు. ఇట్లు గర్భాశయమున నిలువయైయుండిన రజస్సను పేరుగల ప్రాతశోణితము వెడలిపోయిన పిమ్మట గర్భాశయమునకు మరల క్రొత్త శోణితము వచ్చి చేరుచుండును. ఇట్లు క్రొత్తశోణితము వచ్చిచేరుచుండినను పండ్రెండు దినములవరకు గర్భాశయ ముఖము ముడుచుకొనదు. ఈ పండ్రెండు దినములును స్త్రీలు గర్భము ధరించుట కర్హత కలిగినవిగనుండును. ఈ పండ్రెండు దినములయందును గర్భాశయముఖము విచ్చియుండుటచే గర్భకారణమగు శుక్ర మందు చేరుటకు అవకాశముండును. అందుచే

నీపంద్రెండుదినములు గర్భముధరించుట కుపయుక్తములుగ చెప్పబడినవి. గర్భమేర్పడుటకనుకూలమగు "ఋతు"వుగనుండుటచే నీపంద్రెండునాళ్లను "ఋతుదివసము" లందురు. ఇట్టి ఋతుదివసములయందు స్త్రీని "ఋతుమతి" యందురు. పుష్పవతి యైనపిమ్మట స్త్రీ శుద్ధస్నాన మాచరించి పండ్రెండు దినములవరకు ఋతుమతియై యుండును. ఋతుకాలమున స్త్రీలకు గర్భాశయమున చేరుచుండు శోణితమును "ఆర్తవ" మని యందురు. ఋతుకాలమున కలుగుచుండునది యగుటచే దాని కార్తవ మను పేరు కలుగును.

ఋతుమతియగు స్త్రీ, యోని శోణితము గర్భాశయము వ్యాధిగ్రస్తములు కాక శుద్ధములై బలముకలిగి యుండునపుడు శుక్రదోషములు గుహ్యావయవరోగములు లేని పురుషునితో సంయోగ మొనర్చిన గర్భమేర్పడును. పై చెప్పబడిన శుభలక్షణములు కలిగిన స్త్రీపురుషులు పరస్పర ప్రేమలు ముప్పిరిగొన సంయోగ మొనర్చు సమయమున పురుష దేహమునందలి శుక్రము హర్షోద్రేకముచే కదలి మేహన మార్గముగుండ విరజిమ్మబడి గర్భాశయ ముఖముగుండ గర్భాశయమున పోయి పడును. అంతట నచ్చట నార్తవముతో మిశ్రమమునంది పిండరూపమును చెందును. అట్టి పిండమున జీవుడు ప్రవేశించును.

ఇంతవరకు జరిగినపిమ్మట గర్భాశయముఖము ముడుచుకొనును. అంతట నచ్చట నీ గర్భపిండము శరీరరూపమున పరిణామము నందును. పై చెప్పబడినయట్లు గర్భ మేర్పడకుండ నుండునేని పండ్రెండు దినములవరకు గర్భాశయముఖము విచ్చియుండి పిమ్మట ముడుచుకొని పోవును. గర్భాశయమున గర్భము చేరిక నందియుండునపుడు ఆర్తవము గర్భాశయమునకు వచ్చిచేరుచు అచ్చటనుండు గర్భమున కాప్యాయనమును పోషణమును కలిగించుచుండును.

గర్భము లేనపుడు గర్భాశయముఖము ముడుచుకొనిన పిమ్మట ఆర్తవ మందు చేరుచు ఒకమాసమువరకు నిలువయైయుండి దానికి వినియోగము లేనందున మాసమున కొకసారి గర్భాశయముఖము విచ్చునపుడు ఆ మార్గముగుండ వెడలి స్త్రీల భగరంధ్రములయందలి అపత్యపథముగుండ వెడలిపోవుచుండును.

స్త్రీలకు హృదయమున చేరిన రసము కొన్ని స్రోతస్సులగుండ గర్భాశయమునకు చేరి అచ్చట గర్భపిండమునందలి స్రోతస్సులగుండ గర్భాంతర్భాగమున ప్రవేశించి దానికి పోషణము కలిగించుచుండును. గర్భమునందలి రసరక్తాదివహాములగు స్రోతస్సులును నాభిప్రదేశమున చేరికనంది ఒక్కనాడిగ నేర్పడి బొడ్డుగుండ వెలువడి మావితో చేరి అందు అల్లుకొనియుండును. తల్లిహృదయమునుండి శోణితరసమును తీసుకొనివచ్చు నాడి గర్భాశయమున ప్రవేశించి అందలి మావియందు ప్రవేశించి అందలి గర్భనాడులతో కలిసిపోవును. ఇట్లు తల్లిహృదయమునకును గర్భమునకును నాడులవలన కలయిక కలిగి ఆ నాడులగుండ తల్లి భుజించిన అన్నసారమునుండి వెడలు శోణితమువలన పోషింపబడుచు జీవించుచుండును.

గర్భవృద్ధి

ఇట్లు ఈ శుక్రశోణిత పిండము గర్భాశయమున చేరి జీవుసు ప్రవేశించుటచే చైతన్య మేర్పడి ప్రాణముకలిగి కుళ్ళి నశించిపోక పెరుగుట కనుకూలమగు స్థితియందుండునపుడు పృథివి అప్పు తేజస్సు వాయువు ఆకాశము అనబడు పంచభూతములును తమ తమ ధర్మముల సహాయమున నీ పిండ మభివృద్ధి నందునటుల చేయుచుండును. ఈ పిండము గర్భాశయమున నుండునపుడు తల్లియొక్క ఆహారసారమగు రసధాతువునుండి ఏర్పడు "శోణిత" మను పేరుగల ద్రవ్యవిశేషముచే పోషణమునందుచు యథాకాలమువరకు పెరుగుచుండును.

శోణితమనునది స్త్రీల దేహమున నేర్పడు ఉపధాతు విశేషము. ఇది కొన్ని స్రోతస్సులగుండ గర్భాశయమున చేరి అచ్చటనుండు గర్భపిండమునకు పోషకమై యగుచుండును. శోణితము గర్భాశయమున గర్భముచుట్టును చేరియుండి గర్భపిండములోనికి ఇంకి దాని పోషణమున కుపయోగపడుచుండును. గర్భపిండమున నాడులును స్రోతస్సులును ఏర్పడిన పిమ్మట వానిగుండ లోనికి ప్రవేశించి గర్భాంగభాగములను పోషించుచుండును.

గర్భపిండమునను గర్భాశయమునను శోణితమునను చేరియుండు పంచభూతముల భాగములు తమతమ ధర్మములు కారణముగ నీపిండము యొక్క వృద్ధికి తోడ్పడుచుండును. పంచ భూతములలో వాయువు శుక్రశోణితములయందును గర్భాశయమునను చేరియుండి ఆపిండమునందలి దోషధాతు మలాంశములను అంగప్రత్యంగములను విడదీయుచుండును. తేజస్సు విడదీయబడిన ఆయాభాగములను పక్వములుగ నొనర్చుచు పరిణామము నందించుచు ఒకదానిని మరియొక రూపమునకు మార్చుచుండును. అప్పు ఈభాగములను తడుపుచు పాకసమయమున సరియగుపరిణామము కలుగుటకు సహకారియగుచుండును. ఇట్టి పరిణామసమయములయందు కఠినములుగ నుండదగిన అస్థులు మొదలగు వాని అణువులకు ఘనీభావముకలుగునట్లు చేయుచు పృథివికూడుకొనునట్లు చేయును. ఇట్లీ భూతముల ధర్మములవలన పరిణామవృద్ధుల నందుచుండు దేహభాగములు పెరుగుట కవకాశము నొసంగుచు ఆకాశము తోడ్పడును. గర్భముండు గర్భాశయమునను గర్భమును పోషించు తల్లి రసధాతువునను గర్భమునకు కారణములగు శుక్రశోణితములయందును ఆతివాహిక సూక్ష్మదేహవంతుడగు జీవునియందును ఇమిడియుండు పృథివి అప్పు తేజస్సు వాయువు ఆకాశము అను నీయైదు భూతములును విభజన సంహనన క్లేదన పాచన వివర్ధనాది ధర్మములను వినియోగించి గర్భపిండము వృద్ధి నందునట్లు చేయును. ఇట్లు రసము ఆత్మ శుక్రము శోణితము అనువానియందలి భూతములు తమతమ ధర్మముల వలన గర్భమునకు శ్రేయస్సును కలిగించుచు పరిణామమును వృద్ధిని కలిగించుచుండును.

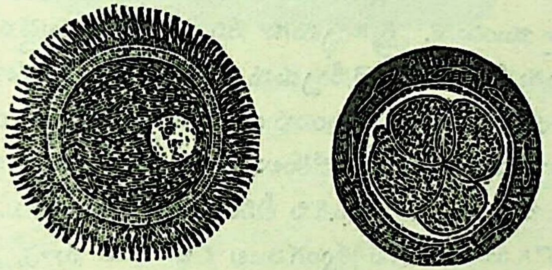
మరియు పంచభూతముల వలన గర్భమునకు కొన్ని విశేషములును అంగభాగములును ఏర్పడుచుండును. అవి గర్భపిండమునకు సంబంధించిన అవయవములయందును పరిణామములయందును నిర్మాణములయందును కలుగుచు కనపడుచుండును. గర్భపిండమున కేర్పడుచుండు శబ్దము శ్రోత్రేంద్రియము శూన్యములుగనుండు స్రోతస్సులు ఆశయములు సిరలుధమనులు మొదలగు భాగములు లఘుత సూక్ష్మత

అను నిట్టివన్నియు నాకాశభూతమువలన నేర్పడినవియై యున్నవి. స్పర్శము స్పర్శనేంద్రియము ప్రేరణము కదలిక చేష్టలు ధాతువులు సమకూడుట ప్రశ్వాసోచ్ఛ్వాసములు ఉన్మేషనిమేషములు ఆకుంచన ప్రసారణగమనాదులు నను నిట్టివి వాయుభూతమువలన కలుగునవియై యున్నవి. రూపము చక్షురింద్రియము ప్రకాశము ఉష్ణము పాకము పిత్తము అను నిట్టివి తేజోభూతమువలన సంభవమగునవియై యున్నవి. రసము రసనేంద్రియము చల్లదనము మృదుత్వము తడి స్నేహము ద్రవములుగను సరములుగను మందములుగను నుండు రసము రక్తము వస కఫము పిత్తము మూత్రము అను నిట్టివన్నియు అబ్భూతమునుండి సంభవించునవియై యున్నవి. గంధము ఘ్రాణేంద్రియము గురుత్వము స్థిరత్వము మూర్తిమంతములును స్థిరములును కఠినములును నగు గోళ్లు ఎముకలు పండ్లు చిగుళ్ళు మాంసము చర్మము పురీషము వెండ్రుకలు కండరములు మొదలగునవి పృథివీభూత సంబంధము కలిగినవియై యున్నవి.

మరియు గర్భాశయమున పెరుగుచుండు గర్భమునకు కలిగెడు భావవిశేషములలో కొన్ని భాగములు తండ్రినుండియు కొన్ని భాగములు తల్లినుండియు కొన్ని భాగములు ఆహారరసమునుండియు కొన్ని భాగములు తల్లిదండ్రుల అలవాట్లనుండియు కొన్ని భాగములు ఆత్మనుండియు కొన్ని భాగములు మనస్సు నుండియు కలుగుచుండును. ఇట్లు కలిగెడు భావవిశేషములన్నియు కూడిన గర్భము నిష్పన్నమగుచుండును. అందు గర్భమునకు వెండ్రుకలు ఎముకలు పండ్లు మొదలగు కఠినములగు భాగములన్నియు తండ్రివలన నేర్పడును. మాంసము రక్తము మేదస్సు మజ్జ హృదయము నాభి యకృత్తు ప్లీహము మొదలగు మృదుభాగములు తల్లినుండి ఏర్పడును. శరీరపుష్టి బలము వర్ణము మొదలగునవి ఆహారరసమువలన నేర్పడును. ఇంద్రియములు జ్ఞానము విజ్ఞానము చైతన్యము సుఖము దుఃఖము మొదలగునవి ఆత్మవలన కలుగును. శీలము శౌచము భక్తి శౌర్యము భయము కామము క్రోధము ఉత్సాహము గాంభీర్యము మొదలగునవి సత్వము అనగ మనస్సువలన నేర్పడును. వీర్యము ఆరోగ్యము బలము వర్ణము మేధ అను నిట్టివి సాత్మ్యము

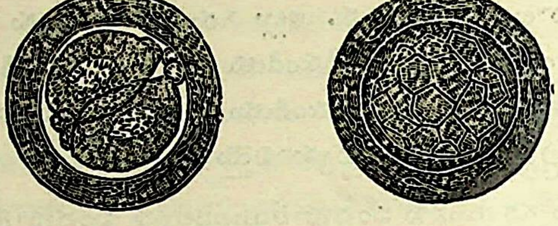
అనగ అలవాట్లవలన కలుగును. ఇట్లు గర్భమునకు కలుగు భావ విశేషము లన్నియు కొన్ని తండ్రినుండియు కొన్ని తల్లినుండియు కొన్ని ఆత్మనుండియు కొన్ని మనస్సునుండియు కొన్ని ఆహారసారమునుండియు కొన్ని సాత్మ్యములవలనను నేర్పడునవియై యున్నవి.

ఇట్లు గర్భమునకు పంచభూతములవలనను పంచభూతముల ధర్మములవలనను మాతా పి తాత్మ సత్వ సాత్మ్య రసములవలనను కలుగుచుండు పరిణామ వృద్ధులు గర్భము గర్భాశయమున నుండు తొమ్మిది మాసముల కాలమునను కలుగవలసియుండును. మాసికానుమాసికముగ గర్భమున కలుగుచుండు మార్పులు ఈ క్రింద వివరింపబడును.

శుక్రశోణిత పిండము అందుకలుగుచుండు మార్పులు.

శుక్ర శోణిత జీవ సంసర్గరూపమగుపిండము గర్భాశయమునచేరి వికృతులుకాని విఘాతుకములుకాని కలుగక అభివృద్ధినందుటకు అర్హముగ నుండునపుడు ఒక మాసముకాలము కడచునప్పటికి శుక్రశోణితభాగములు ఒకదానితో మరియొకటి కలసిపోవును. వానియందు బీజరూపములై చేరియుండు ధాతువులభాగములు విడివడి నిలకడనందును. అవయవము లాకారము లేర్పడకున్నను ఉండియు లేకుండనుండు స్థితియందుండును. ఈ స్థితియందు పిండము జిగటగ చీమిడివంటి ఆకారమున ఉండగట్టియుండును. దీనిని "కలల"మని యందురు. బీజరూపములుగ పిండముననుండు ధాతుభాగములగునణువులన్నియు వీనియందు "కలనీకృతము"లు అనగ కలుపబడినవై యగును కావున దీనికి కలలమని పేరు పెట్టబడినది.

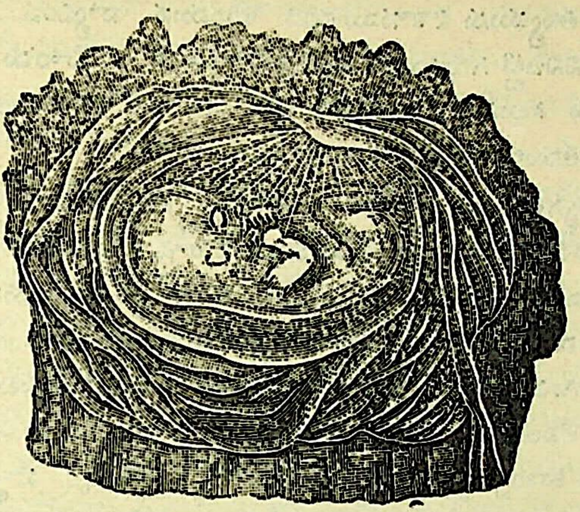

ప్రథమ ద్వితీయ మాసములయందు గర్భపిండమునకు కలుగుచుండు మార్పులు.

కలలరూపమై సింఘాణము వలెనుండు నీపిండము రెండవ మాసమున కొంచెము గట్టిపడును. ఈ సమయమున గర్భసంబంధములగు స్త్రీ పుం నపుంసక భావములు కొన్ని వ్యక్తిచెందును. అనగ నీపిండము పురుష పిండమా స్త్రీపిండమా నపుంసక పిండమాయని తెలుసుకొనుటకు కావలసిన సూచనలు కొన్ని కలుగునని భావము. పిండము పుంగర్భమగు నేని ఘనమైయుండును. స్త్రీగర్భమగు నేని మాంసపు ముద్దవలె నగును. నపుంసక మగునేని బుడగవలెనేర్పడును. గర్భముయొక్క ఘన పేశీ అర్బుదాద్యాకారములను బట్టి స్త్రీపుంనపుంసకములగుటనునిర్ణయింపవచ్చును.

మూడవ మాసమున చేతులు కాళ్ళు తల అను నీయంగములైదింటికిని సంబంధించిన ఐదు బుడిపె లీపిండమునకు కలుగును. గర్భపిండములోని భాగమున నంగప్రత్యంగముల విభాగము సూక్ష్మముగ కలుగును. ఇంద్రియములును సూక్ష్మములుగ నేర్పడియుండు తమతమ యధిష్ఠానములయందు చేరిక నందియుండును. ఈ యంగ విభాగాదులన్నియు కాలపౌర్వాపర్యము అనగ ముందు వెనుకలు లేక ఒక్కసారిగనే కలుగు చుండును.

ఈమాసముననే అంగప్రత్యంగములన్నిటితో పాటుగ హృదయముకూడ నేర్పడుటచే హృదయాధిష్ఠానమగు చేతనాధాతువును గర్భమున కేర్పడుననియు అందుచే నీమాసముననే గర్భమునకు స్పందనమును వాంఛితములును వేదనలును ప్రత్యేకముగ నేర్పడుననియు ఇట్టి స్థితియందు చూలాలు రెండు హృదయములును రెండుమనస్సులును రెండు ఆత్మలును కలిగినదగ నుండుటచే "ద్విహృదిని" యనబడుచున్నదని ఈ మాసమున నుండియే గర్భమునకు తెలివికలుగుననియు అందుచే గర్భమునకు భేదములును కొఱంతలును కలుగకుండుటకై దౌహృదము (చూడిదె)లు చూలింతల కొసంగుదురనియు కొందరు చెప్పుదురు.

మూడవ మాసమున గర్భపిండము మావిలో చేరియుండి అంగ ప్రత్యంగ
ములు సూక్ష్మముగ ఏర్పడి యుండు రూపము.

ఈపరిస్థితులన్నియు గర్భిణికి నాలవ మాసమున కలుగునని మరి కొందరు తలంచుచున్నారు. ఎట్లయినను గర్భమేర్పడి మూడునాలుగు మాసములకాలము జరుగునప్పటికి గర్భమున శరీరమునందలి అంగ ప్రత్యంగములన్నియు పౌర్వాపర్యము లేక ఒకసారిగ నేర్పడి వికసించుట కారంభించును. అన్ని అవయములతోపాటు హృదయమును ఏర్పడి సరియగు నిర్మాణము చెందిన దగుటచే అందలి చైతన్యముకూడ వికాసము చెందును.

శరీరమునందలి సర్వావయవములకును కలుగు చైతన్యము హృద యమునునుండి కలుగవలసియున్నది. ఆయుర్వేద సిద్ధాంతములనుబట్టి హృదయము ఆత్మకును మనస్సునకును స్థానముగ చెప్పబడియుండుటచే ఆత్మమనస్సులనుబట్టి శరీరమునకు కలుగదగిన చైతన్యము హృదయము ననుండియే కలుగవలసియుండునని నిశ్చయింపవలసియుండును. ఇట్లుచేతనా స్థానమగు హృదయము సరియగు నిర్మాణము కలిగినదైన వెంటనే

అందలి చైతన్యమును వికాసముచెంది శరీరమున వ్యాపింప నారంభించును. దానినిబట్టి గర్భమునకు ఇంద్రియార్థముల గ్రహించు శక్తియు కోర్కెలును కలుగుట కారంభమగును. అందుచే నాసమయముననే గర్భవాంఛితములు వెల్లడికానారంభించును.

గర్భగతుడగు జీవునకు పూర్వజన్మ కర్మవాసనాజనితములగు కొన్ని వాంఛితములు గర్భముననుండునపుడుకూడ కలిగియుండుచుండును. ఆ వాంఛితములు చైతన్య వికాసమునకుపయోగించు హృదయము ఇంద్రియాధిష్ఠానములు మొదలగు అంగప్రత్యంగములు ఏర్పడుచుండుకాలదిని వ్యక్తములగుచుండును. అట్టి వాంఛితములు బయటపడుటకు వేరు మార్గము లేనందునను గర్భహృదయము మాతృహృదయముతో నాడుల ద్వారమున కూర్పబడియుండుట వలనను గర్భముయొక్క హృదయము నందలి సత్వమున నేర్పడు వాంఛితములు తల్లి హృదయమునందలి సత్వము ద్వారమున బహిర్గతములై గర్భిణుల "వేవిళ్ళ" రూపమున తెలియబడుచుండును. వేవిళ్ళనగ చూలాండ్రకు గలుగు కోర్కెలు. వేవిళ్ళకు సంస్కృతనామములు "దౌహృదము" "ద్వైహృదము" అనునవి.

పాశ్చాత్యులు నిత్యాత్మనుగాని సత్వమునుకాని వానితో శరీరమునకు సంబంధమును కాని పూర్వోత్తరజన్మలను కాని కర్మలను కాని యంగీకరింపమిని వారి శారీరముల యందీగాధ లంగీకరింపబడవు. ఆయుర్వేదాంగ శారీరములయందీ వివరము లంగీకరింపబడి వర్ణింపబడి యున్నవి.

చూలింతల కీతరుణమున కలుగుచుండు వేవిళ్ళను కనిపెట్టి అందు గర్భసంబంధమగు వాంఛితములేవియో తెలుసుకొని వానిని తీర్చుటకై తదనుగుణములగు "సూడిద" లొసంగదగును. సూడిదలనగ చూలింతల కోర్కెల దీర్చుట కుపయోగపడు నుపహారములు. దీనిని సంస్కృతమున 'దౌహృదయ్య'మని యందురు. దౌహృదినులగు గర్భిణులకు వారి దౌహృదముల కనుగుణములగు దౌహృదయ్యములు (సూడిదలు) సమకూర్చి యా వాంఛితములు దీర్పకుండిన గర్భగతుడగు జీవునకు మనస్సున ఖేదమును కొరంతలును నేర్పడి అంగవైకల్యముకాని మరణము కాని కలుగవచ్చునని చెప్పబడినది. గర్భగతుడగు పురుషుని సత్వభేద

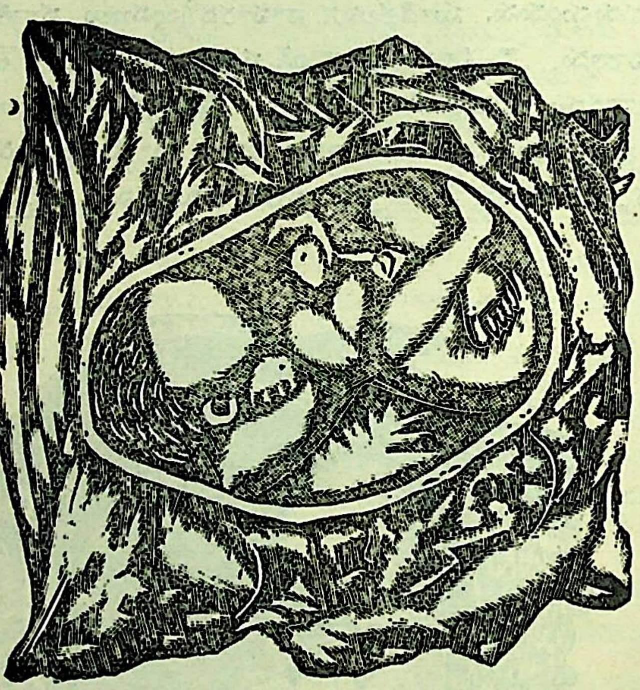
మును బట్టి గర్భమున కనేక రీతులగు కోర్కెలు పుట్టుచుండవచ్చును. అట్టి కోర్కెలు తల్లి మనస్సుగుండ వెలువడుచుండును. వానిని కనుగొని గర్భ సంబంధములగు వాంఛితములు కనిపెట్టి వానిని తీర్పవలసియుండును. అవియే సూడిద లనబడును.

మన దేశమున చూలింతలను మిగుల ప్రేమతో నాదరించుటయు వారికోర్కెలు తీర్ప నాతురత చూపుచుండుటయు అనుశ్రుతముగ వచ్చుచుండు పద్ధతియైయున్నది. కాని చూలింతలకు సమకూర్చు సూడిదలు సాధారణముగ నాహారద్రవ్యములకు సంబంధించునవిగ మాత్ర మగుపడుచుండును. సూడిదలనగ నాహారద్రవ్యములు మాత్రమగునని తలంపరాదు. పై వివరముల నెరింగి సూడిద లన నేమో తెలుసుకొని తదనుసారము నడచుకొనుట ముఖ్యము. వేవిళ్ళన గర్భిణులకు కలుగు భుక్తివాంఛితములని నిఘంటుకారు లర్థములు వ్రాసియున్నారు. శాస్త్ర నిర్వాచనమునుబట్టి దౌహృదశబ్దమున కాయర్థము సరియైనది కాజాలదు.

నాలవమాసమున అంగ ప్రత్యంగము లేర్పడి నాభినాళముగుండ రసాదిపోషణము జరుగుచుండు పిండము.

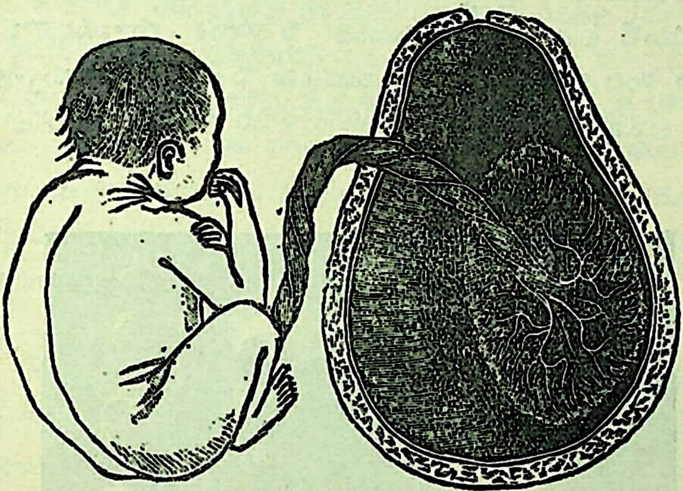
నాలవమాసమున గర్భాంగభాగములు స్థిరత్వమునందును. అది కారణముగ గర్భిణికి అంగములు ఈ మాసమున గురుత్వము కలిగిన వగును. ఐదవమాసమున గర్భమునకు రక్తమాంసములు పుష్టినందును. తల్లి ఆహారసార మీసమయమున గర్భముయొక్క రక్తమాంసపోషణమున కుపయోగపడవలసియుండుటచే గర్భిణి ఈ నెల మొదలు కృశించిపోవుచుండును. గర్భమునకీ నెలయందు మనోధాతువునకు ప్రబోధమేర్పడును.

ఐదవ మాసమున చేతనాధాతువు వికసించి మనస్సును ఇంద్రియములును, ప్రతిబుద్ధములై ఇంద్రియార్థముల నాకాంక్షించు పిండముస్థితి.

ఆరవనెలయందు గర్భమునకు బలమును వర్ణమును వృద్ధినందును. అందుచే గర్భిణికి నెలయందు వర్ణమును బలమును తరిగిపోవును. మరియు గర్భమునకి నెలయందు బుద్ధివికాసముచెందును. ఏడవమాసమున గర్భ

మునకు అంగప్రత్యంగములన్నియు సువిభక్తములై సువ్యక్తములగును. గర్భముయొక్క శరీరమునకు కలుగవలసిన భావములన్నియు పూర్ణములుగ నేర్పడును. ఇట్లు గర్భమన్నివిషయముల యందును ఈనెలయందు నిండుగనుండును. అందుచే గర్భిణి సర్వభావములలోను ఈ నెలయందు వాడినదై యుండును.

మావినుండి పోషణమునందుచు 6వ మాసమునకు పిమ్మట గర్భముననుండు పిండము.

ఎనిమిదవమాసమున ఓజోధాతువు గర్భిణీ హృదయమునుండి గర్భపు హృదయమునకును అచ్చటినుండి మరలి తల్లిహృదయమునకును వచ్చి మరలిపోవుచు నిలుకడలేక యుండును. అందుచే నీ నెలయందు గర్భమును గర్భిణియు కొంతసేపు ఉల్లాసముగను కొంతసేపు వాడియు నుండుచుందురు. ఈ నెలయందు పుట్టినశిశువు జీవింపదు. కారణమేమనగ—ప్రసవమగుచుండగనే గర్భగతమగు ఓజోధాతువు తల్లి హృదయమునకు చేరిపోవును. శరీరస్థితికి ఓజస్సుముఖ్యమైనది. ఓజస్సు లేకుండిన శరీరము నిలువజాలదు. ప్రసవముజరిగిన వెంటనే ఇంకను గర్భహృదయమున నిలుకడనందని ఓజస్సు గర్భహృదయమునుండి తల్లి హృదయమునకు మరలిపోవుట సంభవమగుటచే ఇకనాశిశువు బ్రతుకదు.

ఓజస్సనునది సప్తధాతువుల సారముగనేర్పడు నొకధాతు విశే

షము. ఓజస్సుశుక్రమునుండి కలిగి హృదయము ముఖ్యస్థానముగ శరీరమున నంతటను వ్యాపించియుండును. బ్రహ్మచర్యమును మనోనిగ్రహమును గలిగిన వారికి శుద్ధశుక్రమునుండి ఓజోధాతువు పుష్టిగనేర్పడి యుండును. ఓజోధాతువువలన శరీరమునకు పుష్టియు బలమును వర్ణమును మనస్సునకు వికాసమును ధైర్యమును ఉత్సాహమును అధికముగ కలుగుచుండును. అతివ్యవాయపరాయణులగు స్త్రీపురుషులకు శుక్రక్షయముచే ఓజస్సును క్షయమునంది పై శారీరక మానసిక సౌష్ఠవము చెడి కృశించి నశించెదరు. గర్భమునకును పై యట్టి యోజస్సు లేకుండుటచే అష్టమమాసమున ప్రసవముకలుగునేని ఆశిశువు బ్రతుకజాలదు.

7

1 2 3 4 5 6

9 8

1 ౧ వ వారము పిండము	4 ౪ వ వారము పిండము	7 ౭ వ వారము పిండము
2 ౨ వ వారము పిండము	5 ౫ వ వారము పిండము	8 ౮ వ వారము పిండము
3 ౩ వ వారము పిండము	6 ౬ వ వారము పిండము	9 ౯ వ వారము పిండము

ఎనిమిదిమాసముల కాలము పరిపూర్తి యగునప్పటికి గర్భమునకు కావలసిన విశేషములన్నియు పరిపూర్ణములగును. ఎనిమిదవ మాసము పూర్తినందుటతో ఓజస్సు స్థిరపడుటయు కలుగగలదు. ఎనిమిదవమాసమునకు పిమ్మట గర్భహృదయమున ఓజస్సుస్థిరముగ నిలిచిపోవును. ఇక తల్లి హృదయమునుండి గర్భహృదయమునకు ఓజస్సుప్రవహించి రావలసిన యావశ్యకత ఏర్పడదు. అందుచే ఎనిమిదవమాసము జరిగిపోయినపిమ్మట పదియవమాసముముగియులోపల ప్రసవమునకు యుక్తకాలము కాగలదు. గర్భమేర్పడినది మొదలు తొమ్మిది పది పదునొకండు పండ్రెండు ఈ నాలుగుమాసములు ప్రసవకాలములగునని కొందరు తలంచుచున్నారు. దీనినిబట్టి తొమ్మిదవమాసము మొదలు పండ్రెండవమాసమువరకు ప్రసవము కలుగుటకు యోగ్యత కలదని తలంపవలసియుండును.

ఇట్లు గర్భాశయమున గర్భమేర్పడినది మొదలు తొమ్మిదిమాసములు ముగియువరకు పై చెప్పబడిన రీతిని తల్లిగర్భాశయమున కార్యక్రమము జరుగుచుండును. ఇట్టి కార్యక్రమమున ఎట్టి లోపములును కలుగకతొమ్మిదిమాసములవరకు పితృజమాతృజాది విశేషములు గర్భమునకు సంభవములైనపుడు అంగప్రత్యంగ పరిపూర్తి కలుగగలదు. ఇట్లంగప్రత్యంగపరిపూర్తినందిన గర్భమే "శరీర"మని పిలువబడుచుండును.

శ్లో. శుక్రాస్రృగాత్మాశయకాలసంపద్,
యస్యోపచారశ్చ హితై స్తథాన్యైః।
గర్భశ్చ కాలేచ సుఖీ సుఖంచ,
సంజాయతే సంపరిపూర్ణదేహః.

చ. శా. 2 అ. 6 సూ.

గర్భపిండము తొమ్మిదిమాసముల కాలము ముగియువరకు గర్భాశయమున పైన చెప్పబడినరీతిని తల్లియొక్క ఆహారరసమునుండి

పోషణమునందుచు పంచభూతముల ధర్మములచే పరిణామమునందుచు వృద్ధిని పొందును. ఇట్లు తొమ్మిది మాసములును ముగియునప్పటికి ఈ పిండమునకు క్రమముగ అంగప్రత్యంగములు ఏర్పడుచు చేతులు, కాళ్ళు, నాలుక, ముక్కు, చెవులు, పిరుదులు మొదలగు సర్వవిధము లగు అవయవములును ఏర్పడును. ఇట్లంగోపాంగము లేర్పడిన పిమ్మట ఈ గర్భము "శరీర" మను పేరున వ్యవహరింపబడును. అనగ తొమ్మిది మాసములవరకు ఈ పిండమునకు గర్భమను పేరు కలిగియుండును. తొమ్మిది మాసములు గడచిన యనంతరమున గర్భమను పేరు బోయి శరీరమను పేరు కలుగును అని భావము.

నిషేకము మొదలుగ సప్తమ మాసమున అంగప్రత్యంగము లన్నియు వ్యక్తములగునంతవరకును పిమ్మట ప్రసవము కలుగు పర్యంత మును తల్లియొక్క ఆహార రససారమునుండియు పిమ్మట శైశవ బాల్య కౌమారయౌవనాది వయోవస్థాభేదములనుబట్టి క్షీరాన్నాదులనుండియు పోషణమునందుచు కాలము కడచినకొలదిని అంగనిర్మాణ పరిపూర్తి నందుచుండును. ఇట్లు తల్లి గర్భాశయమున గర్భము తల్లికి వశవర్తి నియై ఆమె నిద్రించునపుడు నిద్రించుచు మేల్కొనునపుడు మేల్కొ నుచు పరతంత్ర వృత్తితో తల్లి ఆహారరసమునుండి పోషింపబడుచు పై రీతిని అవయవభాగము లేర్పడుచుండ పెరుగుచు తొమ్మిది మాస ములు జరుపవలసియుండును. గర్భముయొక్క పై యట్టి వర్తనమున తొమ్మిదిమాసముల కాలము పూర్ణమగు నప్పటికి సర్వాంగ పరిపూర్తి కాగలదు.

ఇట్లు సర్వాంగ పరిపూర్తియగునంతవరకును మాతాపితాత్మ రససాత్మ్యసత్వము లను నారుభావములవలన కలుగువిశేషములన్నియు బాగుగ నేర్పడియుండునేని యథాలక్షణలక్షితులై శతాయుష్కులై సుమేధస్కులై యుండు సత్సంతానములుగ జనించి మాతాపితరుల ఋణ మును తీర్పగలవారలగుదురు. ఇట్టి సత్సంతానమును కనుటవలననే తల్లి దండ్రులు తమ కులమునకును దేశమునకును మేలు చేసినవారలగుదురు.

సంభోగము మొదలు ప్రసవించువరకు మాతా పితరులయందు కాని రస సాత్మ్యములయందుకాని అపచార మేర్పడుటవలనను. ఆత్మ సత్త్వములయందు పురాకృత కర్మవాసనాజనితము లగు అపచారము లేర్పడుటవలనను గర్భమునకు వికృతి కలిగి రోగములు కలిగినవారుగను అల్పాయుష్కులుగను దుర్మేధస్కులుగను నగుదురు. కావున సత్సంతానమును బడసి తమకును దేశమునకును కులమునకును కల్యాణమును కలుగజేయగోరువారు సత్సంతాననియమములను పాటింపదగును.

మాతాపితాదుల గుణసంపత్తువలన అకాలమృత్యువు తొలగుటయేకాక అంగప్రత్యంగములు ఉచితము లగు పరిమాణములును సన్నివేశములును కలిగి ఆ యా పనులు చేయుట కర్హములై స్వకృత్యములు నిర్వర్తించుటకు సమర్థములై యుండును. శరీరాంతర్గతము లగు రసరక్తాది ధాతువులు వానివాని కుచితము లగు పరిమాణములతో నమరియుండి శరీరము బాగుగ నుండునట్లు చేయును. ఇట్లు మాతాపితాది సంపత్తు దీర్ఘాయువునకును శరీర సౌష్ఠవమునకును శరీరస్వాస్థ్యమునకు కూడ కారణము కాగలదు. శరీరాంగ ప్రత్యంగములు యథోచిత పరిమాణ సన్నివేశాదులు కలిగియుండుటయు దీర్ఘాయువును పరస్పర సంబంధము కలిగి యుండును. అనగ అంగసౌష్ఠవము కలిగినవాడే దీర్ఘాయువుగ నుండుననియు దీర్ఘాయువునకే అంగసౌష్ఠవ మేర్పడుననియు భావము. దీనిని బట్టి అంగసౌష్ఠవము దీర్ఘాయువునకు సూచకమగునని తెలియదగియున్నది.

పాశ్చాత్య శారీరసిద్ధాంతము

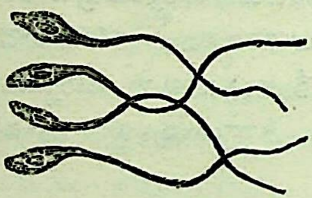
ఇట్లు ఇంతవరకు ఆయుర్వేద శారీర సిద్ధాంతములను బట్టి పిండోత్పత్తియు దేహోత్పత్తియు ఏరీతిని కలుగునదియు తెలుపబడినది. ఇక పాశ్చాత్యుల శారీర శాస్త్రసిద్ధాంతములయందు దేహోత్పత్తి పిండోత్పత్తు లే రీతిని కలుగునని చెప్పబడియున్నది? ఈ రెండు సిద్ధాంతములకును కలిగియుండు భేదము లెట్టివి? అను విషయము తెలుపబడును. (పిండోత్పత్తిని వృద్ధిని తెలుపుశాస్త్రమునకు ఇంగ్లీషున "Embryology" ఎంబ్రియాలజి) అని పేరు. ఎంబ్రియాలజియందు శుక్రశోణితములను

గురించియు పిండోత్పత్తిని గురించియు పిండవృద్ధిని గురించియు చెప్ప బడియుండు విషయముల సంగ్రహమిట తెలుపబడును. పురుషుల శుక్ర మునకు ఇంగ్లీషున "Sperm" (స్పెరమ్) అని పేరు. స్పెరమ్ అనబడు పురుషుల శుక్రమున "Spermia" (స్పెర్మియా) "Spermatozoa" (స్పెర్మటోజా) అను పేర్లచే పిలువబడుసూక్ష్మక్రిములు అత్యధిక సంఖ్యాకములుగ నుండును.

A Single Human Spermatozoon
ఒక "స్పెర్మటోజా" జీవాణువురూపము
(2000 రెట్లు పెంచబడిన రూపము)

స్త్రీ పురుషులు సంయోగముచెందు సమయమున స్త్రీయోని యందు రేతస్సు విక్షిప్తముచేయబడిన సమయమున అందలి స్పెర్మ టోజా జీవాణువులు ప్రాకుచు పోయి గర్భాశయమునం దంతటను తిరుగులాడుచుండును.

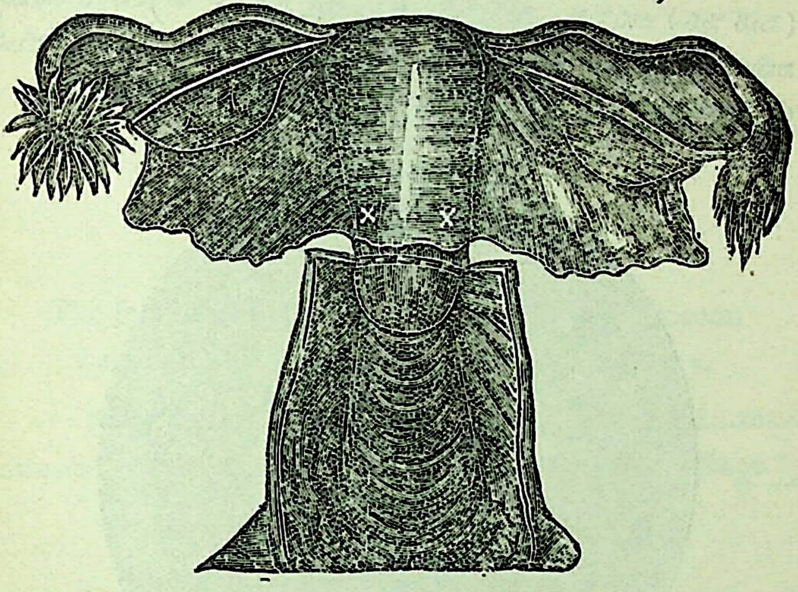

Four Human Spermatozoa
నాలుగు స్పెరమ్టోజా జీవాణువుల సమూహము

స్త్రీల గర్భాశయమునకు ఇంగ్లీషున "Womb" (ఊమ్) అని పేరు. దీనికే "Uterus" (యూటరస్) అనియు మరియొక పేరుకలదు. "వూ"మనబడు ఆమాశయమున గర్భ మేర్పడినది మొదలు ప్రసవించు వరకు గర్భము పెరుగుచుండును. ఈ విషయ మింతకుముందు వినరింప బడినది. (2 సం. 1 సంచి. చూ.)

ఇట్లు సంయోగ సమయమున యోనిమార్గముగుండా గర్భాశ యమునకు విరజిమ్మబడిన శుక్రమునందలి స్పెర్మియా అణుజీవులు తమ

ప్రాప్యముకొఱకు వెదకుకొనుచు ఊమ్ (Womb) నందంతటను ప్రాకులాడుచుండును. ఆసమయమున ఆర్తవముతో చేరి స్రవించి వచ్చియుండు గర్భాశయమునందలి బీజాండములయందు ఇవి ప్రవేశించును.

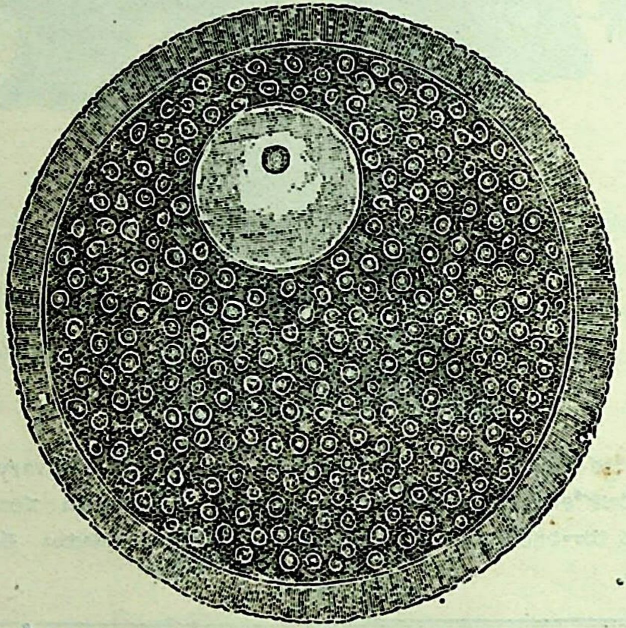

గర్భాశయమును దానికి రెండువైపులను అమరియుండు (Ovary) ఓవరీ లనబడు బీజకోశములును వానితో గర్భాశయమునకు కలిగియుండు సంబంధమును క్రిందివైపున యోనిరంధ్రము గర్భాశయముఖముతో చేరియుండుటయు ఈపటమున చూడనగును.

స్త్రీల గర్భాశయమునకు పై భాగమున రెండువైపులను బీజకోశములమరియుండును. వీనికి ఇంగ్లీషున “Ovary” (ఓవరీ)లని పేరు. వీనియందు బీజాండములు ద్రాక్షగుత్తులయందు ద్రాక్షపండ్లమరియుండునట్లు వేలకొలదిగ నమరియుండును. ఈ యండములు ఇసుకనలుసులవలె కోశములకు చేరియుండును. ఈబీజములు స్త్రీలకు యౌవనము కలిగిన వెనుక కొంచెము పెరిగి పక్వములై కోశమునుండి రాలిపోవుచుండును. ఈ బీజాండములకు ఇంగ్లీషున “Ovum” (ఓవము) లని పేరు.

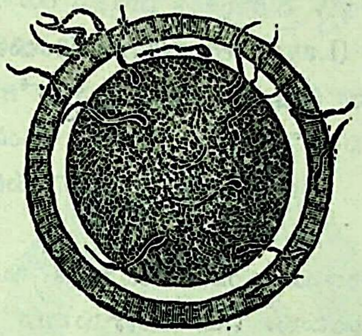
ఓవరీలనబడు బీజాండకోశములు గర్భాశయ శిరోభాగమున రెండువైపులను కొన్నిస్నాయువులచేతను నాడులచేతను బంధింపబడి

యుండును. మాసమున కొకసారి స్త్రీలు రజస్వల లగుచుండునపుడు రజస్సు ఇచ్చట నమరియుండు కొన్ని రజోవహస్రోతస్సులగుండ ప్రవహించి గర్భాశయమున చేరుచుండును. రజస్సునకు ఇంగ్లీషున "Menses" (మెన్ సెస్) అనిపేరు. మెన్ సెస్ అనబడు రజస్సు ప్రవహించివచ్చునపుడు అచ్చట రాలిపడియుండు ఓవములనబడు బీజాండమును ఆప్రవాహమునబడి జారి గర్భాశయము (Uterus) న చేరియుండును.

The human ovum
ఓవమనబడు బీజాండము
(500 రెట్లు పెంచబడిన రూపము)

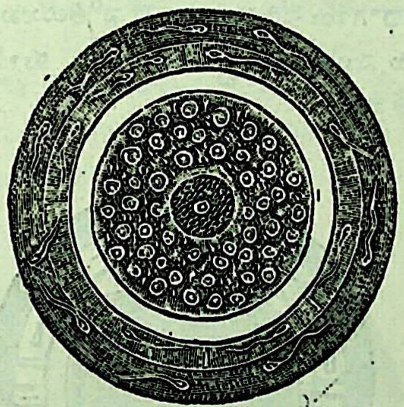
ఓవము (Ovums) లు గర్భాశయమున చేరియుండు కాలమున స్పెర్మియా (Spermia) అణుజీవులు పై చెప్పబడిన రీతిని గర్భాశయమున చేరుట సంభవమగునేని అచ్చట నవి ఈ యండముకొఱకు వెదకుకొనుచు పాకులాడుచు ఈ గుడ్డు దొరకినంతనే చొరచుకొని దానియందు ప్రవేశించును.

The fertilisation of the ovum by the spermatozoon

ఓవ మను బీజాండమున స్పెర్మటోజా అణుజీవులు చొచ్చుచున్నవి.

శుక్రగతములగు స్పెర్మటోజా అణుజీవులు పైచెప్పబడినయట్లు ఓవమున ప్రవేశించినంతనే దానియం దొకవిధమగు చైతన్యశక్తి

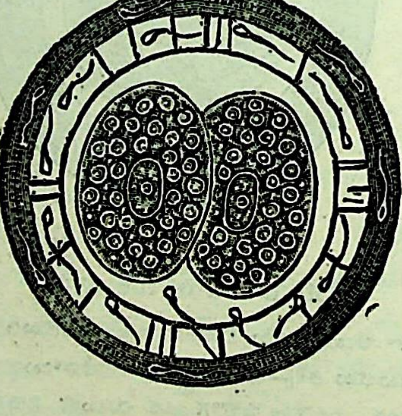

Stem cell of the ovum

స్పెర్మటోజా అణుజీవియు బీజాండమును చేరియుండు పిండమునకు ఆవరణముగ పొర ఏర్పడుటయు తక్కిన స్పెర్మటోజా జీవాణువులు పొరను చీల్చుకొని లోన ప్రవేశింపజాలక పిండముపైభాగమున చుట్టును తిరుగుచుండుటయు ఈ పటమున కానగును.

యావిర్భవించును. ఇట్టి చైతన్యశక్తి ఏర్పడిన యీపిండమునకు చుట్టును వెంటనే ఒక పొఱ (Layer) యొకటి యావరించుకొనును. అట్లావరించు కొనుటవలన నిక నా పిండమున ఇతర స్పెర్మటోజా అణుజీవులు కాని ఇక నితరములుకాని చొరజాలవు. అందుచే నీపిండము లోపలిభాగము నకు భద్రమేర్పడి పరిణామమును వృద్ధినిపొందుటకు అనుకూల్యము కలుగును.

ఇట్లీ యావరణమునందు నీపిండము క్రమముగ పరిణతి నందుచు పెరుగుట కారంభించును. ఇట్టి పరిణామమున స్పెర్మటోజాతో చేరి యుండు నీ యోవము పరిమాణమున పెద్దదిగా పెరిగి రెండు ముక్క లగును. రెండు ముక్కలయందును ఈరెండింటి భాగములును చేరి యుండును. అవి మరల పెరిగి మరల ముక్కలగుచుండును. ఈ రీతిని ఈ పిండము అణువులుగ విభాగము నందుచు పెరుగుచుండును. ఇట్లు విభాగమునంది ముక్కలుగ నేర్పడుచుండు నీ యణువులను ఇంగ్లీ షున "Cell" (సెల్లు) లందురు. ఇట్టి ప్రతి సెల్లు (Cell) నను స్పెర్మ టోజా జీవాణుభాగము చేరియుండుటచే ప్రతియణువును జీవవంతముగను చైతన్యవత్తుగను నుండును. ఇట్టి యణువుల కూడిక వలననే మానవ దేహము నిర్మితమైనది.

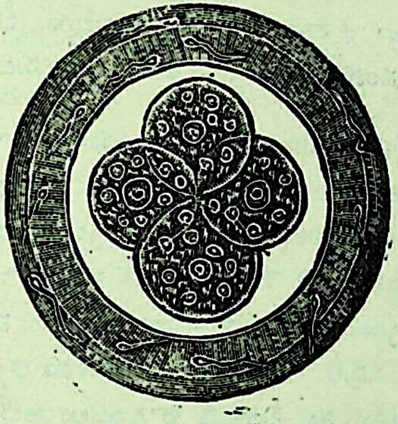

Incipient cleavage of the ovum

ఆవరణమున పిండము రెండు భాగములుగ విడిపోయినది.

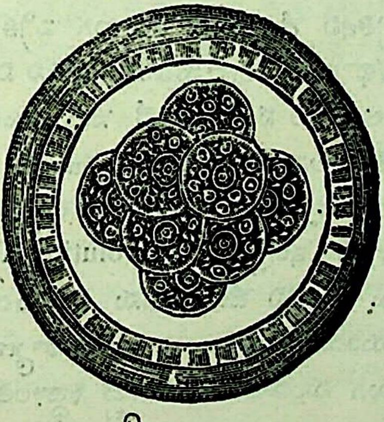
సెల్లు (Cell) లనబడు నీ యణువులు ప్రతిదానికి ఒక యావరణ

మేర్పడి రెండవ దానితో సంబంధములేక విడివడి తనలో తాను పెరుగుచుండును. ఇట్టి పెరుగుదలయందు విభాగము కలుగుచుండును. ఇట్లు పరిణామమును విభాగమును చెందిన కొలదిని అణువులు సంఖ్యయందు పెరుగుచుండును.

The first four segmentation cells of the ovum
ఆవరణమున రెండుగ విభక్తములైన పిండభాగములు నాలుగుగ విభాగమునంది పెరుగుచున్నవి.

ఇట్లు అనేక విభాగములుగ విడిపోవుచు నేర్పడుచుండు జీవాణు విశిష్టములైన అండభాగములు పెరిగి వానివలననే శరీరాంగ ప్రత్యంగ భాగములన్నియు నిర్మితము లగుచుండును.

Ovum with eight segmentation cells
పైనాలుగు భాగములును ఎనిమిదిగ విభక్తములై పెరుగుచున్నవి.

సూక్ష్మజాతి అణుజీవులలో అనేకములు ఈరీతిని ఏర్పడు పరిణామ విభాగముల పద్ధతిని పెరుగుచుండు నను నిది యొక సిద్ధాంతము. ఈసిద్ధాంతమునకు "Gastraea theory" (గేస్ట్రియా థియరి) అని పేరు. దీనివలన నేర్పడిన సారాంశమేమనగా మానవ దేహము సెల్లులను పేరుగల స్పెర్మటోజా జీవాణుభాగ విశిష్టములగు బీజాండ భాగముల పుంజము కూడికనందుటచే నేర్పడినదై యున్నదనుటయై యున్నది.

అట్లు ప్రపంచమున నగుపడుచుండు నానారీతుల నుండు జీవిసమూహముల దేహములయందలి వివిధాంగ ప్రత్యంగములు ఆయా జాతులకు సంబంధించి విలక్షణములుగ నేర్పడుచుండుటకును ఒక్కొక్క జాతి జీవి దేహమునందలి వేరువేరు అంగ ప్రత్యంగము లన్నియు ఏకాకారమున నేర్పడుచుండుటకును కారణము స్వభావమైయున్నది. ఒక్కొక్క జాతి జీవుల దేహభాగములయందు కలిగి దాని నిర్మాణమునకు కారణములగు బీజాండ భాగములు అట్టి దేహభాగములనే కలిగించు స్వభావము కలిగినవిగనుండును. మరియు ఒక్కొక జాతికి చేరిన వ్యక్తులయందలి వేరు వేరు అంగ భాగములు ఏకాకారముననే యుండుటకు కూడ కారణము ఆయా దేహముల నిర్మాణమున నేర్పడియుండు సెల్లులను అణువులు అట్టిదేహభాగములను నిర్మించు స్వభావము కలిగినవిగనే యుండుటయై యున్నది.

ఇట్లు ప్రతిజీవి దేహమును దేహాంగ ప్రత్యంగములును జీవాణు విశిష్టమగు అండభాగము పరిణామమును వృద్ధిని విభాగమును చెందుచు నేర్పడుచుండు అణువుల సంఘములచే నేర్పడుచుండునట్లే జీవజాలములును ఒకజాతి జీవజాలమునుండి మరియొకజాతి జీవజాలము చొప్పున పరిణామము చెంది ఏర్పడుచుండుననియు పాశ్చాత్యులు చెప్పుచున్నారు. ఇట్టి సిద్ధాంతమునకు ఇంగ్లీషున "Evolution Theory" అని పేరు. ఇట్టి పరిణామము ప్రతిజీవి దేహమునను కలుగుచుండు అణు పరిణామమును జీవిజాతియందు కలుగుచుండు అంగనిర్మాణ పరిణామమును నని రెండు విధములుగ నుండును. అను నిట్టి సిద్ధాంతములు మూలములుగ పాశ్చాత్య శారీరశాస్త్రములు నిర్మితములైనవి.

మరియు నిట్లు కలిగిన ప్రతిజీవికిని ప్రతిమనుజునకును వారి జీవయాత్రయందు కలుగుచుండు సుఖదుఃఖములును సంపదాపదలును భోగభాగ్యములును అను నిట్టివన్నియు యాదృచ్ఛికముగ నేర్పడుచుండు కారణములవలన కలుగుచుండుననియు మరణమును యదృచ్ఛాసిద్ధములగు పరిస్థితులనుబట్టి ప్రాణివియోగమును కలిగించు కారణములేర్పడినపుడు సిద్ధించుననియు వారి సిద్ధాంతమైయున్నది.

జీవితమరణములు రోగారోగ్యములు అను నిట్టి ప్రాణులకు కలుగుచుండు సంభవములకు కర్మ కారణముగ వారంగీకరింపరు. జీవాత్మను కాని కర్మను కాని వారంగీకరింపనపుడు ఇక ఈశ్వరవిషయము వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. ఇట్లు పరమాత్మ జీవాత్మ కర్మ ధర్మము మొదలగువాని సంపర్కము లేక కేవలము మాతాపితృజములగు శుక్రశోణితములవలననే మానవశరీర ముత్పన్నమై యాదృచ్ఛికసాధనములు సహాయముగ స్వాభావికముగనే పెరిగి జీవయాత్ర నడుచుచుండునను సిద్ధాంతమునుబట్టి పాశ్చాత్యుల శారీరశాస్త్రము ప్రవర్తిల్లినది.

పిండోత్పత్తిని గురించి కనబడు నిట్టి వాదములును సిద్ధాంతరాద్ధాంతములును ఈనాడు నూతనముగ కలిగినవి కావు. ఆయుర్వేదతంత్రములు ఏర్పడుటకు పూర్వమే ఇట్టి వాదములును వానిపై రాద్ధాంత సిద్ధాంతములును ఏర్పడి యుండియుండెననుట ఆయా తంత్రములయందు ఈసిద్ధాంత భేదములను గురించి వ్రాయబడియుండు విషయముల వలన తెలియుచున్నది. ఆయుర్వేద తంత్రములయందు ఇట్టివాదములను ఎత్తిచూపి వానిపై ఖండనములను సమన్వయములను చేసియున్నారు.

ఆకాలమున ఆత్మ జన్మకారణమనియు అది జన్మకారణముకాదనియు రెండువిధములగు వాదములేర్పడి యుండినట్లు తెలియుచున్నది. అందు మొదటిది ఆస్తికవాదమును రెండవది నాస్తికవాదమును నైయున్నవి. ఈ యాస్తికనాస్తిక సిద్ధాంతములను మూలములుగ చేసుకొని శరీరోత్పత్తిని గురించి ఈశ్వరుడే జన్మకు కారణమనియు జీవాత్మయే కారణమనియు స్వభావము కారణమనియు తలిదండ్రులు కారణమనియు

కాలము కారణమనియు యదృచ్ఛ కారణమనియు పరిణామము కారణమనియు కర్మ కారణమనియు అను నిట్టి ఈ యెనిమిదియు వేరు వేరు కారణము లగునని వారు వారు సిద్ధాంతపరచుచు వాదములొనర్చుచుండిరని తెలియవచ్చుచున్నది.

పైచూపబడిన వాదములలో ఈశ్వరవాదమును జీవవాదమును ఆస్తికములు. అనగా ఈశ్వరుడు జీవాత్మ పరలోకము కర్మ జన్మాంతరము అను నిట్టివి కలవని నమ్మి చేయబడు వాదములు. తక్కినవి నాస్తిక వాదములు అనగ ఈశ్వరుడు జన్మాంతరము మొదలగునవి కల వను నమ్మకములేక చేయబడువాదములు.

కేవలము ప్రత్యక్షమొక్కటియే ప్రమాణముగ గ్రహించుటచే నాస్తిక వాదములును ప్రత్యక్షము అనుమానము శాస్త్రము యుక్తి అను వానిని నాలిగింటిని ప్రమాణములుగ గ్రహించుటచే ఆస్తిక వాదములును ప్రవర్తిల్లినవి. ఈశరీరము నశించిన పిమ్మట నిక నేమైన కలదా? లేదా? ఇంతకుపూర్వ మేదైన నుండి ఈ శరీరము కలిగినదా? లేక ఇప్పుడే ఏర్పడినదా? అను సంశయములపై పై వాదములు ప్రవర్తిల్లినవి. ఆస్తికవాదములు ఈజన్మముకలుగుటకుపూర్వమునను పరమునను దీనికి కారణముగ కొంత ఏర్పాటు కలదని ప్రత్యక్షానుమానాగమ యుక్తులచే నిర్ణయించును. ప్రత్యక్ష మొక్కటితక్క తక్కినవానిని ప్రమాణముగ సంగీకరింపమని నాస్తికు లవి యంగీకరింపరు.

పాశ్చాత్యుల శారీరసిద్ధాంతములు కేవల ప్రత్యక్ష ప్రమాణముపై నాధారపడి ఏర్పడినవై యున్నవి. అందుచే నా సిద్ధాంతముల యందు తల్లిదండ్రులు పరిణామము స్వభావము అనునవి మాత్రమే జన్మకు కారణముగ నంగీకరించి దానిపై ఆధారపడి శాస్త్రరచన జేయబడినవిగా నున్నవి. ఈశ్వరుడు జీవాత్మ కర్మ అనువానిని వారు జన్మకారణ సామగ్రియందు చేర్పరు. అందుచే జన్మాంతరాదులు వారి కంగీకారములుకావు. ఈశరీరసంబంధ మంతయు ఈశరీరముతోడనే సరి యను సిద్ధాంతమునుబట్టి అది ఏర్పడినది. అందుచే నిది నాస్తికవాదమునకుచేరినదైయున్నది. పై యాస్తిక నాస్తికవాదముల పరామర్శమునందు ఆయుర్వేదతంత్ర సిద్ధాంతములు జన్మకారణమును నిర్ణయించుట

యందు ఆస్తికవాదమునే గ్రహించినవి. కాని నాస్తికవాదములను బహిష్కరించి త్రోసివేయలేదు. వానికిని సమన్వయము కలుగజేసి తమ వాదమున చేర్చుకొనినవి.

కేవలము ప్రత్యక్షమును మాత్రమే ప్రమాణముగ గ్రహించుట ఆయుర్వేదతంత్రసమ్మతము కాదు. అట్లని కేవలము ఆగమముపై నాధారపడి యుండుటకును వీరు సమ్మతింపరు. ఇక ప్రత్యక్షానుమానాగమ యుక్తు లను నాలిగింటిని ప్రమాణములుగ గ్రహించి సందర్భానుసారముగ ఒక్కదానిచేకాని రెంటిచేగాని మూటిచేగాని అన్నిటిచేగాని సాధించి నిశ్చయింపబడిన ప్రమేయమును గ్రహించి శాస్త్రనిర్ణయములు చేసియున్నారు. ఆయుర్వేదతంత్రములు శరీరోత్పత్తికి ఈశ్వరుడు జీవుడు మాతాపితరులు స్వభావము కాలము యదృచ్ఛ పరిణామము కర్మ అను నీయెనిమిదియు కలిసి కారణములగునని నిరూపించుచున్నవి. ఇందు ఒక్కొక్కటికాని ఏకొన్నియో మాత్రముకాని కారణములు కాజాలవనియు అన్నియుచేరి కారణసామగ్రి యేర్పడి కార్యము జరుపుచున్నవనియు సిద్ధాంతపరచి శాస్త్రనిర్మాణ మొనర్చియున్నవి. (దీనికి సంబంధించిన పూర్తివివరములు మా శారీరశాస్త్రసంగ్రహమున చూడనగును.)

అంగవిభాగము

ఇట్లు శరీరోత్పత్తినిగురించి తెలుసుకొనినపిమ్మట శరీరమున అంగప్రత్యంగము లెట్లు ఏర్పడియున్నవి, వానియందు అస్థులు సంధులు శిరలు ధమనులు కండరములు స్నాయువులు అనునిట్టివి ఎట్లు అమరియున్నవి, అవి ఎట్లు పనిచేయుచున్నవి అను విషయము లెరుంగుట శారీరశాస్త్రపరిశోధనమున నావశ్యకములు కాగలవు. అందుకొఱకు శరీరముయొక్క ముఖ్యములగు నంగభాగములును వాని ఉపాంగభాగములును నామసంఖ్యాదిభేదమునుబట్టి విభజించి మొదట తెలుసుకొనవలయును. అందుకొఱ కిచ్చట అంగవిభాగము తెలుపబడును.

శిరస్సు అంతరాధి శాఖలు అని శరీరము మూడు ముఖ్యభాగములక్రింద విడదీయదగియుండును. శిరస్సు అనగ తల. అంతరాధి యనగ మొండెము. శాఖ లనగ చేతులు కాళ్ళు. చేతులును కాళ్ళును

చెట్లకు కొమ్మలవలె శరీరమున నేర్పడియుండుటచేకాబోలును శారీరశాస్త్ర పరిభాషయందు వానికి శాఖలని పేరు పెట్టియున్నారు. శాఖలు (అనగ చేతులు కాళ్ళు నాలుగును) నాలుగుభాగములును అంతరాధి (అనగ శిరస్సు శాఖలుకాక తక్కిన మధ్యనుండు మొండెము) ఒకభాగమును శిరస్సు (అనగ తల మెడ కలిసి) ఒకభాగమును నని ఇట్లు శరీరము ఆరు అంగములు కలిగినదిగ నిర్ణయింపబడినది. తలకు శిరస్సనునది సంస్కృత నామము. దీనినే మెడతోచేర్చి "శిరోగ్రీవం" అని ఒక భాగముగ కొందరు చెప్పియున్నారు. మొండెమునకు "అంతరాధి" యని సంస్కృత పదము. దీనినే "మధ్యమము" అని కొందరు వాడియున్నారు. చేతులు "బాహువు" లనబడును. కాళ్ళు "సక్థు" లనబడును. శారీరశాస్త్రములయం దీయంగములు ఈ పారిభాషికపదములచే వాడబడుచుండును.

శిరస్సునకు ఇంగ్లీషున "Head" (హెడ్) అని పేరు. "శిరోగ్రీవం" అని చెప్పబడిన మెడ శిరస్సు కలిసిన భాగమునకు సరిగ అనాటమి (Anatomy) యందు "Head and neck" (హెడ్ అండ్ నెక్) అను పద ముపయోగింపబడి యున్నది. అంతరాధి యనునది ఇంగ్లీషున "Trunk" (ట్రంక్) అనబడ దగును. శాఖలకు ఇంగ్లీషున 'Limbs' (లిమ్బ్స్) అనుపేరు తగినది కాగలదు. అందు బాహువు (చేతు) లను "Fore limbs' (ఫోర్ లింబ్స్) అనియు సక్థుల (కాళ్ళ) ను "Hind-limbs" (హైండ్ లింబ్స్) అనియు చెప్పుదురు. ఇట్లు ఆయుర్వేద శారీరములయందు చెప్పబడిన అంగవిభాగమును అనాటమియందు చెప్పబడిన అంగవిభాగమును సరిపోలియుండుట గమనింప దగినదై యున్నది.

అంగవిభాగము.

సంస్కృతము	తెనుగు	ఇంగ్లీషు
శిరము	తల	Head
శిరోగ్రీవము	తల మెడ	Head and Neek
అంతరాధి లేక మధ్యము	మొండెము	Trunk
శాఖలు	చేతులు కాళ్ళు	Limbs
బాహువులు	చేతులు	Fore limbs
సక్థులు	కాళ్ళు	Hind limbs

ఈవిభాగము ఇంకను విపులముగ నుండవలయునను తలంపున శరీరభాగములెనిమిదిగ కొందరు విభజించియున్నారు. ఆవిభాగమున శిరస్సు మొదటిభాగమును గ్రీవ అనగ మెడ రెండవభాగమును బాహువులు మూడవభాగమును వక్షము అనగ ఱొమ్ము (దీనికే ఉరస్సు అనియు పేరుకలదు) నాల్గవభాగమును ఉదరము అనగ కడుపు అయిదవ భాగమును పార్శ్వములు అనగ డొక్కలు ఆరవ భాగమును పృష్ఠము అనగ వీపు ఏడవ భాగమును సక్థులు ఎనిమిదవ భాగమును కాగలవు. ఈ అష్టాంగ విభాగమున వెనుకటి షడంగ విభాగమునకు మార్పు కలుగజేసి చెప్పబడిన దేమన షడంగ విభాగమున నాలుగు భాగములుగ చెప్పబడిన శాఖలు, బాహువులు సక్థులు అను రెండు భాగములుగ చేయబడినవి. అందుచే షడంగ విభాగమున రెండు భాగములు తగ్గినవి. మరియు షడంగ విభాగమున ఒకభాగముగ చెప్పబడిన అంతరాధిని నాలుగుభాగములక్రింద విడదీయుట మాత్రమేకాక మెడ ప్రత్యేక భాగముగ చేయబడినది. ఇట్లు రెండుభాగములు తగ్గుటయు నాలుగు భాగములు హెచ్చుటయు జరుగుటవలన షడంగ విభాగము అష్టాంగవిభాగముగ నైనది.

మెడయందును ఉరస్సునను ఉదరమునను పృష్ఠమునను పార్శ్వములయందును ప్రత్యేకముగ వర్ణింపవలసిన ఉపాంగములును శిరాధమనీ కండరాదులును వేరువేరుగ నేర్పడియుండుటచే నవి ప్రత్యేకాంగములుగ విడదీయబడినవి. బాహువులును సక్థులును పార్శ్వములును ప్రత్యేకము రెండేసిగ నేర్పడియుండినను ఆజంటలయందుండెడి ప్రత్యంగములును శిరాధమనీ కండరాస్థ్యాదులును ఏకరీతిగనే ఏర్పడియుండుటచే ఒక్కొక్కజంట ఒక్కొక్క అంగముగ విడదీయబడినది. ఇట్లు ఆవశ్యకతను బట్టి షడంగవిభాగమున మార్పులుచేసి కొందరు అష్టాంగవిభాగము నేర్పాటుచేసియున్నారు.

ఇదివరకు షడంగవిభాగమున చెప్పబడినవికాక అష్టాంగవిభాగమున క్రొత్తగచేర్చి చెప్పబడిన భాగములలో "ఉరస్సు"ను తెనుగున ఱొమ్మని యందురు. దీనికి ఇంగ్లీషున "Thorax" (థొరాక్స్) అని పేరు. ఉదరమునకు తెనుగున కడుపు అనిపేరు. దీనిని ఇంగ్లీషున

"Abdomen" (అబ్ డోమెన్) అనియందురు. పృష్ఠమునకు తెనుగున వీపు అని పేరు. దీనిని ఇంగ్లీషున "Back" అని యందురు. పార్శ్వము లనగ డొక్కలు. ఇవియు ఇంగ్లీషున "అబ్ డోమెన్" (Abdomen) అను పేరుననే వ్యవహరింపబడుచున్నవి.

అష్టాంగ విభాగము

తెనుగు	సంస్కృతము	ఇంగ్లీషు
1 తల	శిరము	Head
2 మెడ	గ్రీవ	Neck
3 చేతులు	బాహువులు	Fore limbs or Hands
4 ఱొమ్ము	వక్షము లేక ఉరము	Thorax
5 కడుపు	ఉదరము	Abdomen
6 డొక్కలు	పార్శ్వములు	Abdomen
7 వీపు	పృష్ఠము	Back
8 కాళ్ళు	సక్థులు	Hind limbs or legs

ఉపాంగములు

ఇట్లు శరీరమునకు సంబంధించిన ముఖ్యభాగములను విభజించి చెప్పిన వెనుక వాని అంతర్భాగములను వివరింపవలసి యుండును. శరీరనిర్మాణము ఏ భాగమున నెట్లు ఏర్పడి యున్నదియు తెలుసు కొనుటకు అంగవిభాగము ఆవశ్యకము కాగలదు. అందుచే శరీరాంగ ములు విభజించి వర్ణింపబడిన పిమ్మట వాని ఉపాంగములు వివరింపబడు చున్నది. ఉపాంగములకు ప్రత్యంగములనియు పేరుకలదు.

శిరస్సు లేక తల

శరీరాంగములు ఎనిమిదింటిలో మొదట పరిగణింపబడినది శిరస్సు. శిరస్సున ఇరువదితొమ్మిది ఉపాంగములు కలవని వర్ణించి యున్నారు. అవి (1) కుంతలములు అనగ వెండ్రుకలు (2) మస్తు లుంగము అనగ మెదడు. (3) లలాటము అనగ నుదురు. (4) భ్రూవులు అనగ కనుబొమలు. (5) నేత్రములు. (6) కనీనికలు అనగ పాపలు.

(7) దృష్టి అనగ చూపు. (8) కృష్ణగోళములు అనగ నల్లగుడ్లు. (9) శ్వేతగోళములు అనగ తెల్లగుడ్లు. (10) వర్త్మములు అనగ ఱెప్పలు. (11) పక్ష్మములు అనగ ఱెప్పలవెండ్రుకలు. (12) అపాంగములు అనగ కేగన్నులు. (13) శంఖములు అనగ కణతలు. (14) కర్ణములు అవియే చెవులు. (15) కర్ణశష్కులి అవియే చెవి జక్కిలములు అనగ చెవిచుట్టును చక్కిలములవలె నేర్పడియుండు చెవికి సంబంధించిన భాగములు. (16) కర్ణపాలి అనగ చెవుల తమ్మెలు. (17) కపోలములు అనగ చెక్కిళ్ళు. (18) నాసిక యనగ ముక్కు. (19) ఓష్ఠము అనగ పైపెదవి. (20) అధరము అనగ క్రింది పెదవి. (21) సృక్కులు అనగ చెలిమెలు (22) ముఖము అదియే నోరు. (23) తాలువులు అనగ దవడలు. (24) హనువు అనగ అంకిలి. (25) దంతములు అవియే పండ్లు. (26) దంతవేష్టములు అనగ చిగుళ్లు. (27) రసన యనగ నాలుక. (28) చిబుకము అనగ గడ్డము (29) గలము అనగ గొంతు. ఇట్లు ఏర్పడియుండు ఈ ఇరువది తొమ్మిదియు శిరస్సు అను అంగమునకు చేరిన ఉపాంగములు కాగలవు.

శిరస్సు = Head

ఉపాంగములు

తెనుగు	సంస్కృతము	ఇంగ్లీషు
1 వెండ్రుకలు	కుంతల	Hair
2 మెదడు	మస్తులుంగ	Brain
3 నుదురు	లలాట	Fore Head
4 కనుబొమలు	భ్రూ	Eye-brows
5 కన్ను	నేత్ర	Eye
6 పాప	కనీనికా	Pupil
7 చూపు	దృష్టి	Sight
8 నల్లగుడ్డు	కృష్ణగోల	Cornea
9 తెల్లగుడ్డు	శ్వేతగోల	Sclera
10 ఱెప్పలు	వర్త్మ	Lids
11 ఱెప్పవెండ్రుకలు	పక్ష్మ	Eye-lashes

12 క్రిగన్ను	అపాంగ	Lower lid
13 కణత	శంఖ	Temple
14 చెవి	కర్ణ	Ear
15 చెవిజక్కిలము	కర్ణశష్కులి	Pinna
16 తమ్మె	కర్ణపాలి	"
17 చెక్కిలి	కపోల	Cheek
18 ముక్కు	నాసికా	Nose
19 పై పెదవి	ఓష్ఠ	Upper lip
20 క్రిందిపెదవి	అధర	Lower lip
21 చెలిమె	సృక్వ	
22 నోరు	ముఖ	Mouth
23 దవడ	తాలు	Cheek
24 అంకిలి	హను	Lower Jaw
25 పండ్లు	దంత	Teeth
26 చిగురు	దంతవేష్ట	Gum
27 నాలుక	రసన	Tongue
28 గడ్డము	చిబుక	Chin
29 గొంతు	గల	Throat

ఇట్లీ ఇరువదితొమ్మిదియు శిరస్సు అనబడు తలయను అంగము యొక్క ఉపాంగములు వాని సంస్కృత ఆంగ్లవాచక పదములతో పట్టికగ చూపబడినవి.

గ్రీవ - మెడ

మెడ మొదటియంగమగు శిరస్సును ధరించి దానికాధారముగ నేర్పడియుండును. అందుచే మెడ శిరస్సునకు పిమ్మట రెండవ యంగముగ పరిగణింపబడినది. షడంగవిభాగమున మెడ ప్రత్యేకాంగముగ విభజింపబడియుండలేదు. ఆవిభాగమున శిరస్సున కాధారముగ నేర్పడియుండు మెడను శిరస్సుతో చేర్చి ఏకాంగముగ వివరించుట యుక్తమగునని తలంపబడియుండవచ్చును. కాని మెడయందలి సిరాధమన్యాదులను వర్ణించు పట్టులయందు ఒక్కొక్క సందర్భమున శిరస్సు

తోడను మరియొక సందర్భమున అంతరాధితోడను చేర్చి చెప్పబడి యుండుట కానవచ్చెడిని. అదికారణముగ మెడఅంతరాధితో చేర్చికొని గాని శిరస్సుతో చేర్చికొనిగాని వర్ణించుటకు సందర్భము కానరాకుండు టచే అష్టాంగ విభాగమున దీనిని ప్రత్యేకాంగముగ వర్ణించుటయు క్షము కాగలదని తలంపబడి యుండనగును.

మెడకు సంస్కృతమున "గ్రీవ" యనియు ఇంగ్లీషున "Neck" అనియు పేర్లుకలవని చెప్పబడినది. దీని ఉపాంగములు (1) అంగుడు. (2) కొండనాలుక. (3) ముక్కారెము. (4) గవదలు. (5) పొలక. (6) డొక్క (7) పీక అనునవియై యున్నవి. ఈయేడు ఉపాంగములును మెడయొక్క లోపలిభాగమగు గొంతున నమరియుండును. గొంతునకు సంస్కృతమున కంఠమనియు ఇంగ్లీషున "Throat" (త్రోట్) అనియు "Gullet" (గల్లెట్) అనియు పేర్లుకలవు.

గొంతున నమరియుండు ఉపాంగములలో అంగుడునకు సంస్కృత మున "శృంగాట"మనియు ఇంగ్లీషున "Palate" (పేలెట్) అనియు పేర్లుకలవు. శృంగాటమన నాలుగు త్రోవలు కలియుచోటు. అంగుడున ముక్కులకును చెవులకును నోటికిని కడుపునకును పోవుత్రోవలు కలిసి యుండును. అందుచే దీనిని శృంగాటమని చెప్పియున్నారు. ఈస్థలమున చేరిన వస్తువు ఏత్రోవను పోవలసినదియు నిర్ణయమైనపిమ్మట కాని పోవుటకు వీలుండదు. అందుచే ఇచ్చటకుచేరిన వస్తువులు వానిపోదెరువు నిర్ణయింపబడువరకు ఇచ్చట నాగియుండును. కొండనాలుకకు సంస్కృ తమున "గలశుండిక"యనియు "కాకలక" మనియు పేర్లుకలవు. ఇంగ్లీషున దీనిని Uvula (అవ్యులా) యందురు. ఇది అంగుడు పై భాగమున తెఱవాటు (కట్టెను) వలె అమరియుండి నోటికిని అంగుడునకును హద్దుగ నేర్పడియుండును. ఇది అంగుడునుండి ముక్కు లోనికి పోకూడని వస్తువులను పోకుండచేయుటకు ముక్కురంధ్ర ములకు అడ్డుకొనుచుండును. ముక్కారెము లనగ ముక్కులలోని రంధ్రములు. వీనినే ముక్కరములనియు ముకుగ్రోళ్ళనియు నందురు. వీనికి సంస్కృతమున "నాసారంధ్రము" లనియు ఇంగ్లీషున "Nostrils" (నాస్ట్రిల్‌స్) అనియు పేర్లుకలవు. ఈ రంధ్రముల

లోవలిచివరలు లోముక్కురము లనబడును. వీనిని ఇంగ్లీషున "Posterion Nares" (పోస్టీరియన్ నేరస్) అని యందురు. ఈ భాగములు అనగ ముక్కురంధ్రముల లోపలివైపు చివరలు అంగుడులోనికి తేలియుండును. గవదలన దవడలయందు కొండనాలుక కిరువైపులను అమరియుండు తెరవాటున దాని రెండువైపులను చింతగింజలవలె నుండు కాయలవంటి భాగములు. ఇవి ముడుచుకొనుచు విచ్చుచు నోటిభాగములను మూయుటకును తెరచుటకును ఉపయోగపడుచుండును. దీనిని సంస్కృతమున "ఉపజిహ్వక" లనియు ఇంగ్లీషున "Tonsils" (టాన్సిలు) లనియు నందురు. పౌలక యనునది నాలుక మొదటనేర్పడి గొంతులోనికి వ్రాలియుండు మాంసపుబిళ్లవంటి భాగము. ఇది అన్నపాన ద్రవ్యములు అంగుడులోనికివచ్చినపుడు శ్వాసపథమున కడ్డుపడి దానిలోనికి పోకుండ చేయును. అందుకొంతపొరబాటు జరిగిన అవి శ్వాసపథములోనికిపోయి బాధకలిగించును. దానిని "పౌలకమారుట" యని అందురు. పౌలక యనుదానిని సంస్కృతమున "ఉపజిహ్వక" యనియు ఇంగ్లీషున "Epiglottis" (ఎపిగ్లోటిస్) అనియు చెప్పుదురు. అంగుడునుండి అన్నపానద్రవ్యములు కడుపులోనికి పోవుట కేర్పడియుండునాడి మింగు డనబడును. దీనినుండి అన్నపానద్రవ్యములుమ్రింగుట జరుగును కావున దీనిని మ్రింగుడని యందురు. దీనికి సంస్కృతమున "అన్నవాహిక" యనియు ఇంగ్లీషున "oesophagus" (ఓయిసోఫేగస్) అనియు నందురు. దీనిపై భాగము "డెక్క" యనబడును. డెక్క ఆరిపోయినపుడు అన్నపానద్రవ్యములు మ్రింగుటకు వీలులేక పట్టినట్లగును. దానినే డెక్కపట్టుట యందురు. డెక్కకు ఇంగ్లీషున "Pharynx" (ఫేరింక్స్) అనియు సంస్కృతమున "గ్రసనిక" యనియు పేర్లు పెట్టబడినవి. అంగుడునుండి ఊపిరి తిత్తులలోనికి శ్వాసవాయువును చేర్చుట కేర్పడియుండు నాడి యొకటి కలదు. దీనికి సంస్కృతమున "క్లోమనళిక" యనియు ఇంగ్లీషున "Trachea" (ట్రేకియా) యనియు పేర్లుకలవు. దీనిపై భాగము వీక యనబడును. ఇది స్వరము కలుగుటకు కావలసిన రీతిని అమర్పబడి యున్నది. అందుచే దీనికి సంస్కృతమున స్వరపేటికయని పేరుపెట్ట బడినది. ఇంగ్లీషున దీనిని "Larynx" (లేరింక్స్) అని యందురు.

ఈయేడు విధములగు ఉపాంగములును గ్రీవయను అంగమునకు చేరి నవై యున్నవి.

గ్రీవ - Neck
ఉపాంగములు

తెనుగు	సంస్కృతము	ఇంగ్లీషు
1 అంగుడు	శృంగాట	Palate
2 కొండనాలుక	గలశుండి లేక కాకల	Uvula
3 పొలక	అధిజిహ్వక	Epiglattis
4 గవదలు	ఉపజిహ్వక	Tonsils
5 ముక్కు రెములు	నాసారంధ్రి	Nares
6 డొక్కు	గ్రసనిక	Pharynx
7 పీక	స్వరపేటిక	Larynx

బాహువులు - చేతులు

శరీరమునందలి మూడవయంగము బాహువులు. బాహువులనగ చేతులు. అష్టాంగవిభాగమున చేతులు రెండునుకలిసి ఒక అంగముగ గ్రహింపబడినది. షడంగవిభాగమున చేతులురెండును రెండు ప్రత్యేకాంగములుగ గ్రహింపబడినవి. రెండుచేతులయందును కండరాస్థ్యాదులను వివరించు సందర్భములయందు ఎట్టిభేదములునులేక ఏకరీతిగనే యుండుటచే రెంటినికలిపి వర్ణించుటయే సంభవించుచుండును. ఉపాంగవివరణమునను ఎట్టిభేదములును కలుగవు. అందుచే రెండు చేతులు ఏకాంగముగ చెప్పుట యుక్తియుక్తము కాగలదు.

1 మూపులు లేక బుజములు, 2 జబ్బలు లేక దండలు, 3 మోచేతులు, 4 ముంజేతులు, 5 మణికట్లు, 6 అరచేతులు, 7 మిాజేతులు, 8 వేళ్ళు, 9 గోళ్ళు, అను నీతొమ్మిదియు బాహువులనుమూడవ యంగమునకు సంబంధించిన ఉపాంగములు. అందు మూపులకు సంస్కృతమున "స్కంధము"లని పేరు. వీనిని ఇంగ్లీషున. "Shoulder" (షోల్డర్) లనియందురు. జబ్బలకు సంస్కృతమున "ప్రగండము"లనియు ఇంగ్లీషున "Brachium" (బ్రేకియం) అనియు "Arms" (ఆరమ్స్) అనియు పేర్లు కలవు. మోచేతికి సంస్కృతమున "కఫోణి"యనియు "కూర్పర"

మనియు పేర్లుకలవు. ఇంగ్లీషున దీనిని "Elbow" (ఎల్ బో) యందురు. ముంజేతికి సంస్కృతమున "ప్రకోష్ఠ"మని పేరు. ఇంగ్లీషున దీనికి "Anti brachium" (ఆంటిబ్రేకియం) అనియు "Forearm" (ఫోర్ ఆరమ్) అనియునందురు. మణికట్టునకు సంస్కృతమున "మణిబంధ" మనియు ఇంగ్లీషున "Wrist" (రిస్ట్) అనియు పేర్లుకలవు. చేతికి సంస్కృతమున "హస్త" మనిపేరు. దీని నింగ్లీషున "Manas" (మేనస్) అనియు "Hand" (హేండ్) అనియు అందురు. అరచేతికి సంస్కృతమున 'హస్తతల'మనియు ఇంగ్లీషున "Palm of hand" (పామ్) అనియు పేర్లు. వ్రేళ్ళను సంస్కృతమున "అంగుళు"లనియు ఇంగ్లీషున Finger (ఫింగర్) లనియు నందురు. గోళ్ళను సంస్కృతమున "నఖ"ములనియు ఇంగ్లీషున "Nail" లనియు నందురు.

పై యుపాంగములలో గోళ్ళుస్థాప్యములనియు ఛేద్యములనియు రెండు విధములగు విభాగములు కలిగినవిగ నుండును. స్థాప్యములన స్థిరములుగ నుంచవలసిన భాగములు, ఛేద్యములన కోసితీసివేయదగిన భాగములు. వ్రేలిమాంసమున కంటిపట్టియుండు గోళ్లయందలి మొదటి భాగము తీసివేయుటకు వీలులేనిదై యున్నది. దానినికోసిన పుండుపడి బాధకలుగజేయును. కావున నది స్థాప్యనఖమనబడుచున్నది. గోరునందలి చివరనుండుభాగము గోకుట కుపయుక్తమై మన్ను మొదలగు మలినములు చేరుట కనువుకలిగియుండును. అందుచే నీభాగము చివికిపోవు స్వభావముకలిగినదిగనుండి అప్పుడపుడు ఊడిపోవుచుండును. అందుచే వీని నప్పుడపుడు ఛేదించి తీసివేయుదురు. సాధారణముగ పక్షమునకొకసారి క్షౌరముచేయునపుడు ఛేద్యనఖములను ఛేదించి తీసివేయుచుందురు. ఇటుల తీసివేయుచుండుటవలన అధికముగ పెరిగి శరీరభాగములకు గాయములు కలిగింపకుండుటయు గోకునపుడును ఇతరవిధములను అందుచేరిన మలినములు పోవుచుండుటయు కలుగును. ఇట్లివి కోసి తీసివేయదగినవిగనుండుటచే ఛేద్యనఖములని చెప్పబడుచున్నవి. "హస్త" శబ్దము మణికట్టుక్రింది భాగమున కంతటికిని కలిసి వర్తింపజేయుటకలదు. ఇట్లే బాహువున కంతకును వర్తింపజేయుటయు కలదు. కాని ప్రత్యేకమగు అర్థమున తీసికొనునపుడు మీా శెయ్యిగ గ్రహింపదగును.

బాహువులకు ఇంగ్లీషున "Fore limbs" (ఫోర్ లిమ్స్) అనియు "Anterior limbs" (ఆంటేరియర్ లిమ్స్) అనియు "Superior Extremity" (సుపీరియర్ ఎక్స్ ట్రిమిటి) అనియు "Arms" (ఆర్మ్స్) అనియు "Hands" (హేండ్స్) అనియు పేర్లు కలవు. అందు మొదటి మూడును శారీరక పారి భాషిక పదములును, తక్కిన రెండును వాడుక పేరులును నై యున్నవి. అందు "ఆర్మ్" అనునది జబ్బకును "హేండ్" అనునది మణికట్టునకు క్రిందనుండు చేతి భాగము నకును కూడ వాడుక చేయబడుచుండును. "లిమ్" (Limb) అను శబ్దమునకు చెట్లయొక్క ముఖ్యము లగు కొమ్మలు కూడ అర్థము లగును. దీనిని బట్టి ఆయుర్వేద ఆంగ్ల శారీర శాస్త్రములు ఇచ్చట ఏకార్థవాచక పదమును వాడియుండుటను దెలుసుకొన నగును. సంస్కృతమున "హస్త" శబ్దము చేతికంతటికిని మణికట్టుక్రింద నుండు చేతి భాగమునకును కూడ పేరుగ వాడబడుచుండును. అట్లే ఇంగ్లీషున "హేండ్" (Hand) అను పదము కూడ వాడుక చేయబడు చుండును. ,,ఫోర్ లిమ్''(Fore limb అనబడు బాహువు ఇంగ్లీషున "Arm" (ఆర్మ్)అనియు ,,Fore Arm" (ఫోర్ ఆర్మ్) అనియు "Hand" (హేండ్) అనియు మూడు ముఖ్య భాగములుగ విడదీయ బడియున్నది. అందు "ఆర్మ్" అనబడు దానిని జబ్బయనియు "ఫోర్ ఆర్మ్" అనబడు దానిని ముంజేయి యనియు "హేండ్" అనబడు దానిని మణికట్టునకు క్రిందనుండు చేయి యనియు తెనుగున వాడుక చేయుదురు. తెనుగున కూడ ,,చేయి'' అను శబ్దము బాహువున కంతకును, మణికట్టునకు క్రిందనుండు చేతి భాగమునకును కూడ వాడుక చేయుట కలదు. పై వివరణమును బట్టి తెనుగున ,,చేయి'' అను పదమును సంస్కృతమున ,,హస్త" యను పదమును ఇంగ్లీషున ,,హేండ్'' ,,ఆర్మ్'' అను పదములును ఉపయోగించు నపుడు వాని యర్థ విశేషములను గమనించి తెలుసుకొను చుండ దగును.

బాహువు—Fore limb

ఉపాంగములు

తెనుగు	సంస్కృతము	ఇంగ్లీషు
1 మూపులేక బుజేము	స్కంధ	Shoulder
2 జబ్బ లేక దండ	ప్రగండ	Brachium, Arm
3 మోచేయి	కఫోణి, కూర్పర	Elbow
4 ముంజేయి	ప్రకోష్ఠ	Anti-brachium Fore-arm
5 మణికట్టు	మణిబంధ	Wrist
6 చేయి	హస్త	Hand, Manas
7 అరచేయి	హస్తతల	Palm of hand
8 వ్రేలు	అంగుళి	Finger
9 గోరు	నఖ	Nail

వక్షస్సు, ఉరస్సు — ఱొమ్ము

శరీరమున నాలవ యంగము వక్షస్సు. దీనినే వక్ష మనియు ఉర స్సనియు, ఉరమనియు నందురు. వక్షస్సున ఱొమ్ము. వక్షమనియు ఉరమనియు పిలువబడు నీ నాలవ శరీరభాగము మెడ చేతులు కడుపు అను నవయవములకు నడుమ నమరియుండును. దీనికి వెనుకవైపు వీపును ముందువైపు ఱొమ్మును కాగలదు. సాధారణముగ నీ భాగము యొక్క ముందువైపును ఱొమ్మందురు. దీనికే వక్షమనియు పేరుకలదు. ఱొమ్ము లోపలితట్టు అనగ నాలవ యంగము యొక్క లోపలిభాగము ఉర మనబడుచుండును. ఉరము వక్షము అను నీ రెండు పేర్లును ఱొమ్ము లోపలిభాగమునకును ముందుభాగమునకును కూడ వాడుటయు కలదు. ఱొమ్మునకు ఇంగ్లీషున "Chest" (ఛెస్ట్) అని పేరు. దీని లోపలిభాగమును అనగ ఉరోభాగమును ఇంగ్లీషున "Thorax" (థోరాక్స్) అని యందురు.

ఈ యంగమునకు సంబంధించి 1 చనులు 2 జత్రువులు 3 చంకలు 4 చంకగజ్జలు 5 గుండె 6 క్లోమము 7 పుప్పుసము అను

నీ యేడు విధములగు ఉపాంగములు అమరియుండును. అందు మొదటి నాలుగు ఉపాంగములును వక్షోభాగమునకును తక్కిన మూడు ఉపాంగములును ఉరోభాగమునకును సంబంధించి యుండునవి కాగలవు. వీనిలో చనులు శిశువులకు ధారకమును పోషకమును నగు పాలు నిలువనైయుండు అంగములై యున్నవి. అందుచే వీనిని 'పాలిండ్లు' అని కూడ నందురు. పురుషుల దేహమును బట్టి చూచిన చనులు అంత ముఖ్యము లగు నంగములుగ పరిగణింప దగినవిగ నగుపడ కున్నను స్త్రీల శరీరమును బట్టి చూచినచో పాలిండ్లు శిశువుల జీవనమునకు ఆధార మగు పాలకు స్థానములై యుండుటచే నివి యనేక విధముల వివరించి తెలిసికొన వలసినవి కాగలవు. చనులకు సంస్కృతమున "స్తనము" లనియు ఇంగ్లీషున "Breast" (బ్రెస్ట్) లనియు, "Mammae" (మమ్మా) లనియు పేర్లు కలవు. జత్రువు లనగ చంకలపైనుండు కీలువద్ద నుండి మెడవరకు వచ్చి ఱొమ్మునకు పైన నమరి యుండు ఎముకలు. ఈ ఎముకలు కొంకెలవలె నేర్పడియుండి చేతికిని ఱొమ్మునకు సంధానముగ నమరి యుండును. వీనిని తెనుగున మెడ కొంకు లనియు, చంక కొంకు లనియు నందురు. వీనిని ఇంగ్లీషున "Clavicle" (క్లావికలు) లని యందురు. ఈ ఎముకలు అమరి యుండు ఱొమ్ముపై నుండు భాగమును "జత్రువు" లని యందురు. చంకలకు సంస్కృతమున "కక్షము" లనియు ఇంగ్లీషున "Axilla" (ఆక్జిల్లా) యనియు "Armpit" (ఆరమ్‌పిట్) అనియు "Armhole" (ఆరమ్‌హోల్) అనియు నందురు. చంకల నడుమనుండు గుంటలగు భాగములు చంకగజ్జ లనబడును. వీనిని సంస్కృతము "కక్షావంక్షణము" లనియు ఇంగ్లీషున "Apex" (అపెక్జ్) అనియు అందురు. చనులు, చంకలు, చంకలగజ్జలు, జత్రువులు అను నీ నాలుగును ఱొమ్ముపైన నగుపడు ఉపాంగములు. చంకలు, గజ్జలు, జత్రువులు అను నీ మూడును సిరలు, ధమనులు, అస్థులు, మర్మలు అనువాని వివరణమున నెక్కువగ నుపయోగమునకు వచ్చుచుండును.

గుండె ఉరస్సున కొంచెము ఎడమవైపున నమరియుండును. దీనిని సంస్కృతమున "హృదయ" మనియు ఇంగ్లీషున "Heart" (హార్ట్)

అనియు నందురు. ఇది ఆత్మ మనస్సులకును, వానినిబట్టి చైతన్యమునకును, ప్రాణమునకును ఆశ్రియమై యుండుటచే మిగుల ప్రాముఖ్యము నందిన అంగము కాగలదు. క్లోమము, పుప్పుసము అనునవి ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములు జరుగుటకు ఉపయోగించు అంగములై యున్నవి. ఊపిరి నడుపు నీయంగములును హృదయమువలెనే ప్రాముఖ్యము నందినవి కాగలవు. ఇవి ఉరస్సున కుడిఎడమల రెండువైపులను అమరియుండును. వీనిలో క్లోమమును తెనుగున నీటిదబ్బ యనియు పుప్పుసమును నురుగు దబ్బ యనియు నందురు. ఇంగ్లీషున వీనిని "Lung" (లంగు) లందురు. అందు క్లోమము అనబడు నీటిదబ్బను "Right Lung" (రైట్ లంగ్) అనియు పుప్పుస మనబడు నురుగుదబ్బను "Left Lung" (లెఫ్ట్ లంగ్) అనియు నందురు. ఈ రెండు అవయవములను సంస్కృతమున క్లోమ మనియు పుప్పుస మనియు ఒక పేరుతోడనే పిలుచుటకూడ కలదు. హృదయము క్లోమము పుప్పుసము అను నీ మూడు ఉపాంగములును ఉరస్సులోపల నమరియుండును.

వక్షస్సు, ఉరస్సు — Chest and Thorax

ఉపాంగములు

తెనుగు	సంస్కృతము	ఇంగ్లీషు
1 చనులు	స్తన	Breast, Mammae
2 చంకలు	కక్షా	Axilla
3 చంకగజ్జ	కక్షావంక్షణ	Apex
4 చంకకొంకి	జత్రు	Clavicle
5 గుండె	హృదయ	Heart
6 నీరుదబ్బ	క్లోమ	Right Lung
7 నురుగుదబ్బ	పుప్పుస	Left Lung

పై చెప్పబడిన ఏడు విధములగు ఉపాంగములును కాక "Trachea" (ట్రేకియా) "Oesophagus" (ఒయిసోఫేగస్) అని పిలువబడు రెండు విధములగు ఉపాంగములు కూడ ఉరోభాగమున నమరియుండునట్లు అన్య శారీరశాస్త్రములయందు చెప్పబడియున్నది. అందు "ట్రేకియా" యన

బడునది ఊపిరి జరుగు కృత్యమున నేర్పడియుండి క్లోమపుప్పుసము లను అవయవముల నడుమ నమరియుండు నొకనాడి. ఈ నాడి క్రింది వైపున రెండుశాఖలుగ చీలి చెరియొకశాఖ చొప్పున క్లోమ పుప్పుసములలోన ప్రవేశించియుండును. క్లోమపుప్పుసములు మూలముగ జరుగు శ్వాస కృత్యము (ప్రేకియా యనబడు నీ నాడినుండియు దానిశాఖలనుండియు జరుగుచుండును. అందుచే నిదియు క్లోమపుప్పుసములకు చేరినదిగనే ఎంచబడ దగియుండును. దీనికి సంస్కృతమున "క్లోమనళికా" "శ్వాస నళికా"యను నామములు కల్పించి వాడియున్నారు. ఇది గొంతువద్ద నుండు "పీక"ఆరంభముగ ఉరస్సున క్రిందకు దిగి అమరియుండును. "ఒయి సోఫేగస్" అనబడునది గొంతువద్ద నుండు "డెక్క" ఆరంభముగ పైకడుపుననుండు అన్నకోశమునకు పోయి యుండు మార్గము. ఈ మార్గముగుండ మ్రింగబడినఅన్నము ఆమాశయ మనబడు అన్నకోశము నకు పోయి చేరుచుండును. దీనిని సంస్కృతమున 'అన్ననళిక' యనియు తెనుగున '(మింగు'డనియు నందురు.

ఉదరము —కడుపు
పార్శ్వములు—ప్రక్కలు
పృష్ఠము —వెన్ను

శరీరమునందలి ఐదవయంగము ఉదరము ఇది వక్షమునకు పిమ్మట లెక్కకువచ్చును. ఇది వక్షమునకు క్రింద నమరియుండును. ఉదరమును తెనుగున 'కడుపు' అని యందురు. కడుపు పైకడుపనియు, పొత్తికడు పనియు రెండుభాగములుగ విభజింపదగియుండును. కడుపునడుమనుండు బొడ్డునకు పైనుండుభాగము పైకడుపనియు, బొడ్డునకు క్రిందనుండు భాగము పొత్తికడుపనియు చెప్పబడును. కడుపునకు రెండువైపులనుండు భాగములను 'పార్శ్వము'లందురు. పార్శ్వములను తెనుగున 'ప్రక్క' లందురు. పార్శ్వములు ఉదరపార్శ్వములు, ఉరఃపార్శ్వములు అని రెండువిధములుగ విభజింపబడదగి యుండును. అందు ఉరోభాగమునకు రెండు వైపుల నమరియుండు వానిని 'ఉరఃపార్శ్వము' లందురు. వీనిని తెనుగున 'ప్రక్క'లందురు. ఉదరభాగమున కిరుప్రక్కల నమరియుండు వానిని "ఉదరపార్శ్వము"లని యందురు. వీనిని తెనుగున 'డొక్క'

లందురు. డొక్కలు, 'చిరుడొక్కలు' 'పెండొక్కలు' అని రెండు భాగములుగ నుండును. డొక్కలకు పైననుండు ప్రక్కటెముకల క్రిందనుండు భాగములు చిరుడొక్క లనియు, వాని క్రిందనుండు భాగములు పెండొక్కలనియు పిలువబడుచుండును. ఉదరోరఃపార్శ్వములకు వెనుక వీటీని ఉండుభాగమును 'పృష్ఠ'మందురు. దీనిని తెనుగున 'వెన్ను' అనియు "వీపు" అనియు చెప్పుదురు. పృష్ఠమధ్యభాగమున ఒక ఎముక కలదు. దీనిని "పృష్ఠవంశ" మందురు. ఈ ఎముక మిగుల ప్రాముఖ్యము నందినదై యున్నది. పృష్ఠవంశమునకు తెనుగున "వెన్నెముక" యని పేరు. వెన్నెముక కిరువైపులనుండు పృష్ఠభాగములు "పృష్ఠపార్శ్వము" లనబడును. అందు కుడివైపుననుండునది "దక్షిణపృష్ఠమనియు" ఎడమవైపున నుండునది "వామపృష్ఠ" మనియు చెప్పబడును.

బొమ్మ, కడుపు, ప్రక్కలు, వీపు అను నీ నాలుగు అంగములును మొండెమున నమరియుండును. ఇవి యమరియుండు నంగభాగమును అంతరాధి యందురనియు దీనికి ఇంగ్లీషున "ట్రింక్" (Trank) అనుపేరు కలదనియు చెప్పబడినది. ఈ యంగముయొక్క లోపలిభాగము "కోష్ఠ" మనబడును. కోష్ఠమున శరీరస్థితికి అత్యంతావశ్యకము లగు ముఖ్యాంగము లనేకములు కలవు. ఇవి పై కగపడునవికావు. కావున నివి ప్రత్యేక శ్రద్ధతో తెలుసుకొన దగినవి కాగలవు. ఈ యంగములు పై నాలుగు అంగములకును సంబంధించిన ఉపాంగము లగును. అంతరాధియందలి ఉపాంగము లన్నియు పై చెప్పబడిన ఉరస్సు మొదలగు నాలుగు అంగములకును సంబంధించినవేయైనను ఉదరము మొదలగు నాలు గంగములును సిరలు ధమనులు కండరములు స్నాయువులు స్రోతస్సులు మర్మములు మొదలగు వాని విశ్లేషముల నెరుంగుటకు ఆవశ్యకములై యుండుటచే నాలుగు ప్రత్యేకాంగములుగ పరిగణితములైనవి.

అంతరాధి అంతర్భాగ మగు కోష్ఠము మూడు భాగములుగ విడదీయ దగియుండును. అందు మొదటిది బొమ్మ ప్రక్కలు వీపు అనునంగము లుండెడు ఉరోభాగమునకు లోపలనుండునది. ఇది "ఉరఃకోష్ఠ" మన బడదగినది. దీని కింగ్లీషున "థొరాక్స్" (Thorax) అను పేరు కలదని చెప్పబడినది. దాని పిమ్మటిది పైకడుపు, చిరు

డొక్కలు, వీపు, అను నంగము లుండెడు, బొడ్డునకును నడుమునకును పై నుండెడు ఉదరభాగమునకు లోననుండునది. దీనిని ‹‹ఉదరకోష్ఠ›› మనవచ్చును. దీని కింగ్లీషున ‹‹అబ్ డోమెన్›› (Abdomen) అను పేరు కలదు. ఈ రెండుకోష్ఠభాగములకు నడుమ మాంసపేసి యొకటి హద్దుగ నేర్పడియుండును. దీని నింగ్లీషున (Diaphragm) ‹‹డయాఫ్రమ్›› అని యందురు. మూడవది బొడ్డునకును నడుమునకును క్రింద నుండు పొత్తికడుపు పెండొక్కలు వీపు అను నంగములుండెడు శ్రోణి భాగమునకు లోన నుండునది. దీనిని ‹‹శ్రోణికోష్ఠ›› మన వచ్చును. దీని కింగ్లీషున "Pelvic" (పల్విక్) అను పేరు కలదు. పై చెప్పబడిన మూడువిధము లగు కోష్ఠభాగములను ‹‹గుహా››లనియు‹‹నిష్ఠు›› లనియు పేర్లుపెట్టి కొందరు వాడియున్నారు. ఇంగ్లీషున చెప్పబడిన ‹‹Cavity›› (కేవిటి) అను పదమును బట్టి వీనిని గుహా లని కొందరు వాడుక చేసి యున్నారు. ఇవి నిష్ఠు లను పేరున వేదములయందు వాడబడియున్నవి.

ఇక వీని యుపాంగములు పేర్కొనబడును. ఉరః కోష్ఠమునకు సంబంధించిన ఉపాంగములు ఉరస్సును గురించి వివరించు సందర్భమున చెప్పబడినవి. ఉదరకోష్ఠమునకు సంబంధించి 1 నల్లదబ్బ 2 ముంత గుండె 3 ఉలవకాయలు 4 ప్రేవులు అను నాలుగు ఉపాంగములును వీపువైపున 5 నడ్డియు నన నీ యైదు ఉపాంగములును నమరియుండును.

వీనిలో ‹‹నల్లదబ్బ›› యనునది గుండెకు క్రిందుగ ఎడమవైపు చిరుడొక్కయందు ప్రక్కటెముకలక్రింద నమరియుండును. దీనిని సంస్కృతమున ‹‹ప్లీహ›› మనియు "కాలఖండ" మనియు నందురు. ఇంగ్లీషున దీనికి"Spleen"(స్ప్లీన్) అని పేరు కలదు. ‹‹ముంతగుండె›› గుండె క్రిందుగ కుడివైపున చిరుడొక్కలయందు ప్రక్కటెముకల క్రింద పైకడుపు మధ్యనుండి కుడి చిరుడొక్క క్రింది వరకు సాగి అమరియుండును. దీనిని సంస్కృతమున ‹‹యకృత్తు›› అనియు ఇంగ్లీషున "Liver" (లివర్)అనియు నందురు. పైకడుపున యకృత్ ప్లీహాములకు నడుమ ‹‹ఆమాశయ›› మమరియుండును. ఇది ఆమాహారదవ్యము నిలిచియుండు నొక స్థాన (ఆశయ)ము. ‹‹ఉలవకాయ›› లను నవి కడుపున నడుమువద్ద వెన్నెముకకు లోదట్టున ప్రేవుల

క్రింద ప్రేవులకును వెన్నెముకకును నడుమ వెన్నెముక రెండు వైపులను రెండుగ నమరి యుండును. ఇవి ఉలవగింజల యాకారమున నుండు రెండు కాయలవలె నేర్పడియుండుటచే కాబో లును వీనిని ఉలవకాయలని వ్యవహరించుట కలిగినది. దీనికి సంస్కృతమున "వృక్క" లనియు ఇంగ్లీషున "Kidney" (కిడ్‌ని) లనియు పేర్లు కలవు. "ప్రేవులు" కొంచెము లావుపాటి పొడనైన గొట్టముల వంటి యాకారమున నుండును. ప్రేవులు పాము చుట్టలవలె మెలికలుగ చుట్టుకొని కడుపున నిమిడియుండును. ఇందు కొంతభాగము పిల్లప్రేవు అనియు, కొంతభాగము పెద్దప్రేవు అనియు వ్యవహరింపబడును. అందు పిల్లప్రేవు భాగము కొంచెము సన్నని గొట్టమువలెను, పెద్దప్రేవుభాగము దానికంటె లావగు గొట్టమువలెను నేర్పడియుండును. ఈ రెండు భాగములగు ప్రేవులును పైకడుపునను పొత్తికడుపునను కూడ నలము కొని యుండును. అందు పిల్లప్రేవు పిత్తాశయమువద్ద నుండి ప్రారంభమై కడుపులోన చుట్టలుగ చుట్టుకొని పొత్తికడుపులోని కుడి పెండొక్క లోనికి చివర తేలి యుండును. పెద్దప్రేవు కుడిపెండొక్కలోని పిల్లప్రేవు చివర నారంభమై పైకి ముంతగుండెవరకు ఎగసి పాకి అచ్చటినుండి ముంతగుండె ఆమాశయములకు క్రిందుగ పైకడుపున అడ్డముగ ప్రాకి నల్లదబ్బ క్రిందకు పోయి అచ్చటినుండి క్రిందకు దిగి ఎడమ చిరుడొక్క నుండి ఎడమ పెండొక్కవద్దకు దిగి అచ్చట ముడ్డితో చేరియుండును. ఇట్టిది ఉదరకోష్టమునందలి అంగముల చుట్టును చుట్టియుండును. ప్రేవు లను సంస్కృతమున "అంత్రము" లనియు. ఇంగ్లీషున "Intestine" (ఇంటెస్‌టైన్) లనియు వ్యవహరింతురు. అందు పిల్లప్రేవులను సంస్కృతమః "సూక్ష్మాంత్రము" లనియు, పెద్దప్రేవులను "స్థూలాంత్రము" లనియు నందురు. ఇట్లే దీనికి ఇంగ్లీషునను "Small Intestine" (స్మాల్ ఇంటెస్‌టైన్) అనియు, "Large Intestine" (లార్జ్ ఇంటెస్‌టైన్) లనియు పేర్లుకలవు. "నడ్డి" యనునది ఉదరకోష్టము నకు వెనుక వీపుపైన నడుమ నమరియుండు ఒకచోటు. దీనికి "నడుము" అనియు పేరుకలదు. ఇచ్చట వెన్నెముకకు సంబంధించిన మూడు పూస లమరియుండును. ఇది కూర్చుండుటకును, లేచుటకును బలము

నిచ్చు నొక ముఖ్యస్థానము. నడ్డికి సంస్కృతమున "కటి" యనియు ఇంగ్లీషున "Lumbar-area" (లంబర్ ఏరియా) యనియు పేర్లు గలవు.

ఉదరకోష్ఠము—Abdomen

ఉపాంగములు

	తెనుగు	సంస్కృతము	ఇంగ్లీషు
1	నల్లదబ్బ	ప్లీహము	Spleen
2	ముంతగుండె	యకృత్	Liver
3	ఉలవకాయ	వృక్క	Kidney
4	పేగులు	ఆంత్రి	Intestines
5	నడ్డి	కటి	Lumbar-area

ఇవికాక ఈ యంగమునకు సంబంధించి "Stomach" (స్టామక్) "Duodenum" (డుయోడినమ్) "Pancreas" (పేంక్రియాస్) "Gall-Bladder" (గాల్ బ్లేడర్) "Ileum" (ఇలియమ్) అను కొన్ని అంగము లుండునట్లు అన్య శారీరముల వలన తెలియుచున్నది. అందు "స్టామక్" అనునది ఆమాశయమును "పేంక్రియాస్" "డుయోడినమ్" అనబడునవి పిత్తాశయమును "ఇలియమ్" అనునది పొత్తికడుపు నందలి పిల్ల పేగుల భాగమును "గాల్ బ్లేడ"రనునది యకృత్తునకు సంబంధించిన భాగమును కాగలవు. వీని వివరములు ఆశయములయందును కోష్ఠాంగములు యందును కానగును.

ఉదర కోష్ఠమునకు పిమ్మట శ్రోణి కోష్ఠమునందలి ఉపాంగములు తెలియవలసి యుండును. శ్రోణికోష్ఠమున 1 ఉచ్చబుడ్డ 2 పీతి పేగు అను రెండు ఉపాంగములును శ్రోణ్యుదరము (పొత్తికడుపు) పైన 3 శిశ్నము, భగము 4 వృషణములు 5 తొడగజ్జలు అను నాలుగు ఉపాంగములును, వీపుపైన 6 పిరుదులు 7 కుకుందరము 8 ముడ్డి 9 ముడ్డిపీట అనునాలుగు ఉపాంగములును చేరి మొత్తము తొమ్మిది ఉపాంగములు అమరియుండును. వీనిలో "ఉచ్చబుడ్డ" యనునది "ఉత్స" యనబడు మూత్రము నిలువయైయుండు బుడ్డవంటి యాకార

మున నుండు నొక యంగము. ఇది పొత్తికడుపున అధోముఖమై సొరకాయ యాకారమున నమరియుండును. దీనిక్రింది వైపున నుండు ముఖము స్త్రీ పురుషుల గుహ్యావయవముల యందుండు మూత్రమార్గములతో చేరిక నందియుండును. పైవైపున పక్వాశయమునుండి వచ్చియుండు మూత్రవహాస్రోతస్సులు రెండు ఇందు ప్రవేశించి యుండును. దీనికి సంస్కృతమున "వస్తి" యనియు, ఇంగ్లీషున "Bladder" అనియు పేర్లు కలవు. "పీతిపేగు" అనునది ఉచ్చబుడ్డకు ఎడమవైపున నమరియుండు "పీయి" యనబడు పురీషము నిలువరమై యుండు పెద్దపేగులోని చివరభాగము. దీనికి సంస్కృతమున "ఉండుక" మనియు ఇంగ్లీషున "Colon" (కోలన్) అనియు పేర్లు కలవు. "శిశ్న" మనునది మూత్రమును శుక్రమును వెలువడుమార్గము లమరియుండు పురుషుల గుహ్యావయవము. దీనియందలి మార్గము మొదలు ఉచ్చబుడ్డ ముఖముతోడను, వృషణములనుండి వచ్చు శుక్రవహాస్రోతస్సులతోడను చేరియుండును. దీనికి సంస్కృతమున "మేహన" మనియు ఇంగ్లీషున "Penis" (పెనిస్) అనియు పేర్లు కలవు. "భగ" మనునది స్త్రీల గుహ్యావయవము. ఇది పురుషులకు శిశ్నమమరియుండు చోట స్త్రీలకేర్పడి యుండును. భగముననుండు రెండుమార్గములలో నొకటి ఉచ్చబుడ్డతో చేరియుండి మూత్రము వెడలుమార్గముగ నేర్పడియుండును. మరి యొకటి గర్భాశయముతో చేరియుండి అపత్యమార్గముగ నేర్పడి యుండును. అపత్య మనగ సంతానము. సంతానమేర్పడుటకును వెడలుటకును ఉపయోగపడుమార్గ మగుటచే నిది అపత్యమార్గ మనబడుచున్నది. దీనికి సంస్కృతమున "యోని" యనియు ఇంగ్లీషున "Vulva" (వుల్వా) యనియు, పేర్లు కలవు. "వృషణము" లనునవి పురుషులకు శిశ్నము ననుసరించి క్రిందుగా వ్రేలాడు సంచియందు గ్రంథులవలె రెండుగ నమరియుండును. వీనియందు శుక్రమేర్పడి అచ్చటినుండి వ్యాపించి యుండు రెండు నాడులగుండ పోయి శిశ్నమునందలి మూత్రమార్గము గుండ వెలువడుచుండును. వృషణములు శిశ్నమువలె పురుషులకు మాత్రముండెడు ఉపాంగమై యున్నది. వృషణములకు తెలుగున "వట్ట"

లనియు ఇంగ్లీషున "Testi" (టెస్టి) లనియు పేర్లు కలవు. "తొడగజ్జలు" స్త్రీపురుషులకు గుహ్యావయవముల కిరుప్రక్కల తొడల మొదలున నమరియుండును. చంకగజ్జలవలెనే తొడగజ్జలును కొన్ని మర్మముల స్థానములై ప్రాముఖ్యమునందును. వీనికి సంస్కృతమున "ఊరు వంక్షణము" లనియు ఇంగ్లీషున "Groin" (గ్రోయిను) లనియు పేర్లుకలవు. "పిరుదులు" వీపునకు క్రిందిభాగమున రెండువైపులను దిండ్ల వంటి మాంసపుముద్దలచే నేర్పడి యుండును. మనుష్యులు కూరుచుండు నపుడు ఇవి దిండ్లవలె నమరి యుండి మెత్తగ కూరుచుండుట కానుకూల్యము కలిగించును. వీనిని "పిఱ్ఱ"లనియు నందురు. పురుషులపిరుదులకు "ప్రోథము"లనియు స్త్రీలపిరుదులకు "నితంబము"లనియు సంస్కృతమున పేర్లుకలవు.వీని నింగ్లీషున "Buttock" (బట్టాక్) అని యందురు.పిరుదుల పైభాగమున మెత్తని మాంసము గల గుంటలగు స్థానవిశేషములను "కుకుందరము"లందురు. వీనికి తెనుగున కాని, ఇంగ్లీషునకాని వ్యవహారనామము లగుపడవు. ఇవియు కొన్ని మర్మాదులకు స్థానములగును. పిరుదులకు నడుమ "ముడ్డి"యమరి యుండును. ముడ్డి యను నంగము పెద్దప్రేవు చివరభాగ మగు ఉండుక మనబడు వీతి ప్రేవు చివరను ఆరంభమై రెండుపిరుదుల సందుననుండియు నొక గొట్టమువలె నేర్పడి వెలుపలకు వచ్చి యుండును. వీతిప్రేవులోనికి చేరినపురీషము ముడ్డిగుండ బయలు వెడల్పబడుచుండును. ముడ్డికి సంస్కృతమున "గుద"మనియు ఇంగ్లీషున "Rectum" (రెక్టం) మనియు పేర్లు కలవు."ముడ్డిపీట"యను నది ముడ్డికి పైభాగమున మూడు ఎముకలపూస లమరి యుండు వెన్నుఎముకలోని చివరభాగము. పిరుదు లను దిండ్లపై నానుకొని కూరుచుండు నపుడు ముడ్డిపీట వెనుకవైపున పీటవలె నాధారముగ నేర్పడియుండును. దీనిని సంస్కృతమున "త్రిక" మనియు ఇంగ్లీషున "Sacral area" (సేక్రల్ ఏరియా) యనియు నందురు.

ఇట్లు ఉదరము,పృష్ఠము,పార్శ్వములు అనుమూడు అంగములకును సంబంధించి ఉదరకోష్ఠమున ఐదు ఉపాంగములును, శ్రోణికోష్ఠమున తొమ్మిది ఉపాంగములును చేరి మొత్తము పదునాలుగు ఉపాంగము లమరియుండును.

శ్రోణికోష్ఠము—Pelvic

ఉపాంగములు

తెనుగు	సంస్కృతము	ఇంగ్లీషు
1 ఉచ్చబుడ్డ	వస్తి	Bladder
2 పతిపేగు	ఉందుక	Colon
3 శిశ్నము	మేహన	Penis
భగము	యోని	Vulva
4 వట్టలు	వృషణ	Testis
5 తొడగజ్జలు	ఊరువంక్షణ	Groins
6 పిరుదులు	పోథ (పుం) నితంబ (స్త్రీ)	Buttocks
7 కుకుందర	కుకుందర	Kukundara
8 ముడ్డి	గుద	Rectum
9 ముడ్డిపీట	త్రిక	Sacral-area

ఇవికాక ఈ యంగమునకు సంబంధించి "Coecum" (సీకమ్) "Gejunun" (జెజునమ్) అను రెండు ఉపాంగములమరియుండు నట్లు ఆంగ్లశారీరముల వలన తెలియుచున్నది. అందు "జెజున" మనబడునది పొత్తికడుపున నమరియుండు పిల్లపేగులకు పెట్టబడిన పేరై యున్నది. "సీక" మనునది పిల్లపేగుల చివర పెద్దపేగు మొదలునకు అదికి యుండుచోటు. ఇవి రెండును పేగులకు చేరినవి కాగలవు. మరియు కడుపుపైన నడుమ "బొడ్డు" అమరి యుండును. దీనికి "పొక్కిలి" యనియు పేరుకలదు. సంస్కృతమున దీనిని "నాభి"యందురు. గర్భము గర్భాశయమున నుండునపుడు తల్లి హృదయమునుండి గర్భనాభిస్థానము గుండ గర్భము శరీరములోన వ్యాపించియుండు కొన్నినాడులగుండ రసధాతువు గర్భశరీరము ప్రవేశించి గర్భమునకు పోషణము కలిగించు చుండును. ఈ రీతిని బొడ్డు అనబడు ఈ స్థానము ప్రాముఖ్యము వహించి యుండును.

సక్థి — కాలు

శరీరమున ఎనిమిదవ యంగము కాలు. కాలునకు సంస్కృతమున "సక్థి" యను పేరు కలదు. "పాద" శబ్దమును కాలునకు వాచకముగ కొందరు వాడుచుండుట కలదు. కాని అది సరియగు నుపయోగము కాదు. శారీర పరిభాషయందు ఆ యా శబ్దములు ముఖ్యార్థముల యందే వాడుకచేయుట యుక్తము. కాలునకు ఇంగ్లీషున 'Hind limbs' (హైండ్ లిమ్స్) అనియు 'Posterior limbs' (పోస్టీరియర్ లిమ్స్) అనియు 'Inferior - Extremity' (ఇన్ఫీరియర్ ఎక్స్‌ట్రిమిటి) యనియు 'Leg' (లెగ్)అనియు పేర్లుకలవు. ఇందు మొదటిమూడును శారీర పారిభాషికపదములును నాల్గవది వాడుకపేరును నై యున్నవి. "లెగ్" అను పేరు పిక్కకు కూడ వాచకముగ వాడబడుచుండుట కలదు.

చేతులవలెనే కాళ్ళును షడంగవిభాగమున రెండు వేరు వేరు అంగములుగ పరిగణింపబడినవి. అష్టాంగ విభాగమున కాళ్ళు రెండును ఒక అంగముగనే లెక్కకు తీసికొనబడినవి. చేతులయం దుండునట్లే కాళ్ళు రెంటియందును సిరాకండరాస్థ్యాదుల సన్నివేశములును ఉపాంగములును ఒక్కరీతిగనే అమరియుండుటచే రెండుకాళ్ళను కలిపి ఏకాంగముగనే పరిగణించుట యుక్తి యుక్తము కాగలదు.

కాళ్ళకు సంబంధించిన ఉపాంగములు 1 తొడ 2 మోకాలు 3 పిక్క 4 చీలమండ 5 అడుగు, అరికాలు, మీగాలు 7 వేళ్ళు 8 గోళ్ళు అనునవియై యున్నవి.

అందు "తొడ" యనునది గజ్జలవద్ద నుండి మోకాళ్లవరకు నుండు కాలియొక్క పై భాగమునకు పేరై యున్నది. దీనికి సంస్కృతమున "ఊరు" వను పేరు కలదు. కొందరు "జాను" శబ్దమును కూడ తొడకు వాచకముగ వాడి యున్నారు. తొడను ఇంగ్లిషున "Thigh" (థై) యని యందురు. తొడకు పిమ్మట క్రింది కాలునకును తొడకును నడుమ కీలుగ నమరియుండు భాగమును "మోకాలు" అందురు. దీనికి సంస్కృతమున "జాను" వను పేరు ప్రసిద్ధమై యున్నది. కొందరు

మోకాలునకు "పిండికా" యను శబ్దమును వాడి యున్నారు. "జంఘా పిండికా" "ఊరుపిండికా" అని పిండికా శబ్దము జంఘాశబ్దము తోడను ఊరు శబ్దముతోడను చేర్చి కొన్ని చోట్ల వాడుక చేయబడి యుండుటచే పిండికా శబ్దమునకు తొడలవద్దను, పిక్కలవద్దను ముద్దలవంటి మాంసపేశు లమరియుండుభాగముల నర్థముగ చెప్పుట యుక్తము కాగలదు. మోకాలున కింగ్లిషున "Knee" (నీ) యను పేరు కలదు. మోకాలు క్రిందను చీలమండపైనను నుండు కాలు భాగమును పిక్కలని యందురు. పిక్కలకు సంస్కృతమున జంఘలనియు, ఇంగ్లీషున "Calf" (కాఫ్) లనియు పేర్లు కలవు. ఇంగ్లీషున పిక్కలను "లెగ్" అను పేరున కూడ వాడుట గలదు. అడుగునకును పిక్కలకును కీలుగ నమరియుండు భాగమును చీలమండ యందురు. చీలమండలకు సంస్కృతమున "గుల్ఫము" లను పేరు కలదు. కొందరు "ఘుటిక" యను పేరును కూడ చీలమండలకు వాచకముగ వాడి యున్నారు. చీలమండల నింగ్లీషున "Ankle" (ఏంకిల్) అని యందురు. చీలమండ క్రిందనుండు కాలిభాగము "అడుగు" అనబడును. దీనిని సంస్కృతమున "పాద" మనియు ఇంగ్లీషున "Foot" (ఫూట్) అనియు నందురు. అడుగుయొక్క క్రిందివైపు "అరికాలు" అనియు పైవైపు "మీగాలు" అనియు చెప్పబడును. అరికాలునకు సంస్కృతము "పాదతల" మనియు ఇంగ్లీషున "Sole" (సోల్) అనియు పేర్లు కలవు. మీగాలును సంస్కృతమున "ప్రపద" మనియు ఇంగ్లీషున "Dorsum of leg" (డోర్సమ్ఆఫ్ లెగ్) అనియు నందురు. అడుగు మొదటి భాగమునకు "మడమ" యని పేరు. దీనిని సంస్కృతమున "పార్ష్ణి" యనియు ఇంగ్లీషున "Heel" (హీల్) అనియు నందురు. అడుగు చివరను ఒక్కొక కాలునకు ఐదు చొప్పున రెండు కాళ్ళకును పది వేళ్ళుండును. వేళ్ళకు సంస్కృతమున "పాదాంగుళు" లనియు ఇంగ్లీషున "Toe" (టోయ్) లనియు పేర్లుకలవు. కాలివేళ్ళ చివరలనుకూడ గోళ్ళుండును. చేతి గోళ్ళవలెనే కాలిగోళ్ళును ఛేద్యము లనియు స్థాప్యము లనియు రెండుభాగములుగ విడదీయదగి యుండును. అరికాలు మీగాలు అనువానికంటె భిన్న మగు అడుగు

అనునది వేరుగా నుండదు. ఐనను వాని వ్యవహారనామములు తెలియుటకై వేరుగా గ్రహింపబడినవి.

సక్థి — Hind limb

ఉపాంగములు

	తెనుగు	సంస్కృతము	ఇంగ్లీషు
1	తొడ	ఊరు	Thigh
2	మోకాలు	జాను	Knee
3	పిక్క	జంఘా	Calf
4	చీలమండ	గుల్ఫ	Ankle
5	అడుగు	పాద	Foot
	అరికాలు	పాదతల	Sole
	మీగాలు	ప్రపద	Dorsum of leg
6	మడమ	పార్ష్ణి	Heel
7	కాలివ్రేళ్ళు	పాదాంగుళి	Toe
8	కాలిగోళ్ళు	పాదనఖ	Toe-Nail

ఇట్లు పై చెప్పబడిన ఎనిమిది అంగములలో మొదటి యంగమగు శిరస్సున ఇరువదితొమ్మిది (29) ఉపాంగములును, రెండవ యంగమగు గ్రీవయందు ఏడు (7) ఉపాంగములును, మూడవ యంగమగు బాహువున తొమ్మిది (9) ఉపాంగములును,నాల్గవయంగ మగు ఉరస్సున ఏడు (7) ఉపాంగములును, ఐదవయంగమగు ఉదరమున ఐదు (5) ఉపాంగములును, ఆరవ ఏడవ యంగము లగు శ్రోణి పృష్ఠములయందు తొమ్మిది (9) ఉపాంగములును, ఎనిమిదవ యంగమగు సక్థి యందు ఎనిమిది (8) ఉపాంగములును చేరి మొత్తము ఎనిమిది యంగములయందును డెబ్బదినాలుగు (74) ఉపాంగము లేర్పడియుండుట ఈ యంగోపాంగ విభాగమువలన తెలియ నయ్యెడిని.

ఇట్లు ఏర్పడియుండు అంగములయందును ఉపాంగములయందును సిరలు,ధమనులు,కండరములు, అస్థులు,సంధులు మొదలగునవి ఎన్నెన్ని ఎక్కెట్లు ఏర్పడి యుండునదియు ఎట్లు పనిచేయుచుండునదియు వివరముగ తెలుసుకొనుటవలన శారీర విషయ పరిజ్ఞానము పరిపూర్ణము కాగలదు. వాని సన్నివేశములయందును కృత్యములయందును కలుగుచుండు వికృతుల నెరుంగుటవలన రోగ పరిజ్ఞానము కలుగ గలదు. వానికి ప్రతిక్రియల నొనర్చుటయందు నేర్పు సిద్ధించగలదు.

అంగ ప్రమాణములు

మరియు నీ యంగోపాంగముల కొలతలు సరియగు రీతిని ఏర్పడి సౌష్ఠవము నందియుండుట శరీర సౌష్ఠవమునకు ఒక గుర్తుగ నంగీకరింప బడి యున్నది. కాక అందు హెచ్చు తగ్గులు ఏర్పడి యుండునేని అది శరీర సౌష్ఠవమునకు లోటుగ ఎంచబడుటయే కాక అనారోగ్యమునకును అల్పాయుష్కతకును కూడ సూచకముగ నెరుంగదగి యుండును. గర్భమేర్పడినది మొదలు ఎట్టి రోగములును కలుగక శరీరమును, జ్ఞానమును నెమ్మదిగ పుష్టినందు చుండుట వలనను, తల్లి దండ్రులు ఆస్తికులై దేహ సౌష్ఠవము కలిగి మంచి నడవడితో గర్భిణీ నియమాదుల నుల్లంఘింపకుండుటవలనను మనుజులకు అంగసౌష్ఠవమును దీర్ఘాయువును కలుగుచుండును.

మనుజుల అంగసౌష్ఠవమును దీర్ఘాయురారోగ్యములను గుర్తెరుంగుటకు దేహమునందలి అంగములకును,ప్రత్యంగములకును ఏర్పడియుండవలసిన కొలతలును పరిమాణములును ఆయుర్వేద తంత్రగ్రంథముల యందు చెప్పబడియున్నవి. అవి ఈ క్రింద పొందుపరుప బడును. ఈ క్రింద చెప్పబడిన కొలతలు చూచునపుడు ఎవరియంగముల కొలతలు వారి వ్రేలియంగుళపు కొలతతో లెక్కించుకొనదగును. మనుజులచేతి నడిమివ్రేలి నడిమి కణుపునందలి పరిమితి ఒక మానాంగుళముగ పరిగణింపబడినది. ఇట్టి యంగుళమును బట్టి ఎవరి దేహాంగముల కొలతలు వారి మధ్యమాంగుళియందలి యంగుళ పరిమాణమును బట్టి లెక్క-

వేయవలయును. మరియు పురుషులకు ఇరువదియైదవ ఏటను స్త్రీలకు పదునారవ ఏటను అంగములయందు వీర్యము సమముగ నేర్పడి యుండు వార లగుదురు. కావున సాధారణముగ అంగసౌష్ఠవమును పరిశీలించు నపుడు స్త్రీ పురుషులకు పై వయసు గడిచిన పిమ్మట లెక్కతీసుకొనుట ఉత్తమము కాగలదు.

ఆయుర్వేద తంత్రములయందు శరీరాంగోపాంగముల కుండ వలసిన కొలతలు ఇట్లు చెప్పబడియున్నవి. కాలి పొడవు తొడగజ్జలు మొదలు అడుగు చివర వరకు ఏబది యంగుళము లుండవలయును. అందు తొడపిక్క పదునెనిమిది అంగుళముల పొడవునను, మోకాలిపై నుండు తొడ ముప్పది రెండంగుళముల పొడవునను నుండవలయును. అడుగుపొడవు పదునాలుగంగుళము లుండవలయును. అడుగు, చీలమండ, పిక్క, మోకాలు వీనిచుట్టుకొలతలు పదునాలు గంగుళము లుండవల యును. మడమ ఐదంగుళముల వెడల్పును, నాలుగంగుళముల పొడవును కలిగియుండదగును. అరికాలును మీగాలును నాలుగంగుళముల వెడ ల్పును ఐదంగుళముల పొడవును కలిగియుండదగును. కాలిబొటన వ్రేలును దానిపిమ్మటి చూపుడు వ్రేలును రెండేసి అంగుళముల పొడ వున నుండదగును. దానిపిమ్మటి వ్రేళ్ళు మూడును ఒక దానికంటె మరి యొకటి పొడవున ఐదవభాగము తగ్గుదల నందియుండవలయును.

చేతిపొడవు మూపు మొదలు మణికట్టు వరకు ముప్పది రెండు అంగుళము లుండవలయును. అందు మూపు మొదలు మోచేతి వరకు పదు నారంగుళములు మోచేయి మొదలు మణికట్టువరకు పదు నారంగుళములు నుండవలయును. మణికట్టుయొక్కయు ముంజేతి యొక్కయు వలయము చుట్టుకొలత పండ్రెండంగుళము లుండవలయును. ముంజేతికిని మోచేతికిని నడుమనుండు ఇంద్రవస్తి మర్మస్థానముయొక్క చుట్టుకొలత పదునారంగుళము లుండదగును. అరిచేయి నాలుగంగుళ ములు వెడలుపును ఆరంగుళములు పొడవును కలిగియుండదగును. చేతి నడిమివ్రేలు ఐదంగుళముల పొడవున నుండ దగును. చూపుడు వ్రేలును

అనామికయు (ఉంగ్రపువ్రేలు) నాలుగంగుళములన్నర పొడవున నుండ
దగును. చిటికెన వ్రేలును బొటనవ్రేలును మూడున్నర యంగుళ
ముల పొడవున నుండదగును. బొటనవ్రేలి మొదలునకును చూపుడు
వ్రేలు మొదలునకునునడుమ నుండు అంతరము ఐదంగుళము లుండదగును.

మేహన ప్రదేశమునకును నాభి ప్రదేశమునకును నాభికిని
హృదయ ప్రదేశమునకును హృదయమునకును గ్రీవకును గ్రీవకును
శిరస్సు వరకును నడుమనుండు భాగములు పండ్రెండేసి అంగుళముల
పొడవున నుండవలయును. ఇట్లు అంతరాధి భాగము ముప్పదియారు
అంగుళములును, శిరోభాగము పండ్రెండు అంగుళములును పొడవు
కలిగినవిగ నుండగలవు. ఈ రెండు భాగముల మొత్తము పొడవు నలు
బది ఎనిమిది అంగుళములు కాగలదు.

అందు వృషణములు చుట్టుకొలత రెం డంగుళములును మేహ
నము (సాధారణ స్థితియందు) నాలుగంగుళముల పొడవునను ఉన్నతి
నందినపుడు పండ్రెండంగుళముల పొడవునను నుండవలయును. భగ
రంధ్రము పండ్రెండంగుళము లుండవలయును. పురుషుని ఉరోభాగ
మును, కటిభాగమును, స్త్రీ శ్రోణి భాగమును పదునెనిమిది అంగుళముల
వైశాల్యము కలిగియుండవలయును. స్తనములు రెంటికిని నడుమ
నుండు ప్రదేశము పండ్రెండంగుళము లుండవలయును. మెడ పొడవు
నాలుగంగుళములును చుట్టుకొలత ఇరువదినాలు గంగుళములును నై
యుండవలయును. పెదవి వరకునుండు గడ్డపు పొడవును చిగుళ్ళయం
దును వెలుపలను నుండు పండ్లపొడవును ముక్కుల పుటములవైశాల్యమును
చెవిమొదలును రెండేసి అంగుళము లుండవలయును. నాసాపుటము
లకు క్రిందనుండు పై పెదవిభాగము ముప్పాతిక అంగుళ ముండవలయును.
నోరు, ముక్కు, చెవి వీనిపొడవు నాలుగేసి అంగుళము లుండవలయును.
రెండు కన్నులకును నడిమి భాగము రెండంగుళము లుండవలయును.
రెండు చూపులకును నడిమి భాగము నాలుగంగుళము లుండవలయును.
కంటికొలతకు మూట నొకభాగము నల్లగుడ్డును నల్లగుడ్డుకొలతను

తొమ్మిదింట నొక భాగము కనుపాపయు నుండవలయును. నుదురు పొడవు నాలుగంగుళము లుండవలయును. తలనడిమికిని నుదుటి వద్ద కేశాంతమునకును పదకొండు అంగుళముల పొడవు ఉండవలయును. తల నడిమికి మచ్చెనగుంట వద్ద కేశాంతమునకును పదియంగుళముల పొడ వుండవలయును. మచ్చెనగుంటవద్ద నుండి చెవులవరకు నుండు కేశాంత భాగములు రెండువైపులను పదునాలుగంగుళము లుండవలయును. పై చెప్పబడిన కొలతనుబట్టి ఏర్పడు మనుజుని పొడవు నూటయిరువది యంగుళములు కాగలవు. మనుజుడు చేతులు ముడిచి పైకెత్తి నిలిచి యుండునపుడు కొలత దీయవలయును. అప్పుడు అడుగులవద్దనుండి తొడ గజ్జలవరకు ఏబది యంగుళములపొడవును, తొడవద్దనుండి మెడ వరకు మొండెము ముప్పది యారంగుళములును, మెడవద్దనుండి శిరస్సు వరకు పండ్రెండు అంగుళములును ఆపైనుండు చేతులపొడవు ఇరువది రెండు అంగుళములును చేరి మొత్తము నూట యిరువది యంగుళములు కాగలవు. మనుజుని అవయవ భాగములును మొత్తము శరీరపుకొల తయు పై జెప్పబడినరీతిని అమరియుండునేని ఉత్తమ లక్షణములును ఉన్నతాదర్శములును కలిగియుండు పురుషుడుగ పరిగణింపబడ దగి యుండును. పై కొలతలకు హెచ్చు తగ్గులు కలిగినపుడు అంగసౌష్ఠ వము కొఱతపడినట్లు ఎంచదగును.

శా రీ ర విష య ము లు

శరీరమునకు సంబంధించిన విషయములు శారీరవిషయము లన బడును. శరీరముయొక్క అంగములను ఉపాంగములను ఎఱింగిన పిమ్మట వానికి సంబంధించి వానియందు అమరియుండు సిరాకండరాస్థ్యాదులను గురించి తెలుసుకొనుట ఆవశ్యకము కాగలదు. ఇట్లు తెలుసుకొనవలసి నవి శారీరవిషయము లనబడును. శరీరభాగములయందు సిరలు,ధమనులు మున్నగు నే యే భాగములు ఎట్లు అమరియుండి ఎట్లు పనిచేయు చుండునదియు తెలుసుకొనుటవలన శారీర పరిజ్ఞానము పూర్తి కాగలదు. అట్లు తెలుసుకొనవలసిన శారీర భాగ విషయములు ఇచ్చట పరిగణింపబడును.

శారీర విషయములను సంఖ్యాన మొనర్చి చెప్పుటయందు తంత్రి కర్తలు కొంచెము భేదము చూపియున్నారు. అవి యన్నియు పరిశీలించి వానికి అనుక్రమణికగ ఒక వరుస ఏర్పాటుచేసి నిష్కర్ష యొనర్చి చూపబడును. అందువలన శారీరశాస్త్రమున తెలుసుకొనవలసిన విషయముల పట్టికా ళిక యొకటి ఏర్పడుటయే కాక గ్రంథమున నవి యమరి యుండవలసిన వరుస కూడ నిర్ణయింపబడుట కాగలదు. అవి పూర్వోత్తర సందర్భ యుక్తమగు వరుస కలిగినవిగ నమరియుండుట వలన విషయ పరిజ్ఞానమున సౌకర్యమును సంగతియు నేర్పడగలదు.

ఆయుర్వేదాంగ శారీర శాస్త్రములయందు తెలుసుకొనవలసిన శారీర విషయములు ముప్పది విధము లైనవిగ సంఖ్యానము చేయదగి యుండును. అవి 1 త్వక్కులు 2 కలలు 3 ఆశయములు 4 కోష్ఠము 5 కోష్ఠాంగములు 6 అస్థులు 7 సంధులు 8 సంఘాతములు 9 సీమంతములు 10 స్నాయువులు 11 కండరములు 12 పేశులు 13 రజ్జువులు 14 సేవనులు 15 కూర్చములు 16 జాలములు 17 సిరలు 18 ధమనులు 19 స్రోతస్సులు 20 యోగవహాస్రోతస్సులు 21 దోషములు 22 ధాతువులు 23 ఉపధాతువులు 24 మలములు 25 ఇంద్రియములు 26 ఇంద్రియాధిష్ఠానములు 27 మర్మములు 28 ప్రాణాయతనములు 29 ఆత్మ 30 ప్రకృతి అనునవియై యున్నవి.

పైన త్వక్కులు మొదలుగ ప్రకృతి వరకు నుండు ముప్పది విషయములు పట్టికగ చేర్చి చెప్పబడినవి. ఇవి శరీరమునకు సంబంధించి అంగోపాంగములయందు అమరియుండును. వీని నెరుంగుటయే శారీర శాస్త్రము నెరుంగుట కాగలదు. ముందు ముందు ఈ విషయములే వరుసగ ఒక దాని పిమ్మట మరియొకటిగ వివరించి చెప్పబడుచుండును. ఈ విషయపరిగణితములైనవి శరీరమున నెట్లు అమరియుండి ఏ రీతిని పని చేయుచుండునదియు తెలుపబడును.

పై చెప్పబడిన ముప్పది విధము లగు శారీరవిషయములలో "త్వక్కు"లనబడునవి శరీరముపై నమరియుండు చర్మము కాగలదు. ఈ త్వక్కులు కొన్ని పొరలుగ నేర్పడియుండుటచే త్వక్కులని బహు

వచనముగ చెప్పబడినది. "కల" లనబడునవి శరీరముపైనుండు చర్మపు పొరలవలెనే శరీరములోపల మాంసాదులగు కొన్ని ధాతువులకు ఆవరణములగు పొరలవలె నేర్పడియుండునవి. ఇవి త్వక్కులతో ఆకార సామ్యము కలిగియుండుటచే త్వక్కులకు పిమ్మట నివి పరిగణనకువచ్చినవి. "ఆశయము"లనగ కొన్ని ధాతువులుండెడు స్థానములు. ఈ స్థానముల చుట్టునుండు కలలలో ధాతువులును ధాతుస్థానములును నుండును. కావున కలలకు పిమ్మట ఆశయములు పరిగణనకు వచ్చినవి. ఆశయములన్నియు కోష్ఠమున నమరియుండును. కోష్ఠమనునది అంతరాధియొక్క లోదట్టు. ఆశయములకు పిమ్మట ఆశయముల కాధారమగు కోష్ఠము పేర్కొనబడినది. కోష్ఠమునకు పిమ్మట కోష్ఠమునందలి యంగములు పరిగణనకు వచ్చును. కోష్ఠము నందలి యంగములు కోష్ఠాంగములనబడును. అవి హృదయము మొదలగునవి కాగలవు. కోష్ఠాంగములకు పిమ్మట అంగములు నిలిచి యుండుటకు ఆధారములగు అస్థులు చెప్ప బడినవి. అస్థు లనగ ఎముకలు. వాని తరువాత అస్థిసంధులు చెప్పబడినవి. అస్థిసంధు లనగ ఎముకల కీళ్ళు. వానిపిమ్మట అస్థిసంఘాతములు చెప్పబడినవి. అస్థిసంఘాతములన ఎముకలపోగులు. చీలమండలు మణికట్టు అనునిట్టి చోటుల ఎముకలముక్కలు పోగువలె పేర్చబడి యమరియుండును. వీనిని అస్థిసంఘాతములందురు. వీనికి పిమ్మట అస్థిసీమంతములు చెప్పబడినవి. ఎముకలు పోగుగ పేర్పబడియుండుచోటుల రెండెముకల కూడలివద్ద ఒకపాపిడి సారవలె నేర్పడును. వీటిని అస్థిసీమంతములందురు. సీమంతమనగ పాపిడి. ఇట్లు అస్థులును, వాని సంధులును, వానిసంఘాతములును, వానిసీమంతములును పేర్కొనబడిన పిమ్మట వాని నాధారముగ చేసుకొని నిలిచియుండు మాంసభాగములగు స్నాయువులు, కండరములు, పేశులు, రజ్జువులు అనునవి చెప్పబడినవి. స్నాయువులనగ చీలికలుగ విడివడి ఎముకలను సంధులను బంధించియుండు మాంసభాగములు. కండరము లనునవి మోకులవలె ఎముకలను కట్టియుంచు మాంసభాగములు. పేశులనగ ముద్దలవలె నంటిపట్టియుండు మాంసభాగములు. రజ్జువు లనగ పగ్గములవలె చుట్టి

కట్టుట కుపయోగించు పొడవగు మాంసపుత్రాళ్ళు. ఇట్లు అస్థులకు పిమ్మట మాంస సంబంధములగు నాలుగు విధములగు విషయములు పేర్కొన బడినవి. వీని పిమ్మట సేవనులు పరిగణనమున తీసికొనబడినవి. సేవనులనగ కుట్లు. శరీరముననుండు కొన్ని మాంసభాగములును అస్థిభాగములును కుట్టుకుట్టినట్లు అమరియుండును. అట్టి వానిని సేవను లందురు. వీని పిమ్మట కూర్చములు గ్రహింపబడినవి. కూర్చము లనగ కట్టలు. దర్భలు మొదలగువానిని చేర్చి కట్టుగగట్టిన వానిని కూర్చములందురు. చేతులు కాళ్లు మొదలగు నిట్టి చోటుల అస్థులు, కండరములు, సిరలు, ధమనులు అను నిట్టివి చేర్చి కూర్చమువలె కట్టగట్టినట్లు అమరియుండును. అట్టివానిని కూర్చము లందురు. వాని పిమ్మట జాలములు పేర్కొనబడినవి. జాలము లన రంధ్రములు. వలయల్లికయందు కండ్లు ఏర్పడియుండు నట్లు శరీరమున సిరలు మొదలగువాని యల్లికల యందు కండ్లవంటి ప్రదేశము లమరియుండును. అట్టివానిని జాలము లందురు. జాలములకు పిమ్మట జాలములు ఏర్పడుటకు కారణము లగు సిరలు మొదలగు నాడులు చెప్పబడినవి. సిరలనునవి రక్తముపారుదల నందుట కుపయోగించు నాడులు. వాని పిమ్మట చెప్పబడినవి ధమనులు. ధమనులనగ శబ్దాది విషయములును, రసమును, వాయువులును, పూరించి వ్యాపించుట కుపయోగించు నాడులు. స్రోతస్సులనగ ధాతువులు మొదలగునవి శరీరమున నొకచోటినుండి మరియొక చోటునకు స్రవించి పోవుట కుపయోగించు జాళ్ళు. నోరు ముక్కు మొదలగు వానియందలి జాళ్ళు స్రోతస్సులు అనబడును. శరీరములోన ఒక స్రోతస్సు ననుసరించి ఏర్పడి యుండు లోజాళ్ళు యోగవహాస్రోతస్సు లనబడును. సిరలు, ధమనులు స్రోతస్సులు యోగవహాస్రోతస్సులు అనునవి ద్రవరూపములును, వాయురూపములును నగు ద్రవ్యములు శరీరమున ఒకచోటునుండి మరియొకచోటునకు పోయి చేరుట కుపయోగించు నాడులును జాళ్ళును కాగలవు. దోషములనగ వాత పిత్త కఫములు. ధాతువులనగ రసరక్తాదులు. ఉపధాతువులన ధాతువులనుండి కలుగు రజస్సు, గోళ్ళు మొదలగునవి. మలములనగ ధాతువులనుండి ధాతువులు కలుగునపుడు ఏర్పడు

పిట్టులు. దోషములు ధాతువులు ఉపధాతువులు మలములు అను నీ నాలుగును శరీరమున నేర్పడి సోత్రస్సులు మొదలగు వానిగుండ పోవు చుండును. ఇంద్రియములనగ చక్షుస్సు, శ్రవణము మొదలగు విషయ గ్రహణమునకు సాధనములుగ నుండునవి. ఇంద్రియాధిష్ఠానములనగ చక్షురాది ఇంద్రియము లమరియుండు కండ్లు, చెవులు మొదలగునవి. మర్మములన ప్రాణశక్తి అధికముగనుండు శరీరభాగములు. ప్రాణాయతనములనగ ఆయువుపట్లు. ఆత్మయన శరీరమునకు అధిష్ఠాతయగు జీవుడు. ప్రకృతి యనగ శరీరనిర్మాణమునకు మూలకారణముగ నుండు వస్తువు. ఇట్లు చెప్పబడిన ముప్పది విధములగు శారీర విషయములును శరీరమున నెట్లమరియుండునదియు తెలుసుకొనుట శారీరకశాస్త్ర జిజ్ఞాసువులకు ముఖ్యకర్తవ్యము కాగలదు.

శరీరపరీక్ష

శారీర విషయ పరిజ్ఞానమునకు శరీర పరీక్ష ఆవశ్యకము కాగలదు. శాస్త్రమును చదివి శారీర విషయముల ఉనికి విశేషములు మొదలగు వానిని బాగుగ తెలుసుకొనిన పిమ్మట శాస్త్రోక్తము లగు విషయములలో కండ్లకగుపడు వానిని ప్రత్యక్షముగ చూచి నిశ్చయ పరచుకొనవలయును. ఇప్పటికాలమునకూడ శాస్త్రములవలన తెలుసుకొనినవిషయములను కుందేళ్లు కప్పలు మొదలగు జంతువుల దేహములను కోసి చూచియు మానవమృత కళేబరములను కోసి చూచియు నిశ్చయజ్ఞానము కలుగునట్లు చేసుకొను చున్నారు.

మృత కళేబరమును కోసి చూచి శారీరశాస్త్రజ్ఞాన మలవరచు కొను రీతి పూర్వ గ్రంథములయందిట్లు జెప్పబడియున్నది. "శారీరవిషయ పరిజ్ఞానమున కుపయోగింప దగిన మృతదేహము విషముచే చచ్చినదిగ గాని, దీర్ఘవ్యాధులచే పీడింపబడినదిగగాని ముసలివయసున నుండు నదిగ గాని యుండరాదు. ఇట్టి దేహమును సంపాదించి దానిని దర్భ రెల్లు గడ్డి మొదలగు వానిచే కప్పి కట్టి తీగల పంజరమున నుంచి త్రాడుతో కట్టి నది యందు విడువవలయును. బాగుగ కుళ్ళునంతవరకు దానిని నీళ్ళ యందుంచి కుళ్ళిన పిమ్మట వెలుపలకు తీసి గడ్డి మొదలగు వానిని

తీసివేసి కుంచెలతో తుడుచుచు దేహముపైనుండి చర్మము మొదలుగ శరీర విషయముల నన్నిటిని పరీక్షించి చూచుచు తెలిసికొనవలయును.

దీనినిబట్టి పూర్వకాలమున శారీర విషయ పరిజ్ఞానము కొఱకు కళేబరము పరీక్షించుచుండిన రీతి తెలియగలదు. ఇట్టి పరీక్ష చర్మము నుండి ప్రారంభింపవలయు నని చెప్పబడియున్నది. అందుచే శారీర విషయముల సంఖ్యానమున త్వక్కు లారంభముగ చెప్ప బడియున్నవి. పాశ్చాత్యుల శారీరముల పరిజ్ఞానము అస్థు లారంభముగ జరుగవలసినదిగ చెప్పబడియున్నది.

ప్రమాణములు

శారీరవిషయముల నెరుంగుటకు సాధనములు అనగా ప్రమాణ ములు ప్రత్యక్షము అనుమానము శబ్దము అనునవి మూడును కాగలవు. ప్రత్యక్ష మనగ కండ్లతోకాని తక్కిన ఇంద్రియములతోగాని తెలిసి కొనుట. అనుమానమనగ ప్రత్యక్షమునుబట్టి తెలుసుకొనినదాని నాధా రముగచేసి మరికొంత యూహించి తెలుసుకొనుట. శబ్దమనగ విజ్ఞాన నిధులగు వారు తెలుసుకొని చెప్పినదానిని విని తెలిసికొనుట. ఈ మూడువిధములుగను శారీరశాస్త్ర పరిజ్ఞానము సంపాదింపవలయునని చెప్పబడినది.

అందు త్వక్కులు, కలలు మొదలగు వానిని మృతకళేబరములు మొదలగు వానియందు పరిశీలించిచూచి తెలుసుకొనవచ్చును. దోష ములు ధాతువులు వాని నడక పరిణామము మొదలగు వానిని ప్రత్యక్ష ముగ చూచిన ఆశయములు మొదలగు వానిని బట్టి ఊహించి తెలుసు కొనదగును. ఆత్మ ప్రకృతి బుద్ధి మనస్సు ఇంద్రియములు అను నిట్టి వానిని యోగశక్తిచేచూచి తెలుసుకొనిన మహాత్ములు చెప్పినదానిని బట్టి తెలుసుకొనవలయును.

శారీర విషయములే కాక ప్రపంచమున నన్ని విషయములను గురించియు తెలిసికొన దలచినప్పుడు ప్రత్యక్షానుమాన శాబ్దములను మూడు విధములగు ప్రమాణముల సహాయము వలననే తెలుసుకొన వలసి యుండును. ఇది శరీర విచయమను ప్రథమ ప్రకరణము.

ఆయుర్వేదాంగ

శారీరశాస్త్రము

త్వగ్వివరణము

రెండవ ప్రకరణము

అవతారిక

మొదటి శరీర విచయ ప్రకరణమున, కడపట శారీర విషయ సంఖ్యానమున పేర్కొనబడిన విషయములను వరుసగ వివరింపవలసి యుండుటచే అందు మొదట పేర్కొనబడిన త్వక్కుల వివరణ మీ ప్రకరణమున చేయబడుచున్నది. శరీరమును చూచిన వెంటనే యగు పడునది త్వక్కగుటచేతను, ఆయుర్వేద తంత్రములయందు చెప్పబడిన విధానమున మృతశరీరము పరీక్షింపబడు నపుడు మొదట పరీక్షింప వలసినది త్వక్కగుటచేతను, శుక్రశోణిత పిండము గర్భాశయమున పక్వ మగునపుడు మొదట నేర్పడునది పైన యావరణమై యుండు పొర యగు త్వక్కగుటచేతను, శారీర విషయము లన్నిటిలో "త్వక్కు" లకు మొదట సంఖ్యానము కలిగినది. దాని ననుసరించి మొదట త్వక్కులు వివరింపబడుచున్నవి.

త్వక్కు — దాని యుపయోగము.

"త్వక్కు" అనగ తోలు. దీనికే "చర్మము" అని మరియొక పేరు కలదు. "త్వక్" అను శబ్దమునుండియే "తొక్కు" "తుక్కు" అను శబ్దము లేర్పడి యుండును. జీవజాలమున కంతటికిని జంగమములకును, స్థావరములకును కూడ శరీరముయొక్క పై భాగమంతయు చర్మముచే కప్పబడి యుండును. అట్లు కప్పబడి యుండుటవలన గాలి, ఎండ, మంచు మున్నగు వానివలన వెలుపలనుండి కలుగు శీతోష్ణములచే రస రక్త మాంసాదులకు వికృతియు, భంగపాటును కలుగకుండును. శరీరము నందలి వేడిమి విక్షిప్తము కాక సురక్షితమై యుండును. రస రక్తాదులు శరీరమునుండి కారి నశించి పోకుండ అడ్డుగ నుండును. శరీరమునందలి చెమట రోమరంధ్రములనుండి వెడలి పోవుట కనుకూలము కలుగును. మరియు నీ త్వక్కున స్పర్శనేంద్రియము కూర్పబడి

యుండుటచే శీతోష్ణ మృదుకఠినాది స్పర్శములు తెలుసుకొనుటకు సాధనమై యుండును. ఇట్లు త్వక్కు మానవులకును, తక్కిన జీవజాలమంతటికిని ఉపయుక్తమై యగుచున్నది. పండ్లపై యావరించియుండు తొక్కలను పరిశీలించిన దీని యుపయోగము తెలియగలదు.

త్వగుత్పత్తి — పోషణము.

శారీరమునకు ఆరంభమున శరీరవిచయమున శరీరోత్పత్తిని గురించి చెప్పియుండునట్లు శుక్రశోణితసముదాయము గర్భాశయమున చేరి ఆత్మప్రకృతుల వికారములతో కూడి పరిణామార్హమై యుండునపుడు పిత్తతేజముచే పాకము నందుచుండు నా శుక్రశోణిత సముదాయమున నిప్పాలపై కాగుచుండు పాలపై మీగడ పొర లేర్పడునట్లు ఏడుపొర లేర్పడును. ఇట్లేర్పడు పొరలే "త్వక్కు" లనబడును. ఈ యేడువిధము లగు చర్మపు పొరలును శుక్రశోణిత సముదాయము నుండియే ఏర్పడునవి యైనను పాకభేదమునుబట్టి వానియందు పరస్పరమును భేదము లేర్పడుచుండును. మఱియు మనుజుల దేహమున నేర్పడు చర్మపు పొరలు ఏడుగ నుండుట స్వభావమై యున్నది. ఏడుపొరలు కలిగిన దేహమున నేర్పడిన శుక్రశోణితములు అట్టి శరీరముయొక్క ఉత్పత్తికే కారణములు కావలసియుండును. కారణగుణములు కార్యమున నుండుట స్వభావ మగుటచే ఏడుపొరలు కలిగిన శరీరమున నేర్పడు శుక్రశోణితములయందు ఏడుపొరలు గల చర్మముల సూక్ష్మభాగములే చేరియుండును. ఆ సూక్ష్మాంశములే పెరిగినకొలదిని ఏడు పొరలు కలిగిన చర్మమై యగును.

ఇట్లు ఏర్పడు త్వక్కులు క్రమముగ పెరిగినకొలదిని వానికి పోషణము రక్తమునుండి కలుగుచుండును. గర్భావస్థయందు శుక్రశోణితములు పక్వ మగునపుడు త్వక్కు లుత్పన్నము లగును. శరీరావస్థయం దవి పెరుగునపుడు వాని పోషణము రక్తపాకమువలన కలుగు త్వగ్భాగమునుండి కలుగుచుండును. శుక్రశోణితములనుండి కలుగు త్వక్కులు కూడ అం దంతర్భూతమై యుండు రక్తాంశము నుండియే కలుగునవి యగుటచే గర్భావస్థయందును, శరీరావస్థయందును కలుగు

మూలపోష్యత్వక్కులు ఏకకారణకములే యగును. కొందరు త్వక్కులను ఉపధాతువులలో చేర్చి చెప్పియున్నారు. వారు త్వక్కులు మాంసమున కుపధాతువుగ చెప్పియున్నారు. ఉపధాతువు అనగ ఒకధాతువు నుండి కలుగు ధాతువు. త్వక్కును ఉపధాతువుగ చెప్పినను మాంసమునకు వలెనే మాంసోపధాతు వగు త్వక్కునకును రక్తమునుండి పోషణము జరుగవచ్చును.

త్వక్కుల నామములు.

పై చెప్పబడిన ఏడు విధము లగు చర్మపు పొరలకును ఏడుపేర్లు పెట్టి వ్యవహారము కలుగజేయబడి యున్నది. వరుసగ వాని పేర్లు— 1 భాసిని, 2 లోహిని, 3 శ్వేత, 4 తామ్ర, 5 వేదిని, 6 రోహిణి, 7 మాంసధర అనునవి కాగలవు. ఈ నామములు పై పొరనుండి క్రమముగ లోనికరిగిన కొలదిని చూచుకొనవలసి యుండును. అందుచే పైనుండి మొదటి త్వక్కు "భాసిని" యనియు రెండవది "లోహిని" యనియు మూడవది "శ్వేత" యనియు నాల్గవది "తామ్ర" యనియు ఐదవది "వేదిని" యనియు ఆరవది "రోహిణి" యనియు ఏడవది "మాంసధర" యనియు చెప్పబడుచుండును. త్వక్కుల కీ నామములు వాని వాని వర్ణములను బట్టియు, కర్మలనుబట్టియు, స్వభావమునుబట్టియు, గుణములనుబట్టియు ఏర్పరుపబడి యున్నవి. ఈ త్వక్కులన్నియు క్రమముగ పైనుండి ఒకదానిక్రింద మరియొకటి చొప్పున పొరపొరగ నమరి యుండును.

త్వక్కుల వివరణము.

భా సి ని

ఏడు విధములుగ నుండు నీ చర్మపు పొరలలో మొదటిది భాసిని యను పేరంబరగుచున్నది. ఇది త్వక్కులన్నిటిలో పై భాగమున నమరి యుండును. ఈత్వక్కున అన్నివిధములగు వర్ణములును ప్రభలును ఛాయలును ప్రకాశించును. ఇట్లు వర్ణములను ప్రభలను ఛాయలను భాసింప చేయునది యగుటచే నీపొరకు భాసినియను పేరు ఏర్పడుపబడినది. దీనికే అవభాసిని యనియు పేరుకలదు.

వర్ణప్రభాఛాయలు.

వర్ణమనునది చర్మముపై యగుపడుచుండు రంగు. మనుజుల శరీరపురంగులు నానారీతులుగ నగుపడుచుండును. యూరోపియనులు తెల్లనిరంగు కలిగినవారుగ నుందురు. నీగ్రోలు నల్లనిరంగు కలవారుగ నగుపడుదురు. మంగోలియనులు పచ్చనిరంగు కలిగినవారుగ నెంచబడు చున్నారు. ఈ జాతులలోకూడ పరస్పరమును వ్యక్తిగతముగ శరీరవర్ణ ములయందు ఈషద్ భేదము లగుపడుచుండును. వీనినే వర్ణములనియు రంగులనియు నందురు. ఇట్టివర్ణముల భేదములు ఆయా దేశములయందలి శీతోష్ణాదుల భేదములనుబట్టి త్వక్కునందలి పిత్తముయొక్క పరిస్థితులు భేదించి దానినిబట్టి చర్మమునందలి రంగులు వేరు వేరు రీతులుగ నేర్పడి యుండును. పిత్తమనునది తేజోభూతమునకు సంబంధించి దేహమున వ్యాపించియుండు నొకధాతువు. త్వక్కున వ్యాపించియుండు పిత్తమును భ్రాజక పిత్తమని యందురు. చర్మమునందలి భ్రాజకపిత్తము దానికి పాకము కలిగించి శీతోష్ణపరిస్థితుల ననుసరించి చర్మమున రంగులభేద ములను కలిగించు చుండును. శరీరమునకు కలుగు ఇట్టి రంగులభేదములు త్వక్కులన్నిటిలోనను పైనసుండు నీ భాసిని త్వక్కుననే భాసిల్లు చుండును. ఆయా దేశములయందలి మానవజాతుల దేహములం దగుపడు నీ వర్ణములలో కలుగుచుండు నీషద్భేదములు శరీరతత్వములభేదముల ననుసరించి కలుగుచుండును.

ప్రభయనగ వెలుగు. తేజోభూతమునకు సంబంధించిన వెలుగు చర్మముపైనుండు వర్ణమునవ్యాపించి దానిని ప్రకాశింపజేయుచుండును. తేజస్సునకు సంబంధించిన వెలుగు నం (ప్రభయం) దు ఏడు విధములగు కాంతు లమరియుండును. ఎరుపు పసుపు తెలుపు నలుపు పచ్చన పాండ రము (బూడిదరంగు) శ్యావము (ఊదా) అను నీయేడును ప్రభయందలి సప్తవిధభేదములు. ఈ ఏడు విధములగు ప్రభలును చర్మముననుండు రంగులపై ప్రసరించి వానివర్ణములు వెలుగునట్లు చేయుచుండును.

ఛాయయనగ మెరుగు. పంచభూతములకును పంచవిధములగు ఛాయ లేర్పడియుండును. అందు నాభస (ఆకాశసంబంధ) మగు ఛాయ

నీలముగను నిర్మలముగను స్నిగ్ధముగను ప్రభావంతముగను నుండును. వాయు సంబంధమగు ఛాయ శ్యావారుణము (లేత ఎరుపు, ఊదా) గను రూక్షముగను కాంతిలేనిదిగను నుండును. తేజోభూత సంబంధమగు ఛాయ ఎరుపుగను చూచుటకు ఇంపగుకాంతి కలిగినదిగను నుండును. అబ్భూతసంబంధమగు ఛాయ శుద్ధ వైడూర్యమువలె తేట పసుపు రంగు కలిగి స్నిగ్ధముగను విమలముగను నుండును. పృథివీభూత సంబంధమగు ఛాయ తెలుపు నలుపు కలిసినదిగను చిక్కగను స్నిగ్ధముగను స్థిరముగను నుండును ఇట్టి పంచభూతములకు సంబంధించిన ఛాయలు దేహమునవ్యాపించియుండి భాసినియందలి వర్ణమునకు మెరుగుపుట్టించుచుండును. పాంచభౌతికములగు నీ ఛాయలు మానవదేహమునను ఇతర జీవజాతులయందును తక్కిన ద్రవ్యములయందును నేర్పడియుండు భౌతిక భాగములను తెలుపుచుండును.

ప్రభ ఛాయ యను నీ రెంటిలో ఛాయయనునది దేహముననే చేరియుండి చర్మమునందలి రంగునకు మెరుగు కలిగించుచు దగ్గరనుండి చూచి తెలియదగినదిగ నుండును. ప్రభయనునది తేజస్సునుండి చర్మముపై వ్యాపించి చర్మమునందలి వర్ణమును వెలుగంజేయుచు దూరమునుండి చూచి తెలియదగినదిగ నుండును.

భాసిని త్వక్కుపై కనదగియుండు వర్ణములును ప్రభలును ఛాయలును రోగావస్థయందు వికృత్యాకారము కలిగినవిగను ఆరోగ్యావస్థ యందు ప్రకృత్యాకారము కలిగినవిగను నుండు చుండును. భాసినియందలి వర్ణప్రభాఛాయల ప్రకృతి వికృత్యాకారములను గమనించి రోగముల రిష్టారిష్ట లక్షణములను దేహుల ఆరోగ్యానారోగ్య లక్షణములను గురితింపవచ్చును. కొన్నిరోగములయం దీ వర్ణప్రభాఛాయలు వేరువేరు రూపములుగ నగుపడుచుండును.

కృష్ణ (నలుపు) కృష్ణశ్యామ (నలుపుఊదా) శ్యామావదాత (ఊదా తెలుపు) అవదాత (గోదుమ) వర్ణములు ప్రకృతివర్ణము లనియు నీల శ్యామ తామ్ర హారిత (ఆకుపచ్చ) శుక్ల (తెలుపు) వర్ణములు వికృతివర్ణములనియు చెప్పబడినవి. ప్రభలయందును ఛాయలయందును

పై చెప్పబడిన వానికి భిన్నములుగ నుండునవి వికృతి ప్రభాఛాయలు కాగలవు. ప్రకృతులగు వర్ణములును ప్రభలును ఛాయలును ఆరోగ్య లక్షణములుగను వికృతు లగునవి అనారోగ్య లక్షణములుగను తెలియ దగును. ఇట్లు చెప్పబడియుండు వర్ణము ప్రభ ఛాయ అనువాని భేద ములు త్వక్కులయందు పరిశీలించి గ్రహింపదగినవిగ నుండును.

భాసిని పరిమాణము

భాసిని త్వక్కుయొక్క పరిమాణము ఒక వ్రీహిలో పదునెని మిది భాగముల దళసరిని ఉండును. ఒక ధాన్యపు గింజను నిలువుగ నుంచిన దాని వైశాల్య మావరించు ప్రదేశపుకొలత వ్రీహిపరిమాణమన బడును. "వ్రీహి" పరిమాణము సాధారణముగ నొక మిల్లిమీటరు (Millimeter) నకు సమానమగును. పై వ్రీహి పరిమాణమును ఇరువది భాగములు చేసిన అందొక భాగమునకు వ్రీహి భాగమని పేరు. ఒక వ్రీహి భాగము 1/20 మిల్లిమీటరునకు సరిసమానము కాగలదు. ఇట్టి వ్రీహి భాగములు పదునెనిమిది చేరిన నెంతటి పరిమాణమగునో అంతటి పరిమాణమున (దళసరిని) భాసిని త్వక్కుఅమరియుండును. పదునెనిమిది వ్రీహి భాగముల పరిమితి 18/20 మిల్లిమీటరునకును సరిపోవును.

భాసిని — వ్యాధులు

భాసిని యను నీ చర్మపు పొరయందు "సిధ్మము" "పద్మకంట కము" అను రెండు విధములగు చర్మవ్యాధులు కలుగదగి యుండును. అందు సిధ్మమనునది క్షుద్ర కుష్ఠజాతికి చేరిన యొక వ్యాధి. దీనికి తెనుగున ,,శోభి" యను పేరు వాడుకయందు కలదు. ఈ వ్యాధి కొం చెము దురద మాత్రము కలిగి ఎక్కువ బాధలు లేక తెల్లని పొడల వలె తరుచుగ ఊర్ధ్వకాయమున కలిగి వ్యాపించు చుండును.

పద్మకంటక మనునది తామర తూండ్లయందలి ముండ్లవలె ముండ్లు కలిగి తెల్లని గుండ్రని దురదగల మండలములు (దద్దులు) చర్మముపై కలుగుచుండు ఒక జాతివ్యాధి. ఇది తెనుగున తామర యని వాడు చుండు వ్యాధికి చేరినది కాగలదు. ఈ రెండు విధము లగు చర్మవ్యాధు లును భాసిని త్వక్కున కలుగునవియై యున్నవి.

లోహిని — పరిమాణము

రెండవ త్వక్కు "లోహిని"యను పేరునబరగుచుండును. దీనిని "లోహిత"యనియునందురు. చర్మపు పొరలలో నిది రెండవది. భాసినికి పిమ్మట నిది యమరియుండును. ఎరుపురంగు కలిగియుండుటబట్టి కాబోలును దీనికి లోహిని యను పేరు పెట్టబడినది. చర్మమునందలి భాసిని భాగము మాత్రము గీచుకొని పోయినపుడు ఎఱ్ఱని తేమ యగు దీనిభాగము మన కగపడగలదు. లోహిని త్వక్కుయొక్క పరిమాణము పదునారు వ్రీహి భాగముల దళసరిని ఉండును. దీనిపరిమాణము భాసినికంటె రెండు వ్రీహిభాగములు తక్కువగ నుండును. పదునారు వ్రీహిభాగముల పరిమాణము 16/20 మిల్లిమీటరుకు సమాన మగును.

లోహిని — వ్యాధులు

లోహిని యనబడు నీ పొర నాధారముగ చేసికొని "తిలకాలకము" "న్యచ్ఛము" "వ్యంగము" అను చర్మవ్యాధులు ఏర్పడుచుండును. వానిలో తిలకాలక మనునది చర్మభాగములయందు నల్లని నూవుగింజలవంటి యాకారము గల కాయలను కలిగించునొక వ్యాధి. చర్మమునందలి వాతపిత్తములచే కఫము ఆర్చివేయబడుట వలన చర్మభాగములు నూవుగింజలవంటి కాయలుగ నేర్పడును. వీనిని దెనుగున పులిపిరికాయ లందురు. వీనికి ఇంగ్లీషున (macule) (మేక్యులి) యనియు, యూనానియందు "ఖార్" అనియు పేర్లు కలవు. న్యచ్ఛము లనగ పుట్టుమచ్చలు. నల్లనై నట్టియు తెల్లనై నట్టియు బాధచేయని మచ్చలు కొన్ని పెద్దవిగను, చిన్నవిగను పుట్టుకతోడనే దేహమున నచ్చటచ్చట కలుగుచుండును. వీనిని న్యచ్ఛము లందురు. వ్యంగము లనునవి ముఖమున కలుగు మచ్చలు. క్రోధము వలనగాని, ఆయాసమువలన కాని ప్రకోపించిన వాతము పిత్తముతో చేరి ముఖముననల్లని చిన్నమచ్చలను కలిగించును. వీనివలన నెట్టి బాధయు కలుగదు. ఇట్టివానిని వ్యంగము లందురు. ఇట్టి ఈ మూడు విధము లగు చర్మవ్యాధులును లోహిని యనబడు నీ రెండవచర్మపు పొరయందు కలుగుచుండును.

మూడవ త్వక్కునకు "శ్వేత" యను పేరుకలదు. ఇది పేరునకు తగినట్లే తెల్లనిదై యుండును. చర్మము కాలినపుడును, మశూచికము, గజ్జి మొదలగువానియందును తెల్లని బొబ్బలు కలుగుచుండును. ఇట్లు తెల్లగపైకి లేచు చర్మభాగమే శ్వేత యనబడును. ఇది చర్మముల లోని మూడవపొరయై యున్నది. పైనుండి యమరియుండెడి చర్మపు పొరలలో లోహినికి పిమ్మట నిది యమరియుండును. ఈ త్వక్కు యొక్క పరిమాణము పండ్రెండు వ్రీహిభాగముల దళమున నుండును. ఇది 12/20 మిల్లిమీటరునకు సమానమగును. లోహినికంటె శ్వేత పరిమాణమున నాలుగు వ్రీహిభాగముల పరిమాణము తక్కువగ నుండును.

శ్వేత — వ్యాధులు

శ్వేత యనబడు నీ చర్మపు పొర నాశ్రయించుకొని "చర్మదలము" "అజగల్లి" "మశకము" అను పేర్లు కల చర్మవ్యాధులు కలుగుచుండును. వానిలో చర్మదల మనునది అరిచేతులయందును, అరికాళ్ళయందును కురుపులు కలుగజేయు కుష్ఠజాతికి చేరిన యొక వ్యాధి. ఈ వ్యాధి కలిగినపుడు చేతులయందును, కాళ్ళయందును దురదలు, పోట్లు, సెగలు, పొగలు ననునట్టి లక్షణము లేర్పడును. అజగల్లి యనునది క్షుద్రవ్యాధులలో చేరినది. బిడ్డలకు శరీరమున నును పుగ రంగు కలిగియుండు గ్రంథులవంటి కురుపులు పుట్టుచుండును. వీని వలన నెట్టిబాధయు నుండదు. ఇట్టివానిని అజగల్లి యందురు. మశక మను నది చర్మభాగములయందు మినపగింజలవంటి యాకారము గల కాయలుకలుగు నొకవ్యాధి. ఈ కాయలు నల్లగను, గట్టిగను బాధలేక మినపగింజలవలె నుండును. వీనిని మశకమనియు, మషకమనియు, మాషకమనియు వ్యవహరింతురు. దీనికి ఇంగ్లీషున 'Moles' (మోల్స్) అనుపేరు కలదు. యూనాని వైద్యమున దీనిని "శారీల్" అందురు.

తామ్ర — పరిమితి.

నాల్గవ త్వక్కునకు "తామ్ర"యను పేరుకలదు. ఇది రాగిరంగు (తామ్రవర్ణము) కలిగినదిగ నుండును. కావున దీని

కతా్రమ యనునామము కలిగినది. బొబ్బలుకాని పుండ్లుకాని, కలిగి, చితికి ఎఱ్ఱపుండ్లు పడినపుడు ఈచర్మభాగము మనకగపడుచుండును. చర్మపు పొరలలో నిది నాలవదియై యున్నది. పైనుండి ఏర్పడియుండు చర్మపు పొరలవరుసయందు శ్వేతకు పిమ్మట నీ తా్రమ యమరి యుండును. ఈ త్వక్కుయొక్క పరిమాణము ఎనిమిది వ్రీహిభాగముల దళసరినుండును. ఈ పరిమాణము 8/20 మిల్లిమీటరునకు సమానము కాగలదు. దీని పరిమితి శ్వేతపరిమితికంటె నాలుగు వ్రీహిభాగముల పరిమితి తక్కువగ నుండును.

తా్రమ — వ్యాధులు.

తా్రమ యను నీచర్మపు పొర నాశ్రయించి నానావిధము లగు కుష్ఠ జాతులకును,కిలాసజాతులకును సంబంధించిన వ్యాధులు ఏర్పడుచుండును. కుష్ఠ మనునది రసరక్తమాంసములను చెరచి చర్మమున పుండ్లను మచ్చలును పొడలును కలుగునట్లుచేయు ఒకవ్యాధి. వివిధకారణముల వలన రోగకారణ మగు దోషమేర్పడి త్వక్కు,రక్తము,మాంసము అను వాట్లను చెరచి క్రుళ్ళునట్లు చేసి చర్మపురంగును మార్చి పుండ్లు పొడలు మొదలగునవి కలుగునట్లు చేయును. దీనినే కుష్ఠ మందురు. కిలాస మను దానిని తెలుగున ,,బొల్లి'' యందురు. దీనికే ,,శ్విత్రి'' మనియు మరి యొక పేరుకలదు. ఇది తా్రమయను నాలవత్వక్కున నేర్పడి దానిపైన నుండు చర్మపుపొరలయం దంతటను నలముకొని వాని నన్నిటిని వ్యాధి వంతములుగ చేయును. ఈవ్యాధి వ్యాపించిన త్వ గ్భాగము లన్నియు తెల్లబారి పద్మవర్ణములుగను బూడిదెపూసిన రంగుగను మారిపోవును. వ్యాధికలచోటనుండు వెండ్రుకలుకూడ రంగు మార్పునంది తెల్లబారి పోవును. ఇదియు కుష్ఠజాతికి చేరిన వ్యాధియే యైయున్నది. కాని కుష్ఠ మున పుండ్లును, స్రావములును,దురదలును, బాధలును నుండును. శ్విత్రి మున నవియుండవు. కుష్ఠము శ్విత్రము నను నీ రెండువిధములగు వ్యాధులును తా్రమయను నీచర్మపుపొర నాశ్రయించి కలుగుచుండును.

వేదిని — పరిమితి.

త్వక్కులలో ఐదవదానిని "వేదిని" యందురు. ఇది చర్మము

లలో నైదవపొరమైయున్నది. పైనుండి ఏర్పడు చర్మపు పొరల వరుసయందు తామ్రికు పిమ్మట నిది యమరి యుండును. వేదినియనగ తెలుపుడు చేయునది యని భావము. వేదినియని దీని కేర్పరుపబడియుండు నీ నామమునుబట్టి స్పర్శజ్ఞానమును కలిగించు స్పర్శనేంద్రియము త్వక్కులలో దీనియందు కూర్పబడి యుండ నగు నని మన మూహింపదగియున్నది. దీనియం దమరియుండు త్వగింద్రియముయొక్క శక్తిచే దీనిపైనుండు పొరల కన్నింటికిని స్పర్శమును గ్రహించుశక్తి కలుగుచుండును. ఈ త్వక్కుయొక్క పరిమాణము ఐదు వ్రీహిభాగముల దళసరినుండును. ఈ పరిమాణము 5/20 మిల్లి మీటరునకు సరిపడును.

వేదిని -- వ్యాధులు

వేదిని యను నీ చర్మపు పొర నాశ్రయించి కొన్ని జాతుల కుష్ఠములును, విసర్పములును కలుగుచుండును. కుష్ఠము లనగా నేమో చెప్పబడినది. విసర్పము లనునవి రోగకారణములగు దోషములు త్వక్కునను రక్త మాంసములయందును చేరి ఒక విధమగు వాపును కలుగజేయును. ఇట్టి వాపు క్రమముగ శరీరమున సంతతను ప్రాకి యలముకొనుచుండును. ఇట్టివ్యాధికి విసర్పమని పేరు కలదు. శరీరమున విశేషముగా సర్పణము చేయు స్వభావము కలిగినదియగుటచే దీనికి విసర్పమను పేరు కలిగినది. విసర్పమున కింగ్లీషున (Erysipelas) (ఎరిసిపెలస్) అని పేరు కలదు. యూనానియం దీవ్యాధిని (హుమరా) యని యందురు.

రోహిణి - పరిమితి

ఆరవత్వక్కును, "రోహిణి" యందురు. ఇది చర్మములలోని ఆరవ పొరమై యున్నది. పైనుండి ఏర్పడియుండు చర్మపు పొరలవరుస యందు వేదినికి పిమ్మట నిది యమరియుండును. రోహిణి యన మొలిపించునది యని యర్థము. దానిని బట్టి రోమములును రోమకూపము లును ఈ త్వక్కునుండి మొలచుచుండుటచే ఈ త్వక్కునకు రోహిణి యని పేరు గలిగినట్లు మన మూహింపవచ్చును. ఈ త్వక్కుయొక్క

పరిమాణము ఒక్కవ్రీహి దళసరి నుండును. ఒక వ్రీహి ఒక మిల్లి మీటరునకు సమాన మగును. భాసిని మొదలు వేదిని వరకు నుండు త్వక్కుల పొరలు పరిమాణమున ఒక దాని కంటె మరియొకటి క్రమముగ తగ్గుచు వచ్చెను. రోహిణియు, దాని పిమ్మటి త్వక్కును పరిమాణమున తక్కిన ఐదింటికంటె హెచ్చుగ నుండును.

రోహిణి - వ్యాధులు

రోహిణి యను నీ పొర నాశ్రయించి గ్రంథి, అపచి, అర్బుదము, శ్లీపదము, గలగండము అను వ్యాధు లేర్పడుచుండును. వానిలో గ్రంథి యనునది చెట్లకు ముడి కలుగునట్లు శరీరభాగములయందు కలుగు కురుపువంటి ఒక వాపు. మాంసము రక్తము క్రొవ్వు అను నీ మూడు ధాతువులును చెడి కఫముతో కూడి ఈ నాలుగును చేరి దేహభాగములయం దొక్కొక చోట చేరుకొని ముడివలె బిగిసి గుండ్రని ఎత్తగు నొక వాపును గలుగజేయును. ఈ వాపు పక్వ మగునేని ఒక్కొక సమయమున చితికి బాధ కలిగి పూయము స్రవించు చుండును. ఇట్టి దానిని కఱ్ఱల ముడివలె నేర్పడి యుండుటవలన గ్రంథి యందురు. ఇట్టి గ్రంథులే విశిష్ట ప్రదేశములయందు అనగ చంకలు, మోచేతులు, మెడకొంకులు, దవడలు మొదలగు కీళ్ళు కలిగిన చోటుల మేదస్సు అధికముగ చయము నందుటచే కలుగుచుండును. అట్టి వానిని అపచి యందురు. ఇవి ఎక్కువ బాధను చేయవు. దురద కలిగియుండును. ఉసిరిక కాయలవలె వరుసగ లేచుచుండును. కొన్ని చితుకుచుండుటయు, క్రొత్తవి లేచుటయు కలుగుచుండును.

దోషములు శరీరమున నొక్కొకచోట చేరుకొని మాంసమును చెరచి కండరములు పేశులు మున్నగు మాంసభాగములను ఒకచోటున కాకర్షించి లోతుగా పాతుకొనియుండు మాంసపు ముద్దవంటి పెద్ద వ్రణమును కలుగజేయును. ఇట్టి దానిని అర్బుదమందురు. అర్బుదములు గుండ్రముగను స్థిరముగను చిరకాలమునకు పెరుగునవిగను సాధారణముగ పాకమునందనివిగను నుండును. దీనిని ఇంగ్లీషున "Tumour" (ట్యూమర్) అనియు, యూనానియందు "సలఅ" అనియు నందురు.

మెడకొంకులవద్ద మేదస్సు జేరుకొని చెడి దోషముచెంది క్రిందకు దిగి గండప్రదేశముల యందు గడ్డలుగ తేలి గళభాగముల యందు. మాలలవలె వరుసగనుండు వ్రణములుగ తేలును. ఇట్టి వ్యాధిని గలగండ మనియు గండమాల యనియు అందురు. గలగండమున కింగ్లీషున "Scrofula" (స్క్రోఫులా) యనియు, యూనానియందు "స్వనార్ఖిర్" అనియు పేర్లుకలవు. శ్లీపదమనగ బోదకాలు. దోషములు, తొడగజ్జలు, తొడలు, మోకాళ్ళు, పిక్కలు మున్నగుచోట్లకూడుకొని చీలమండలు, మడిమెలు, పాదములు మున్నగు ప్రదేశములయందు స్థిరమై ఘనముగ నుండు వాపును కలిగించును. అట్టి దానిని శ్లీపద మని యందురు. శ్లీపదమున కింగ్లీషున "Elephantiasis" (ఎలిఫంటి ఎసీస్) అనియు, యూనానియందు "దాయిడుల్ ఫీల్" అనియు పేర్లు కలవు. గ్రంథి, అపచి, అర్బుదము,గలగండము, శ్లీపదము అను నీ యైదు వ్యాధులును రోహిణి యను నీ యారవత్వక్కున నేర్పడును. ఈ వ్యాధులు సంవత్సరముల కొలదిగ మానక రోగులను బాధించు స్వభావము కలిగినవిగ నుండును.

మాంసధర — పరిమితి

ఏడవత్వక్కునకు మాంసధర యని పేరు. ఇది చర్మపు పొరలలో అట్ట యడుగున నుండును. ఇది రోహిణికిక్రింద నమరియుండును. దీని క్రింద నిక చర్మపు పొర లుండవు. దీనికిక్రింద మాంస ముండును. ఈ పొర మాంసముతో నంటియుండి దానిని ధరించి యుండుటచే దీనికి మాంసధర యని పేరుపెట్టబడినది. ఏడవది యగు నీ పొర త్వక్కులలో చేర్పబడ దగినది కా దను నభిప్రాయమును కొందఱ ఆయుర్వేదతంత్ర కర్తలు సూచించుచు త్వక్కులారుగ నుండు నని చెప్పియున్నారు. కాని సప్తత్వగ్విభాగమే బహు సమ్మతముగ నగుపడుచుండుటచే మాంసధరను కూడ త్వక్కులలోనే చేర్చుట యుక్తముగ నెరుంగ దగును. మాంసధరయను నీ త్వక్కుపరిమాణము రెండు వ్రీహుల దళసరి నుండును. రెండు వ్రీహులు రెండు మిల్లిమీటరులకు సమానమగును. పైచెప్పబడిన త్వక్కులన్నిటిలోనను నిది ఎక్కువ పరిమాణము కలిగి

నదై యున్నది. అందుచే నీత్వక్కునకు ,,స్థూలత్వ" కని కొందరు పేరుపెట్టి యున్నారు.

మాంసధర — వ్యాధులు.

మాంసధరయను నీత్వక్కు నాధారముగ చేసికొని భగందరము, విద్రిధి, అర్శస్సు అనువ్యాధులు కలుగును. వానిలో భగందర మనునది గుదముచుట్టును కాని, గుదమునకును వృషణములకును నడుమనుండు ప్రదేశమునకాని పుండును కలుగజేయు నొకవ్యాధి. దోషములవలన రక్తమాంసములుచెడి పైనచెప్పిన ప్రదేశములయందు పుండుకలుగును. ఈ కురుపు సంవత్సరముల కొలదిగ మాసక బాధించుచు చాలలోతునకు చొరచుకొనిపోవుచు భగము, గుదము, మూత్రనాళములు అనునిట్టి భాగములను చీల్చుకొని పోయి పుండుచేయును. అందుచే దీనికి భగందర మను పేరు కలిగెను. భగందరమున కింగ్లీషున " Fistula " (ఫిస్ట్యులా) అనియు, యూనానియందు ,,నాబాసీర్" అనియు పేర్లు కలవు. ఈ వ్రణములను సాధారణముగ ,,లూటీ" లందురు.

విద్రిధి యనునది ఒకవిధ మగు వాపు. మాంసకండరములయందు కాని, ఆశయములయందుకాని, ప్రేవులయందుకాని లోపలనైనను వెలుపలనైనను అంగభాగములునలిగి వాపుకలిగి పుండుగ నగును. ఇట్టిది విద్రిధి యనబడును. విద్రిధికి ఇంగ్లీషున "Abscess" (అబ్సెస్) అనియు, యూనానియందు "దుబేలా" అనియు పేర్లు కలవు. అర్శస్సనగ మూలవ్యాధి. దీనినే మొలలవ్యాధి యనియు నందురు. గుదరంధ్రమున నుండు వళులయందు మొలకలవంటి మాంసకీలములు కలిగి చీము నెత్తురులను స్రవించుచు, ఆటు పోటు మంట లను నిట్టిబాధలను మిక్కుటముగ కలుగజేయును. ఇది అర్శస్సు అనబడును. దీనికి ఇంగ్లీషున "Piles" (పైల్స్) అనియు ,,Haemarrhoids" (హెమరాయిడ్స్) అనియు పేర్లు కలవు. యునానియం దీవ్యాధిని ,,బవాసీర్" అని యందురు.

విషయ విమర్శము

ఇట్లు మానవశరీరము నావరించియుండు చర్మము భాసిని, లోహిని, శ్వేత, తామ్ర, వేదిని, రోహిణి, మాంసధర యన బరగు నామములు

కలిగిన ఏడుపొరలతో నొప్పారుచున్నను చూచుట కొక్క పొరగనే కనపడును. ఆయుర్వేద తంత్రములయందు చెప్పబడిన రీతిని మృతకళే బరమును ప్రవాహోదకమున నుంచి ఏడుదినములు నానినపిమ్మట పరీక్షించిన త్వక్కునాని ఉబికి అందలి ఏడుపొరలును వాని భేదము లును అందలి వ్యాధులును వేర్వేరుగ గ్రహింప వీలు కలుగుననుటకు సందేహింప బని లేదు. ఆయుర్వేద తంత్రకర్త లట్టి పరీక్షలు జరిపిన పిమ్మటనే ఇట్లు వెల్లడించిరి. పాశ్చాత్యుల శారీరములయందలి త్వగ్వి వరణముల పర్యాలోచనమువలన ఈ విషయము సిర్ధారణ కాగలదు.

పైన వివరింపబడిన రీతిని ఏడు విధములుగ నుండు నీ చర్మపు పొఱలలో:—

1	భాసిని	పరిమితి	...	...	0—18	వ్రీహిభాగములును
2	లోహిని	,,	...	...	0—16	,, ,,
3	శ్వేత	,,	...	...	0—12	,, ,,
4	తామ్ర	,,	...	...	0—8	,, ,,
5	వేదిని	,,	...	...	0—5	,, ,,
6	రోహిణి	,,	...	...	1—0	వ్రీహియు
7	మాంసధర	,,	...	...	2—0	వ్రీహులును
	కూడిన మొత్తము				5—19	

ఐదు వ్రీహుల పందొమ్మిది వ్రీహిభాగముల దళసరికాగలదు. ఇది త్వక్కులన్నిటియొక్కయు మొత్తపు పరిమితియై యున్నది. ఆరు వ్రీహు లైన నొకయంగుష్ఠోదర మగును. కావున త్వక్కులన్నిటి యొక్కయు పరిమాణము ఒక్క వ్రీహిభాగము తక్కువగా నొక యంగుష్ఠోదరము పరిమాణమున నుండునని నిశ్చయించుట యగు చున్నది.

అంగుష్ఠోదర మనగ బొటమనవ్రేలి పొట్టయొక్క నడిమికొలత. అది ఇప్పటి వాడుకలోన నుండు పాతిక యించి (Quarter of an inch)కి సుమారుగ సరిపోగలుగును. వెనుక చెప్పబడినయట్లు ఒక మిల్లిమీటరు

ఒక వ్రీహికి సమాన పరిమితి యగును. ఒక ఇంచికి మిల్లిమీటరులు ఇరువదియైదు. ఇట్లు 6 1/4 మిల్లిమీటర్లు పాతిక ఇంచి యగును. ఈ లెక్కను బట్టి 1/20 మిల్లిమీటరు తక్కువగ నొక పాతిక ఇంచి పరిమాణము అంగుష్ఠోదర పరిమాణమునకు సరిపో గలదని తెలియగలదు. ఈ రీతి విమర్శము వలన సుమారుగ నొక పాతిక ఇంచి ఒక అంగుష్ఠోదర పరిమాణమునకు సమాన మగునని తేలుచున్నది. అందుచే త్వక్కులన్నిటి యొక్కయు పరిమాణము ఒక పాతిక ఇంచి యగునని చెప్పబడినది. పాశ్చాత్యులును తమ శారీర శాస్త్రములయందు త్వక్కు పరిమాణము నిట్లే నిర్ధారణచేసి చెప్పి యున్నారు.

త్వక్కుల పొరల మొత్తమునకు పైన చెప్పబడిన అంగుష్ఠోదర పరిమాణము కాని, ఆ యా పొరలకు చెప్పబడిన వేరు వేరు కొలతలు కాని మాంసభాగ మెక్కువగ నుండు కడుపు, తొడలు, పిక్కలు మున్నగు నిట్టి ప్రదేశములయందు చూచుకొనవలయును. పలుచని పొఅ లుండెడు నుదురు వ్రేళ్ళు మున్నగు చోటుల నీ కొలతలగుపడవు. మాంస మధికముగ నుండు చోటులయందు స్వాభావికముగ పెరుగ వలసినంత దళసరిని త్వక్కు పెరుగును. మాంసల భాగముల యందు పెరుగునట్లు ఎముకలపై పెరుగుటకు వీ లుండదు. అందుచే త్వక్కుల స్వాభావిక పరిమాణము నెరుంగుటకు మాంసమెక్కువగ నుండు శరీరభాగముల యందే చూచుకొనవలయునని చెప్పబడినది. అట్టి చోటులయందు త్వక్కులకొలతలు అంగుష్ఠోదర పరిమితికి సరిపోవును. దీనిని బట్టియే జలోదరమున శస్త్రచికిత్సను చెప్పునపుడు ‘‘వ్రీహిముఖ శస్త్రముతో కడుపుపైన అంగుష్ఠోదర పరిమాణము లోతునకు దిగునట్లు పొడువవలయు’’ నని చెప్పబడియున్నది.

పాశ్చాత్య శారీర మతము

పాశ్చాత్యులు రచించిన శారీరములయందు త్వక్కును గురించి ఈ క్రింది విషయములు చెప్పబడియుండుట కాన నయ్యెడిని.

త్వక్కున కింగ్లీషున "Skin" (స్కిన్) అని పేరు. పాశ్చాత్యులు వారి శారీరగ్రంథములయందు త్వక్కు రెండు ముఖ్యములగు భాగములు కలిగినదిగ నుండు నని వ్రాసియున్నారు. వానిలో

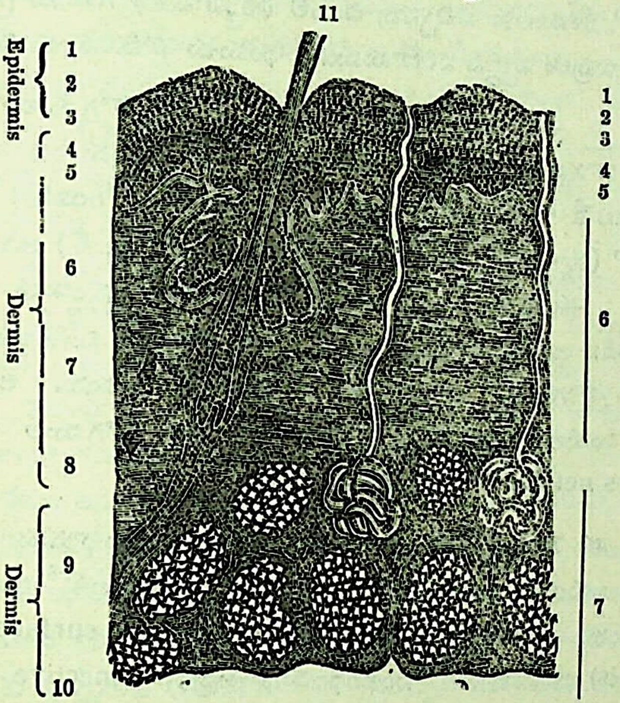
పైననుండు చర్మపుభాగమునకు "Epidermis" (ఎపిడెర్మిస్) అనియు, లోపలనుండు చర్మపు భాగమునకు "Dermis" (డెర్మిస్) అనియు పేర్లు పెట్టియున్నారు. ఈ త్వక్కుల పొరలు రెండును ఒకటి అడుగునను ఒకటి పైనను చేరి ఒకదానిపై మరియొకటిగ అమరియుండును.

పిండోత్పత్తి ప్రకరణమున చెప్పబడినట్లు శరీరమునందలి ప్రతి భాగమును నేర్పడునట్లే చర్మభాగమును జీవాండ, భాగముల కూర్పు వలననే యేర్పడు నని వారి సిద్ధాంతమై యున్నది. స్పెర్మటోజా జీవ విశిష్ట మగు అండము పరిణామ వృద్ధి విభాగముల జెందుచు అనేకము లగు అణుభాగములు [Cells]గ విడివడుచుండును. ఇట్టి అణుభాగములు త్వక్కునకు కారణము కాగలవు. త్వక్కునందలి పై చెప్పబడిన రెండు విధము లగు భాగములును పై యణుభాగములచే [Cells] నిర్మితము లైన కొన్ని పొరలు కలిగినవిగ నుండుచున్నవి. ఈ పొరలకు Layers of the Skin (లేయర్‌స్ ఆఫ్ ది స్కిన్) అని పేరు.

చర్మము శరీరమున కంతకు ఆవరణమై యుండి శరీరాంగ భాగముల కన్నిటికిని రక్షకముగ నుండుటయేకాక శరీరమునందలి మలినములను వెడల్చుట కుపయుక్తములై యుండు రంధ్రము లనేకము లేర్పడి యుండుటచేమలబహిష్కరణావయవముగకూడ నుపయోగించుచున్నది. వస్త్రముల యం దుండునట్లు చర్మమున వేనవేలు రంధ్రములు [A row of Pits] వరుసలు దీరి యమరియుండును.

ఈ రంధ్రములనుండి బయలువెడలు చెమ్మటతో కూడి శరీరమునందలి "Urea" (యూరా) యను మలమును, కొన్ని ఉప్పులును బయలువెడలి పోవును. శరీరమున ధాతువులు పాకము నందుచుండునపుడు అందలి అనేకము లగు మలాంశములు ఏర్పడి అవి మూత్రము, చెమట, ఉచ్ఛ్వాస వాయువు అను నిట్టి వానిగుండ బయలువెడలి పోవుచుండును. అందు చెమటతో బయలు వెడలిపోవు మలినము లన్నియు నీచర్మ రంధ్రరాజిగుండ బయలువెడల్పబడుచుండును. అందుచే చర్మము మలబహిష్కారులలో నొక ముఖ్యాంగముగ పరిగణింపబడినది. మల బహిష్కారుల కింగ్లీషున "Excretoiy Organs" (ఎక్స్‌క్రేటరి ఆర్గన్స్) అని పేరు.

మరియు నీ చర్మమున రంగు లేర్పడి పూతపూసినట్లు శరీరమున కందము తెచ్చును. బహిరంతర్భాగములయందలి శీతోష్ణ పరిస్థితులను మార్చుచు శరీరమునకు సమోష్ణత నొడగూర్చుచుండును. చర్మము

ఈ పటమున ఆయుర్వేద పాశ్చాత్యశారీరముల ననుసరించి సప్తత్వక్కుల వివరణమును సమన్వయమును చూపబడినది.

పాశ్చాత్యపద్ధతి	ఆయుర్వేదపద్ధతి
1 Corneous Layer	1 భాసిని
2 Malpighian Layer	2 లోహిని
3 Inner side of M. Layer	3 శ్వేత
4 Outer side of Papillary Layer	4 తామ్రి
5 Papillary Layer	5 వేదిని
6 Sebaceous Glands & Sweat Ducts	6 రోహిణి
7 Hair follicles	7 మాంసధర
8 Sweat glands	
9 Fat cells Layer	
10 Subcutaneous Cellular Tissue	
11 Hair	

రబ్బరువలె సాగెడి స్వభావము కలిగియుండును. అందుచే అవసరమునుబట్టి ఇది సాగుచు ముడుచుకొనుచు నుండును. తక్కిన శరీరావయవములకు వలెనే చర్మమునకును రక్తమునుండియే పోషణము కలుగును. రక్తము చర్మప్రదేశములకు వచ్చినపు డందలి చర్మపోషకభాగమును గ్రహించి చర్మాణువులు వృద్ధిని పరిణామమును చెందుచు పోషింపబడు చుండును.

పై చెప్పబడిన రెండువిధములగు చర్మపు భాగములలో లోన నుండు భాగమును "డెర్మిస్" (Dermis) అని యందు రని చెప్పబడి నది. దీనికే "Derma" (డెర్మా) "Corium" (కోరియమ్) "Cutis Vera" (క్యూటిస్ వెరా) "True Skin" (ట్రూస్కిన్) అను పేర్లు కలవు. ఈ భాగము పైదానికంటె దళసరిగ నుండును. పదును చేయబడిన జంతువుల చర్మములలో ఈ భాగమే మిగిలియుండును. ఈ చర్మభాగమున చర్మద్రవ్య మధికముగ నుండును. అణుభాగ ములు మిగుల మృదువుగను, దృఢముగను, పీచు భాగముల అల్లికలు (Fibres network) కలిగినవిగను నుండును.

ఈ డెరిమిస్ చర్మముయొక్క అట్టయడుగుభాగము ఆయా స్థలములయందలి మాంసము, అస్థి యను నిట్టిధాతువులతో సంబంధించి యుండును. ఈ యట్టయడుగు భాగము (The under surface of the Dermis) నకు నుదానితో సంబంధించుధాతువున(Connective Tissue) కును నడుమ నొక పొర యడుకబడి యుండును. ఈ పొఱకు ఇంగ్లీ షున "Subcutaneous Cellular Tissue" (సబ్ క్యుటేనియస్ సెల్యూ లర్ టిస్యూ) అని పేరు. ఈ పొర సంబద్ధధాతువులయొక్కయు, త్వక్కు యొక్కయు అణువులచే నిర్మింపబడి యుండును. ఈ పొర క్రిందివైపున త్వక్ సంబద్ధ ధాతువుతో మిగుల శిథిలముగ నదుకబడి యుండును. ఈ యదుకువలన చర్మము ధాతువుతో విడివడి వదులుగ కదులు చుండును. దీనినే మనము మాంసధరాచర్మ మనవచ్చును. ఈపొర కడుపు నను మరి కొన్నిచోట్లను దళసరిగా నుండును. ఈ చర్మపుపొర లోద ట్టున నీరు చేరినపుడే నంజురోగము (Dropsy) కలుగును. జలోదర రోగమున కడుపున ఈ చర్మపు పొరలోనికే జలము చేరుచుండును.

ఈ నీటినే ఉదరమున వీహిముఖముచే వ్యధ (Tap) చేసి తీసి వేయుదురు.

ఈ పొరకు పైభాగమున క్రొవ్వునకు సంబంధించిన కణములు (Fat Cells) వరుసగ సమరి యుండును. ఈ వరుసకు పైభాగమున స్వేద గ్రంథులవరుస యమరి యుండును. స్వేదగ్రంథు లనగ చెమటను పుట్టించు ముకులు. ఈ ముకులకు ఇంగ్లీషున 'Sweat Glands' (స్వెట్ గ్లాండ్స్) అని పేరు. ఈ గ్రంథులు తమచుట్టును వ్యాపించి యుండు రక్త వాహికల యందలి రక్తమునుండి చెమటను ఆకర్షించి స్వేదవాహికల గుండ చెమట పైకి పోవునట్లు చేయుట కుపయోగించును. ఈ గ్రంథుల వద్దనుండి సన్నని నాళములు బయలు వెడలి చర్మపు పైభాగమున నమరియుండు కూపములతో సంబద్ధములై యుండును. ఈ నాళములను స్వేదనాళము లందురు. స్వేదగ్రంథుల యందు సమకూర్పబడిన స్వేదము (చెమ్మట) ఈ నాళములగుండ చర్మబహిర్భాగమునకు వెలువరించుట కుపయోగించుటచే నీ నాళములు స్వేదనాళము లనబడుచున్నవి. వీని కింగ్లీషున (Sweat Ducts - స్వెట్ డక్ట్స్) అని పేరు. ఈ నాళము లన్నియు చర్మపు పైభాగమునందలి స్వేదకూపికలయందు సంబద్ధములై యుండును. ఈ కూపములు చర్మపు పైభాగమున వరుసలుదీరియుండును. వీనినుండి చెమట బహిర్గత మగును. చెమ్మటకు ఇంగ్లీషున (Perspiration - పెర్స్పిరేషన్) అని పేరు.

ఈ స్వేదగ్రంథులవరుసకు పైభాగమున స్నేహగ్రంథుల వరుస యుండును. ఈ గ్రంథులకు ఇంగ్లీషున (Sebaceous Glands- సెబేషియస్ గ్లాండ్స్) అనియు (Oil Glands - ఆయిల్ గ్లాండ్స్) అనియు పేర్లు కలవు. ఈ గ్రంథులు స్వేదగ్రంథులతో పాటు మొలచి పైకి పోవు రోమముల ప్రక్కల నమరియుండి రక్తవాహికల గుండ వచ్చుచుండు రక్తము నందలి చమురును గుంజుకొను చుండును. ఇట్లు గుంజబడిన చమురు రోమముల ప్రక్కలనుండి ఏర్పడియుండు ద్వారముల (Ducts) గుండ బహిర్గతమై రోమకూపములనుండి వెలువడుచుండును. స్నేహగ్రంథులును స్నేహవాహికలును భుజముల నడుమను మెడ

మీదను ముక్కున కిరుపార్శ్వములయందును అధికముగను తక్కిన చోట్ల తక్కువగను నుండును.

ఇట్టి పొరల (Layers) యందు స్వేదగ్రంథులును, స్నేహ గ్రంథులును, రోమములును మొలకలెత్తి వాని స్రోతోమార్గముల అగ్రములు చర్మబహిర్భాగము వరకు వ్యాపించి యుండుటచే నిది ఆయుర్వేదములయందు చెప్పబడిన రోహిణీత్వ క్కనదగి యున్నది.

ఇట్టి స్నేహగ్రంథుల వరుసగల పొర (Oil glands layer) కు పై భాగమున ఈ త్వక్కుయొక్క ఊర్ధ్వభాగము కలదు. ఈ భాగము సరిసమానముగ నుండక ఎగుడు దిగుడుగ నమరియుండును ఇది డెర్మిస్ అనబడు త్వగ్భాగముయొక్క పైపరుపు (The outer surface ofthe Corium) భాగ మగును. దీని కింగ్లీషున (Papillary layer - పాపిలరీ లేయర్) అనిపేరు. "పాపిల్లా" (Papilla) లనబడు ఎగుడు దిగుడు (Multitudes of elevations) భాగము లుండుటవలన దీని కీ పేరు కలిగెను. జ్ఞానవహము లగు నాడు (Nerves) లీ త్వగ్ భాగమునఅకు వ్యాపించి యుండును. శరీరము లోననుండి త్వక్కులోనికి వ్యాపించియుండు జ్ఞానవహనాడులు ఈ పొరలోనికి వ్యాపించియుండును. ఇట్టి వ్యాప్తి వలన త్వక్కులకు స్పర్శజ్ఞానశక్తి కలుగుచున్నది. బాధ చలి వేడి మున్నగు స్పర్శనేంద్రియ విషయములను త్వక్కు గ్రహించు టకు కారణము ఈ పాపిలరిలేయ రను పొరయు అందు వ్యాపించియుండు నాడులునై యున్నవి. ఇట్లు స్పర్శనవిషయమును గ్రహింపగలిగియుండు టచే నీపొర వేదిని కావచ్చును. ఇట్లు డెర్మిసు అనబడు లోపలి త్వక్కున అడుగు పొరయు (Subcutaneous cellular tissue) మేదః కణముల పొరయు, (Fat cells layer) స్వేద గ్రంథుల పొరయు, (Sweat glands layer) స్నేహగ్రంథుల (Sebaceous glands) పొరయు కేశమూలములును వీని నాళికలును రక్తవహనాడులును విషయవహనాడులును వ్యాపించియుండుటచే నిది మిగుల ప్రాముఖ్యము చెందిన చర్మభాగము కాగలదు. దీనిని బట్టియే ఈ భాగమునకు "True Skin" (ట్రూస్కిన్) అను పేరు పెట్టబడినది.

ఈ పొరకు పైనుండు భాగమునకు (Epidermis ఎపిడెర్మిస్) అని పేరు. దీనికే [Cuticle - క్యుటికల్] అనియు [Scarf skin- స్కార్ఫ్‌స్కిన్] అనియు పేర్లు కలవు. ఈ పొర మిగుల పలుచని చర్మాణువులచే నిర్మితమై యుండును. ఈ పొరలోనికి రక్తవాహికలు గాని జ్ఞానవాహికలు గాని వ్యాపింపవు. అందుచే వీనియందు జీవము శూన్యముగ నుండును. ఈపొరయందలి అణువులు నశించినపుడు క్రింది చర్మమునందలి అణువులు పైకి వచ్చి ఆ స్థానములను పూరించుచుండును. ఇట్లు ఈ చర్మభాగమునకు పోషణము కలుగుచుండును. ఈ పై భాగమున ప్రాణము శూన్యముగ నుండుటచే ఇది గీరుకొని పోయినను రేగినను బాధ యనిపించదు. అడుగు చర్మమునకు పై భాగమున నుండు పాపిలరిలేయరు (Papillary layer) అను పొరకు అభిఘాతము కలిగినపుడే బాధ తెలియగలదు. చర్మము కొద్దిగా కాలినపుడు పై భాగము బొబ్బగా పొక్కి క్రిందిదానినుండి విడిపోవును.

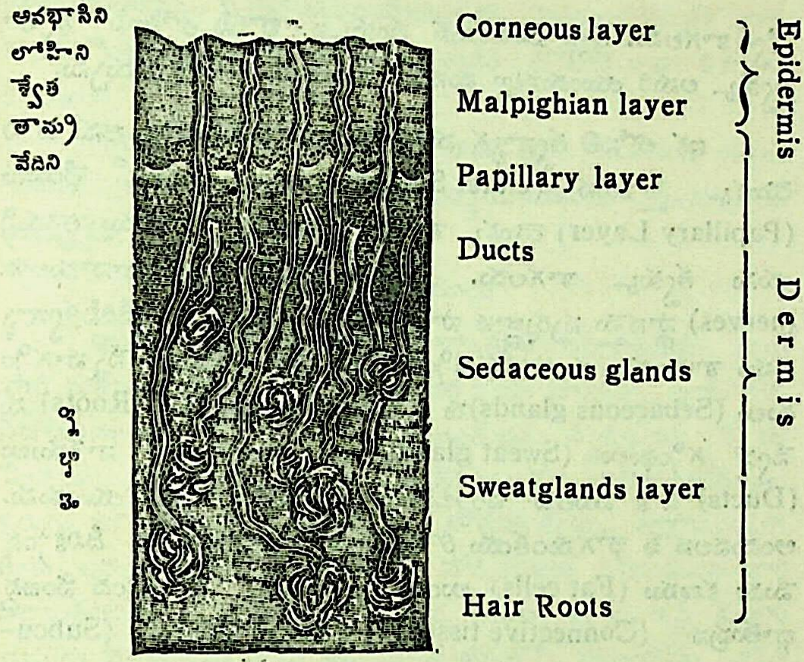
ఈ పై చర్మము రెండుపొరలుగల భాగములు కలిగినదిగ నుండును. అందు పై పొరకు "Corneous layer"(కార్నియస్ లేయర్) అని పేరు. ఈ చర్మమునందలి అణువులు ఆరిపోయి గట్టిగ నుండును. ఈ యణువులు చర్మమునకు పై భాగమున నుండుటచే అనేక కారణముల వలన అభిఘాతము కలిగి నాశము చెందుచుండును. అట్లు తగ్గిపోయి నపుడంతయు దాని క్రిందిభాగము నుండి అణువులు వచ్చిచేరి నింపుచుండును.

ఈ పొరకు అడుగు భాగమున వర్ణమును గలిగించు అణువులు కలవు. ఈ యణువులకు "Pigment grains" (పిగ్‌మెంటుగ్రెయిన్స్) అని పేరు. ఈ యణువుల వలననే పై చర్మపు పొరకు రంగుభేదములు కలుగుచునుండును. అందుచే నీ పొర యవభాసిని కాగలదు. దీని క్రిందనుండు రెండవ పొరకు ఇంగ్లీషున 'Rete Mucosum' (రేట్ మ్యూకోజమ్) అనియు 'Rete Malpighi' (రేట్ మాల్‌పిఘి) అనియు 'Malpighian layer' (మాల్‌పిజీయన్ లేయర్) అనియు పేర్లు

కలవు. కడపటి పేర్లు రెండును ఈచర్మమునకు 'Malpighi' (మాల్ పిఘి) అను అనాటమిస్టు దీనిని కనిపెట్టుటచే కలిగినవి.

ఈ పొర ఎఱుపురంగు కలిగియుండును. పై చర్మపుపొర కొంచెము గీరుకొనిపోయినపుడు కొంచెము తేమగనుండు నీ పొర యగుపడుచుండును. దీనినే మనము లోహినీ త్వక్కన వచ్చును. దీనిక్రింద ఎన్నికకు వచ్చు పొరలు ఈ భాగమున లేవని వారు చెప్పుచున్నారు. కాలిన బొబ్బలకును మసూచికము గజ్జి మొదలగు బొబ్బలకును పైన తెల్లనిచర్మము తేలుటయు అవి చితికినపుడు వాని క్రిందటి పుండున ఎఱ్ఱని చర్మ మగుపడుటయు ప్రత్యక్ష విషయమే యైయున్నది. కావున ఈ రెండు త్వగ్ భాగములకును నడుమ తెల్లని పొర యొకటియు గులాబిరంగు పొర యొకటియు నుండునట్లు మన మూహింపవచ్చును. పై చర్మపు భాగము అడుగుపొర యగు మాల్ఫిజియన్ లేయరు (Malpighian layer) యొక్క అడుగువరుసను గల తెలుపు భాగము శ్వేతయు, ఈ చర్మపు అడుగు భాగమగు డెర్మిస్ త్వక్కు యొక్క పై పొర యగు పాపిలరీ లేయరు యొక్క ఎఱ్ఱని పై భాగము తామ్రియు నగును.

ఇట్లు పాశ్చాత్యుల శారీరగ్రంథములయందు త్వక్కులు ఏడు పొరలు కలిగినవిగ కంఠోక్తిగ చెప్పకున్నను అందలి సన్నివేశముల వర్ణనమునుబట్టి ఏడుభాగములుగ యుండుట యొప్పుకొని నట్లు కాగలదు. చర్మకారణము లగు అణువుల కూర్పునందు ఆయా చర్మభాగముల యందగపడు విశేషములను బట్టి వైశేష్యము తప్పక కలుగుచుండును. అనగా క్రొవ్వుభాగమున అణువులు వేరురీతిగను స్వేదగ్రంథుల వద్ద అణువులు వేరురీతిగను స్నేహగ్రంథులవద్ద నుండునవి వేరురీతిగను నుండవలసియుండును. ఇట్లు ఆయా స్థానములయందలి చర్మాణువుల వైశిష్ట్యమునుబట్టి చర్మభాగముల వైశేష్యమును ఏర్పడుచుండును. ఇట్టి వైశేష్యమే చర్మభాగముల భేదమునకు కారణము కాగలదు.

స్వేద గ్రంథులును స్నేహగ్రంథులును, వానినాళములను చూపింపబడిన త్వగ్విభాగములు. ఇందు ఆయుర్వేదోక్తములగు అరు త్వక్కులు కలవు.

మత సమన్వయము

పై చెప్పబడిన రీతిని చర్మభాగములు రెంటియందును చర్మాణువులయందు కనుపడు వైశేష్యముచే నేర్పడు భాగవిశేషములను బట్టి కలుగు భాగభేదములకును, ఆయుర్వేదములయందు చెప్పబడిన సప్తత్వగ్ భాగములకును సమన్వయము కలుగగలదు. అందు ఎపిడెరిమిస్ (Epidermis) చర్మభాగము యొక్క పై వరుస (Outer Surface) యగు (Corneous Layer - కార్నియస్ లేయర్) అను భాగము అవభాసినికాగలదు. దాని క్రిందనుండు ఎపిడెరిమిస్ త్వగ్ భాగముయొక్క క్రిందవరుస (Under Surface) యగు (Malpighian Layer) మాల్పిజియన్ లేయర్ అనుభాగము లోహిని త్వక్కు కాగలదు. ఈ పొరకు క్రిందివైపుననుండు తెల్లనిభాగము

శ్వేతకాగలదు. ఇట్లు ఎపిడెరిమిస్ త్వక్కున భాసినీ లోహితీ శ్వేతా త్వక్కు లమరి యుండునట్లు మనము సమన్వయ మొనర్పవచ్చును.

ఇక లోపలి త్వగ్భాగ మగు డెర్మిస్ (Dermis) అను దాని యొక్క పైవరుస (Outer Surface) యగు పాపిలరి లేయరు (Papillary Layer) యొక్క తామ్రవర్ణముగల పై భాగము తామ్రి యను త్వక్కు కాగలదు. పాపిలరిలేయరు జ్ఞానవహానాడులకు (nerves) స్థానమై స్పర్శజ్ఞాన సాధనమై యుండుటచే నది వేదినీత్వగ్భాగము కాగలదు. ఈ పొరకు క్రిందనుండు త్వగ్భాగమున స్నేహగ్రంథులు (Sebaceous glands)ను రోమమూలములు (Hair Roots) ను స్వేద గ్రంథులు (Sweat glands) ను మొదళ్ళేర్పడి నాళములు (Ducts) పైకి మొలచి చర్మబహిర్భాగమునకు వ్యాపించియుండును. అందువలన నీ భాగమంతయు రోహిణీ త్వగ్భాగ మగును. దీనిక్రింద మేదః కణము (Fat cells) లుండు వరుసయు, దానిక్రింద సంబద్ధ ధాతువున (Connective tissue) కదుకబడియుండు (Subcutaneous cellular tissue) అనబడు పొరయు నుండును. ఈ పొర చర్మమునకు సంబంధించినది కాదని పాశ్చాత్య శారీరరచయితలతలంపు. చరకాచార్యులుకూడ ఇట్టి అభిప్రాయముతోడనే త్వక్కు లారుగ పరిగణించియున్నారు. సప్తత్వగ్విభాగమున మేదఃకణములును ధాతు సంబద్ధత్వచయు కూడియుండు భాగము మాంసధరా త్వక్కు కాగ లదు. ఇట్లు ఆయుర్వేద పాశ్చాత్య శారీరముల త్వగ్వివరణములు పరస్పరానుగుణములు కాగలవు.

ఇటీవల కొందరు స్కూళ్లయందు పాఠ్య పుస్తకములుగ నుపయోగించు శారీర పుస్తకములను వ్రాసినవారు "ఎపిడెరిమిస్" అను త్వగ్భాగమును అవభాసిని యనియు 'డెరిమిస్' అను త్వగ్భాగ మును స్థూలయనియు పేర్లు పెట్టి వ్యవహరించియున్నారు. ఇట్టి వాడుక సరియైనది కాదని పై త్వగ్వివరణముల చదివిన వారికి తెలియఁగలదు. ఆయుర్వేదతంత్రి సిద్ధాంతముల జ్ఞానము లేకనే అందలి పారిభాషిక పదముల స్వేచ్ఛగ వాడుకొను సాహసమును బట్టి ఇట్టి అపభ్రంశములు

కలుగుచుండును. వీరేశలింగంపంతులుగారు మొదలు ఇప్పటి వరకు శారీరగ్రంథములయందు ఇట్టి లోపములకు చోటిచ్చినవా రనేకులు కలరు.

గజ్జి 'Itch' తామర 'Ring worm' అలజి 'Eczema' గడ్డలు 'Boils' అను నిట్టి వ్యాధులు చర్మములయందు కలుగునవియై యున్నవి.

త్వక్సంబద్ధములు

ఇంతవరకు వర్ణింపబడిన పాశ్చాత్యశారీరసిద్ధాంతము వలన వారి మతమున త్వక్కుల పరిస్థితుల వర్ణనయు దానికిని ఆయుర్వేద సిద్ధాంతములకును కలుగదగిన అనుగుణ్యతయు త్వక్కులు స్నేహ స్వేదముల కధిష్ఠానమై యుండుటయు తెలుపబడెను. మరియు శరీరమున కలుగు అన్నిరీతులగు వెండ్రుకలును గోళ్లును త్వక్కు అధిష్ఠానముగ త్వక్కులనుండియే కలిగి వానివలననే పోషింపబడు చుండునని వారి సిద్ధాంతములు చెప్పుచున్నవి. దీనివలన చెమట త్వక్కులపై కలుగు చమురు వెండ్రుకలు గోళ్లు అను నివి త్వక్కుతో సంబంధము కలిగి యుండునవిగ తెలుసుకొనదగి యున్నది. అందుచే నీ ప్రకరణమున ఈ నాలుగింటిని గురించియు కూడ కొంత తెలిసికొనుట సందర్భము కాగలదు.

స్వే ద ము

డెర్మిస్ అను త్వగ్భాగమున నమరియుండు ఒకజాతి ముడులు రక్తమునందలి స్వేదమును (Sweat) ఆకర్షించి స్వేదవాహికల (Sweat ducts) గుండ త్వక్కు పై భాగమున నుండెడు స్వేదకూపము (pores of sweat glands) లలోనికి ప్రవహింపజేసి బయలువెడల్చు నని ఇదివరకు చెప్పబడెను. చర్మముపైన నుండు ప్రతి స్వేదకూపికయు నాళము ద్వారమున డెర్మిస్ త్వక్కున నుండెడు స్వేద గ్రంథులతో సంబంధము కలిగి యుండును. ఇట్టి స్వేద గ్రంథులును కూపికలును చర్మమున ఒక ఇంచికి 1250 చొప్పున సంఖ్య కలిగి యుండు నని లెక్క వేసియున్నారు.

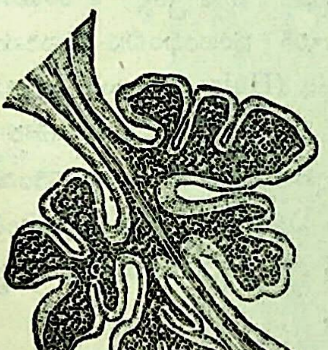
ఇట్టి కూపికలనుండి ఎల్లప్పుడును చెమట చెమర్చుచుండును. అది చల్లని కాలముల యందును చల్లని సమయముల యందును చలిగాలిచే ఆర్చివేయ బడుచుండుట వలన దాని స్థితి మనము గ్రహించునట్టి సందర్భము ఏర్పడి యుండదు. త్వక్కునుండు ఇట్టి అజ్ఞేయ స్వేదమునకు ఇంగ్లీషున "Insensible perspiration" (ఇన్సెన్సిబిల్ పెర్స్పిరేషన్) అని పేరు. వేసవి యందును వ్యాయామ మొనర్చు నపుడును ఉడకబోత సమయము లందును ఇట్టి వేళలయందు రక్తవాహిక లుబ్బాంగి వానియందు రక్త మధిక ముగ చేరుచుండును. అట్టి సమయములయందు రక్తమునందలి స్వేద మును స్వేదగ్రంథు లధికముగ నాకర్షించి బయలు వెడల్చు చుండును. అది కారణముగ నీ సమయములందు చెమట అధికముగ కలిగి మనకు తెలియుచుండును. ఇట్టి జ్ఞేయస్వేదమును ఇంగ్లీషున "Sensible Perspiration"(సెన్సిబుల్ పెర్స్పిరేషన్) అందురు. ఇట్లు జ్ఞేయముగగాని అజ్ఞేయముగగాని ఎల్ల వేళలయందును త్వక్కునుండి చెమట బహిర్గత మగు చుండును. అట్లగుటవలన శరీరమునందలి కొన్ని మలినములు వెడలి పోవుటకు వీలు కలుగుచుండును.

స్వేద గ్రంథులు చెమటను ఆకర్షించునపుడు దానితోకూడ రక్తమున మిలితములై యుండెడు కొన్ని మలములనుకూడ ఆకర్షించును. ఇట్లు ఆకర్షింపబడిన మలములతో కూడియుండు జలభాగమే చెమట యనబడును. ఇట్లు చెమటవలన శరీరమునందలి మలములు కొన్ని వెడలిపోవుటయేకాక శరీరమునందలి వేడిమియు కొంత వెడలి పోవును. ఇట్లు చెమట శరీరమునందలి మలినమును శరీరమునకు కావల సిన దానికంటె అధికముగ చేరియుండు వేడిమియు బహిర్గత మగు టకు కారణమగును.

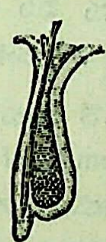
చెమటయందు "కార్బానిక్ ఆసిడ్ గేస్" (Corbonic acid gas) అనబడు మలినమును కొన్ని లవణములును (Salts) మిశ్రమము నంది యుండును. రక్తమునందలి ధాతుపోషక భాగము ధాతువుల లోనికి పోయి అచ్చట ధాతువునందు పాకము చెందునపుడు దానినుండి

కొంత మాడిపోయిన భాగము విడిపోయి రక్తమునందలి గాలిలో చేరును. ఇట్టి మలినముతో చేరియుండు రక్తమునందలి ఆక్సిజన్ అన బడుగాలికి అంగారక్షారవాయువు అనియు బొగ్గుపులుసుగాలి యనియు పేర్లు పెట్టియున్నారు. దీనినే ఇంగ్లీషున కార్బానిక్ ఆసిడ్ గే-సందురు. ఈ గాలియు రక్తగతములగు ఉప్పులును శరీరము నందలి అధికమగు వేడిమియు చెమటగుండ వెడలిపోయి శరీరమునకు మేలుచేయుటచే చెమట దేహమున కుపయుక్తము కాగలదు. చెమట అధికముగ నుండని దినములయం దీ మలినములు మూత్రముతో చేరి వెడలి పోవుచుండును. చెమట అధికముగ పట్టెడి దినముల యందు చెమట గుండ పోవును. చెమట అధికముగ వెడలునపుడు మూత్రము తగ్గును. చెమట తగ్గినపుడు మూత్ర మధికమగును.

స్నేహము:—శరీరమునుండి త్వక్కు-గుండ చెమట బహిర్గత మగుచుండు నట్లే చమురు (Oil) కూడ వెడలు చుండును. స్వేదగ్రంథులవలెనే స్నేహ గ్రంథులు కొన్ని డెర్మిస్ త్వక్కు-న నమరిక నందియుండును. ఈ గ్రంథులు

ఒక వెండ్రుక్క-కుదురును దానికి సంబంధించియుండు స్నేహ గ్రంథులును, ఈ పటమున చూపబడినవి.

ఒక స్నేహ గ్రంథిగల వెండ్రుక కుదురు.

స్వేదగ్రంథులకంటె చిన్నవిగనుండును. వీని కింగ్లీషున (Sebaceous glands). అనుపేరు కలదని చెప్పబడెను. ఈగ్రంథులు చర్మము నందలి ప్రతివెండ్రుకకు ప్రక్క-ల నమరియుండును. ఒక్కొ-క వెండ్రుకకు ఒకటి మొదలు ఎనిమిదింటి వరకు వెండ్రుక బలమునుబట్టి ఈ గ్రంథు లమరియుండును. ద్రాక్షగుత్తుల యాకారమున నీ గ్రంథులు వెండ్రు

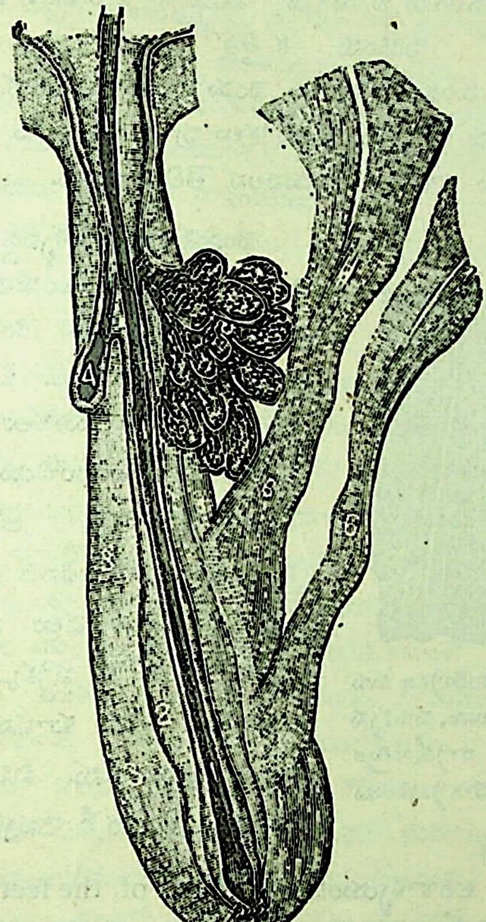
కల కుదురు వెంబడిని రెండువైపుల నిమిడియుండును. ఈ గ్రింథుల నాళములు (Ducts) రోమముల ప్రక్కలనుండి పైకిపోయి రోమ కూపముల (Hair pollicles - హెయిర్ పాలిసిల్స్) తో చేరికనంది యుండును.

స్నేహాగ్రింథులు రక్తమునందలి చమురును గ్రహించి తమనాళ ములగుండ రోమకూపములలోనుండి బహిర్గతముగ చేయుచుండును. ఇట్లు చమురు వెడలిపోవుచుండుట వలన శరీరమునందలి చమురు వెడలి పోవుటయు త్వక్కునకు నునుపును మెత్తదనమును కలుగుటయు సంభ వింపగలదు. ఈ చమురు క్రొవ్వు స్వభావము (Fatty nature) కలిగి శరీరమునందలి కొన్ని చోట్లనుండి అధికముగ వెడలుచుండును.

వెండ్రుకలు:—స్నేహ స్వేదములవలెనే వెండ్రుకలును గోళ్లును చర్మమునకు సంబంధించినవియై యున్నవని పాశ్చాత్య శారీరముల యభిప్రాయమై యున్నది. అందుచే వానికి సంబంధించిన వివరము లిచ్చుట చెప్పబడును. వెండ్రుకల కింగ్లీషున (Hair - హెయిర్) అని పేరు. వెండ్రుకలు చర్మముయొక్క ఎపిడెర్మిస్ అనబడు ఊర్ధ్వ త్వగ్భాగమునందలి అణువులవలన నిర్మాణమును పోషణమును చెందు చుండును. వెండ్రుకలు పై త్వగ్భాగమగు ఎపిడెర్మిస్ త్వగణువులనుండి పుట్టునవియైనను వీని మొదళ్ళు డెర్మిస్ త్వగ్భాగముయొక్క అట్ట యడుగువరకు చొరచుకొని దిగియుండును.

అందుచే వెండ్రుక, కుదురు (Root of the Hair) పై వెండ్రుక (Free Extremity of Hair) అని రెండు భాగములు కలిగినదిగ నుండును. కుదురు లోపల నొక తొడుగున గుచ్చబడియుండును. అందుచే పై భాగముకంటె వెండ్రుక కుదురు లావుగను మృదువుగను నునుపుగను నుండును. ఈ భాగమునకు ఇంగ్లీషున "Lanugo" (లేనుగో) అని పేరు. ఈ కుదురువద్ద చర్మసంబంధము లగు ఎగుడు దిగుడు భాగ ములు వెండ్రుకచుట్టును ఏర్పడి యుండును. ఈ భాగములు త్వక్కు యొక్క అభివృద్ధికి మిగుల సహకారులై యుండును. దీనికి "Hair papilla" (హెయిర్ పాపిల్లా) యని పేరు. దీనికిని చర్మము

(Dermis) యొక్క పాపిలరి లేయరు (papillary Layer) నందలి

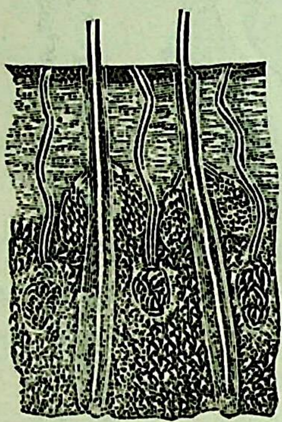

1 వెండ్రుక 2 హెయిర్ పాపిల్లా 3 తొడుగు 4 చిన్న స్నేహగ్రంథి 5 గుంపుగనుండు స్నేహగ్రంథులు. వీని నాళములు పైగ రోమకూపమునకు పోయినవి 6 రోమమునకు గగుర్పాటు కలిగించు కండరములు.

ఒకబలమగు వెండ్రుక కుదురు

పాపిల్లా (Papillae) లకును ఎట్టి సంబంధమును లేదు. ఈ పాపిల్లాల లోనికి రక్తవాహికలు వచ్చి వెండ్రుకల పోషణమున కుపయోగించుటయే కాక ఏ కారణము చేతనైనను వెండ్రుకకు నాశము కలిగినపుడు మరల ఉత్పత్తి చేయుటకును పనికి వచ్చును. వెండ్రుకను పీకుట గాని

గోరుగుట గాని కలిగినపుడు ఈ పాపిల్లాల సహాయమువలన తిరిగి మునుపటికంటె బలముగను బాగుగను వెండ్రుక పెరుగును. వెండ్రుకలను చిమ్మెటతో పెరికినను కత్తితో గొరిగినను ఈ పాపిల్లాలు చెడిపోకుండ నుండు నంతవఱకు వెండ్రుకలకు నాశము కలుగదు. ఎన్నిసార్లు గొరిగినను పెరికినను వెండ్రుకలు పూర్వము కంటె బాగుగ మరల పెరుగుచుండు కారణము ఇందువలన తెలియనగును.

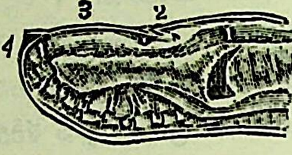
ఈ పటమున వెండ్రుకల కుదుళ్ళను, వెండ్రుకలును, కుదుళ్ళకు రెండు వైపులను ద్రాక్షగుత్తుల వలెనుండు స్నేహగ్రంథులును చూపబడినవి.

వెండ్రుకలకు కుదుళ్ళవద్ద స్నేహ గ్రంథులు అమరియుండును. ఇవి ప్రతి వెండ్రుకకును రెండువైపులను వెండ్రుకయొక్క బలమును వృద్ధినిబట్టి రెండు మొదలు ఎనిమిదింటివరకు సంబంధించియుండును. స్నేహగ్రంథియొక్క ఆకారము పైపటమున చూపబడినది. ఈ గ్రంథులనుండి బైలువెడలు నాళము (Duct) వెండ్రుక ప్రక్కలనుండి పైకిపోయి రోమ కూపములతో సంబంధించియుండును. వీని యుపయోగము లిదివరకే చెప్పబడినవి.

వెండ్రుకలు అరికాళ్ళయందును (Soles of the feet) అరిచేతులయందును (Palms of the hand) ఇట్టి ప్రదేశములయందు తప్ప తక్కిన చర్మభాగములయం దంతటను మొలచియుండును. కాని కొన్ని స్థలములయందలి వెండ్రుకలు చూచుటకు కనపడవు. వెండ్రుకలు తల కనుబొమలు కనురెప్పలు గుహ్యప్రదేశములు అను నిట్టి చోట్ల బలముగను నల్లగను నుండును. తక్కిన చోట్ల చిన్నవిగ నుండును. వీని యుపయోగములును పరస్పరము చాల భేదములుగ కూడ నుండును. తలయందలి వెండ్రుకలు మెదడునకు సంరక్షక

ముగ నుండును. ఇవి శరీరముసందు తక్కినచోట్ల నుండువాని కంటె మిగుల పొడవుగను బలముగను మృదువుగను నుండును. పురుషులకంటె స్త్రీలకు ఈ వెండ్రుకలు అందముగ నుండును. కొందరు స్త్రీలకు వెండ్రుకల పొడవు 75 అంగుళములుకూడ నుండునని లెక్కచూచి కనుగొని యున్నారు. తలయందలి వెండ్రుకలకు కేశము లనియు కుంతలము లనియు సంస్కృత నామములు కలవు. తక్కిన శరీరము నందలి వెండ్రుకలకు రోమము లని పేరు. గడ్డమునను మీసమునను పెరుగు వెండ్రుకలకు శ్మశ్రువు లని పేరు. సాధారణముగ శరీరము నందలి రోమములు చలినుండి కాపాడుటకును ఈగలు దోమలు మొదలగు వాని కాటునుండి తప్పించుకొనుటకును మిగుల నుపయుక్తమైనవి. వీని యుపయోగము మనుష్యులకంటె జంతువులకును పక్షులకును అధికముగ నుండును. పక్షులకు ఈ వెండ్రుకలే ఈకలుగ నేర్పడి వర్షాతపములనుండి శరీరమును కాపాడగలిగి యుండును. శ్మశ్రువులు పుంస్త్వ సూచకములుగ పురుషులకు మాత్రము కలుగుచుండును. కనుబొమల యందుండునవి మొగమునకు అందమును కలిగించును. కనురెప్పల యందుండునవి కనులకు సంరక్షకములై యుండును. చెవుల యందును ముక్కుల యందును నుండు రోమములు లోన నేవియు ప్రవేశింపకుండ కాపాడును. వెండ్రుకలకు నిక్కబొడుచుకొను స్వభావము కలదు. భీతి రోషము కామము అను అవస్థలయందు వెండ్రుకలు నిక్కపొడుచుకొనును. ఇది మనుష్యులకంటె జంతువులకును పక్షులకును బాగుగ తెలియున ట్లుండును. ఇట్టి స్వభావము వెండ్రుకలకు వానితో సంబంధించి యుండు కొన్ని కండరముల వలన కలుగుచున్నదని చెప్పబడి యున్నది. ఇట్టి మరికొన్ని కండరముల సహాయము వలన చర్మము కూడ కొన్ని చోట్ల స్వాయముగ కదలు స్వభావము కలిగినదిగ నేర్పడి యుండును. ఇట్టి స్వభావము గుఱ్ఱములు మొదలగు కొన్ని జంతువులయందు స్పష్టముగ కాన నగును. నీళ్ళ యందును నీళ్ళదరులను నుండు జంతువులకును మనుష్యులకును తక్కిన జంతువులకంటె రోమములు తక్కువగ నుండును.

గోళ్లు:—గోళ్ళ కింగ్లీషున "Nails" (నెయిల్ స్) అని పేరు. ఇవి కాలి వ్రేళ్ళకును చేతివ్రేళ్ళకును చివరలయం దమరియుండును. ఎపిడెర్మిస్

1 గోరు పరుపు
2 గోరుపుట్టుమడత
3 గోరు
4 గోరు చివర

గోరు

చర్మపు భాగమునుండి గోళ్ళు మొలచుకొనివచ్చును. వీని మొదళ్ళును వెండ్రుకల మొదళ్ళవలెనే డెర్మిస్ త్వగ్భాగమునకు వ్యాపించి యుండును. ఇవి చర్మపు పొరనుండి మొలచుకొనివచ్చు భాగమునకు "Root of Nail" (రూట్ ఆఫ్ నెయిల్) అని పేరు. పిమ్మట పైకి కనబడుచు వ్యాపించి యుండు భాగమునకు "Body of nail" (బాడి ఆఫ్ నెయిల్) అని పేరు. గోరు క్రింద పరుపుగ ఎముకవరకు నుండు. డెరిమిస్ చర్మసంబంధ మగు మొదలునకు 'Bed of Nail' (బెడ్ ఆఫ్ నెయిల్) అని పేరు. గోరు చివరి భాగమునకు "End of Nail" (ఎండ్ ఆఫ్ నెయిల్) అని పేరు. ఈ భాగము శరీరమున దురద గలిగినపుడు గోకికొనుట కుపయోగించును. దీనికి సంస్కృతమున "భేద్యనఖ" మని పేరు కలదు.

ఆయుర్వేద తంత్రములయందు చర్మమునకు సంబంధించిన స్వేదము స్నేహము వెండ్రుకలు గోళ్ళు అనునవి మలములలోను ఉపధాతువులలోను చేర్చి చెప్పబడియున్నవి. ఆయుర్వేద తంత్రముల యందు చెప్పబడిన వాని విశేషములు ఆ యా ప్రకరణముల యందు వివరించి చెప్పబడును.

ఇది త్వగ్వివరణ మను ద్వితీయ ప్రకరణము

శారీరశాస్త్రము

కలావివరణము

తృతీయ ప్రకరణము

అవతారిక

కల లనబడునవి త్వక్కులవలెనే పలుచని పొరలవలె నేర్పడి యుండునవియు, సప్తసంఖ్యాకములుగ పరిగణనము చేయదగినవియు నై యుండుటచే త్వక్కులకు పిమ్మట కలలు వివరించుట యగుచున్నది.

కలయననేమి?

కొన్ని ధాతువు లుండెడు స్థానములకు నడుమ ఆ యా ధాతువులనుండి వెడలు తేమ శ్లేష్మము మావి స్నాయువులు అను వాని భాగములతో చేరియుండు ద్రవము చేరి ఆ యా ధాతువుల యందలి వేడిమిచే పక్వమై ఆరిపోయి ఒక పొరవలె నగును. అట్టి దానికి "కల" యని పేరు.

కలలస్థితి

కల యనగ అల్పభాగము .ఆ యా ధాతువులు అల్పభాగముగ నీ పొరయందు చేరియుండును కావున నిది కల యను పేరున పరగుచుండును. ఇట్లు కల లనునవి శరీరములోన సూక్ష్మములై యుండి కనుల కగుపడక నుండునవి యగుటచే వాని స్థితిని తెలుసుకొనుట సులభమైనది కాదు. మానులను ఱంపముతో కోసి చీల్చునపుడు అందలి చేవ చారలవలె నగుపడుచుండునట్లు కళేబరమును పరిశీలించునపుడు అందలి మాంసము మున్నగు వానియందు కలాధాతువు చారలవలె యగుపడుచుండును. అట్లగుటచే కల లవ్యక్తములై యున్నను కొన్ని ధాతువుల నడుమ ధాతుభిన్నాకారముగల యొక వస్తువు మానులయందలి చారవలె యగుపడుచుండుటచే నీ యుపమానప్రమాణమును బట్టి కలలస్థితిని ఊహించి తెలిసి కొనవచ్చును.

నిమ్మ నారింజ మొదలగు పండ్లయందును . పనస సీతాఫలములు మొదలగు వానిలోన నుండు భాగములయందును మామిడి టెంక జీడిగింజలు మొదలగు వానియందలి పప్పుల చుట్టును పరిశీలించి

చూచిన వానియందు ఒకదానినుండి మరియొకదానిని వేరుపరచుచుండు నిట్టి పొర లుండుట కాన నగును. ఇట్లే మానవదేహమునను ఆయా ధాతువుల నడుమ కలావరణము లుండుటకు సందేహింప బనిలేదు.

సంఖ్య — విభాగము

శరీరమునందలి మాంసము రక్తము మేదస్సు (క్రొవ్వు) శుక్రము పిత్తము శ్లేష్మము పురీషము అను నీ ధాతువు లుండు స్థానముల యందు ఈ ధాతువులకు పరస్పరము హద్దులుగా నేర్పడియుండు పొరలుగ కలలు ఏర్పడియుండును. ఇట్టి కలలు మానవదేహమున నేడు కలవు. పై చెప్పబడిన దేహద్రవ్యము లేడింటికిని ఆవరణములై యుండు పొరలుగ నేర్పడియుండునవి యగుటచే కలలును ఏడుగనే పరిగణింపబడినవి. ఈ కలలు క్రమముగ 1 మాంసధర 2 రక్తధర 3 మేదోధర 4 శుక్రధర 5 పిత్తధర 6 శ్లేష్మధర 7 పురీషధర యను నామములు కలిగియుండును.

పై చెప్పబడిన సప్తకలలో చేరియుండు శారీరక ద్రవ్యములలో మాంసము రక్తము మేదస్సు అనునవి తెలిసినవియే యైయున్నవి. శుక్ర మనగ నేమో మొదటి ప్రకరణమున తెలుపబడినది. ఇక శ్లేష్మ మనునది శీతగుణమున కధిష్ఠానమై శరీరమున నుండు అబ్ భూత సంబంధమగు నొక ధాతువు. పిత్త మనునది ఉష్ణగుణమున కధిష్ఠానమై శరీరము నుండు తేజోభూతమునకు సంబంధించిన యొక ధాతువు. పురీష మనబడునది మలము. మనుజులు ప్రతిదినమునను భుజించు నాహారద్రవ్యములు జీర్ణకోశమున జీర్ణ మగునపుడు అందలి సారభాగమును పిట్టును ఒకదానినుండి మరియొకటి విడదీయబడును. ఇట్లు విడదీయబడిన సారకిట్టములలో సారము శరీరపోషణమున కుపయోగపడుటయు పిట్టు ప్రేవులలో చేరి గుదమార్గమున వెడల్పబడుటయు జరుగును. ఇట్లు వెడల్పబడు కిట్టభాగమును "పురీష"మని యందురు.

కలల ఉపయోగము.

పై చెప్పబడిన సప్తకలలును ఆయా ధాతువులకు ఆవరణములుగ నేర్పడి యుండుటవలన ఒక ధాతువు మరియొక ధాతువున కలిసి చెడి

పోక యుండుటకును ఆయాధాతువులు స్రోతస్సులగుండ స్రవించిపోవు చుండు నపుడు వానిలో నంటుకొని నిలిచిపోక గమ్యస్థానమునకు చేరు కొనుటకును ధాతువు స్వస్థానమున పరిశుద్ధమై నిలిచియుండి ధాత్వ గ్నులచే పాకము నందింపబడుచుండుటకును ఉపయోగపడుచుండును. కలలు లేకుండిన ధాతువులు ఒకదానిలో మరియొకటి కలిసిపోవుటయు స్రోతస్సులయం దంటుకొని నిలిచిపోవుటయు కలుగును. అందువలన పుండ్లు గడ్డలు మొదలగునవి కలుగును. ధాతువులు చక్కగ పాకము చెందనందున సామధాతువులుగ నేర్పడి రోగకారణములగును. పాము మొదలగువాని విషములుకాని మరి ఇతర విషములుకాని శరీరమున సంక్రమించినపుడు ఒకధాతువునుండి మరియొకధాతువునకు విషము ప్రాకు టకు ముందు ధాత్వావరణము లగు కలలు విషదూషితములై పిమ్మట కలాంతర్వర్తు లగు ధాతువులు విషదూషితము లగును. కావుననే సర్ప దంశమున సప్తకలలును చెడునపుడు సప్తవేగములు కలుగు నని చెప్ప బడినది.

పాశ్చాత్య శారీర మతము

ఆయుర్వేదాంగములగు శారీరములయందు చెప్పబడినట్లే పాశ్చాత్యులు రచించిన శారీర శాస్త్రములయందును ఆయా ధాతువులయందు వాని కావరణములుగ నేర్పడియుండు పొరలవంటి భాగములు కొన్ని కలవని చెప్పియున్నారు. మరియు కొన్ని అంగముల (Organs - ఆర్గన్స్) చుట్టును, కొన్నిస్థానముల యందలి ఆవరణములుగ నుండు వానిలో యంచుల యందును కూడ నిట్టి పొరలు కొన్ని ఏర్పడియుండు నని వారి శారీరములయందు వర్ణింపబడి యున్నది. ఇట్టి పొరలను వారు ఇంగ్లీషున "Membrane" (మెంబ్రేన్) అను పేరున వ్యవహరించి యున్నారు.

శరీరమున త్వక్కులు కండరములు మొదలగు నావరణములుగ నుండువాని లోభాగముల యందు వూలుకోట్లకు లోన మెత్తని గుడ్డ పరుపు (Line - లైన్) గ వేసి కుట్టునట్లు మెత్తని పొరవంటి భాగ మొకటి ఆవరించియుండు ననియు ఇట్టి యావృతి శరీరమునందలి శిరస్సు

కడుపు బొమ్మ మొదలగు శూన్యస్థానములయందు వానికి ఆవరణపు గోడ (Wall) లుగ నుండువానికి లోపలివైపు ఒక పొరగ ముఖ్యముగ వ్యాపించి యుండు ననియు, ఈ పొరయే ఆయా స్థానములయం దుండు యకృత్తు ప్లీహము హృదయము మొదలగు అంగములను ఆవరించుకొనుచు కూడ నుండు ననియు వారి శారీరగ్రంథముల యందు వర్ణింపబడి యున్నది.

మరియు ద్రవములుగ నుండు రక్తమునంటి ధాతువులు స్రవించి పోవు స్రోతస్సులయందును, మాంసము క్రొవ్వు మొదలగు ఘనములగు ధాతులచుట్టును లోపలిభాగములయందును కూడ ఇట్టి లైనింగు (Lining) వంటి పొర ఏర్పడియుండు నని వారి శారీరములు చెప్పుచున్నవి. దీనిని బట్టి ఆయుర్వేదాంగ శారీరముల యందు "కల" లను పేరున చెప్పబడిన పొరలే పాశ్చాత్యశారీరములయందు "మెంబ్రేను" (Membrane) లను పేరున వ్యవహరింపబడిన పొరలు కాదగియుండు నని నిశ్చయింపవలసి యున్నది.

కాని ఆయుర్వేదాంగ శారీరముల యందు కలలు ఏడుగ మాత్రము నిర్ణయింపబడి యుండుటయు అన్యశారీరములయందు మెంబ్రేనులు ఈ సంఖ్యకు మించి ఎక్కువగ పేర్కొనబడి యుండుటయు నను భేదముకూడ ఇచ్చట గమనింపదగినది కాగలదు. ఈ భేదము అన్యశారీరములయందు మెంబ్రేనులకు ప్రత్యేక నామములు ఏర్పరచుటచే కూడ కలిగియుండునట్లు తెలియవచ్చును.

శరీరమున వేరు వేరు చోట్లనుండు మెంబ్రేను లను పొరలకు వారి శారీరములయందు వేరు వేరు పేర్లు ఉపయోగింపబడియున్నవి. శిరస్సు ఉరస్సు ఉదరము శ్రోణి అనువానికి సంబంధించిన గుహాల లోయంచుల యందును, వాని యందుండు అంగముల చుట్టును, మెదడు చుట్టునువ్యాపించియుండు ఈపొరను ఇంగ్లీషున "Serous Membrane" (సెరోయస్ మెంబ్రేన్) అని యందురు. ఇది "సెరోయస్" అను పేరు గల పలుచని ద్రవమును ఎల్లప్పుడు ద్రవించుచుండుట వలన దీనికీపేరు పెట్టబడినది. ఇది నునుపుగను మెరుగుగను నుండును. దీనికి వేరువేరు చోటుల

వేరువేరు పేర్లు కలుగుచుండును. ఉరస్సునను ఊపిరితిత్తులచుట్టును నుండు దీనిభాగమును "Pleura" (ప్లూరా) అని యందురు. దీని భాగమొకటి సంచివలె నేర్పడి ఊపిరి తిత్తులను పొదిగి యుండును. ఈ పొదుగు చెడి నపుడు కలుగు వ్యాధిని "Pleuresy" (ప్లూరసి) అని యందురు. దీనికి సంబంధించిన మరియొక భాగము ఒక సంచివలె నేర్పడి హృదయ మును పొదిగియుండును. ఈ సంచికి సంబంధించిన దానిని "Pericardium" (పెరికార్డియమ్) అని యందురు. కడుపులోని ప్రేవులపైనను ఆమకోశముపైనను వ్యాపించి కడుపునైపున ఒక దుప్పటి తెరవలె కప్పి కొంతభాగ మేర్పడి యుండును. దీనిని "Peritonium" (పెరిటోనియమ్) అని యందురు. మెదడును చుట్టి కప్పియుండు దీనిభాగమును "Arachnoid" (ఎరక్నోయిడ్) అని యందురు. సెరోయస్ అనబడు ఈ మెంబ్రేను ఆరోగ్యదశయందు తెల్లగను చెడినపుడు ఎరుపుగను నుండును.

ముక్కులు నోరు గొంతు ఆమకోశము ప్రేవులు అను నిట్టి వాని లోపలిభాగములయందు లోయంచుల నలమి యుండు ఒకవిధ మగు మెంబ్రేను మరియొకటి కలదు. దీనిని "Mucous Membrane" (మ్యూకస్ మెంబ్రేన్) అనియందురు. మ్యూకస్ అను పేరుగల ద్రవ మును స్రవించు స్వభావము కలిగియుండుటచే దీనికీపేరు పెట్టబడినది. ఈ ద్రవమువలన ఇది వ్యాపించియుండు భాగమంతయు నెప్పుడును ఆర్ద్ర ముగ నుండును. ఆమకోశమునను ప్రేవులయందును ఈ మెంబ్రేను మడతలు మడతలుగ నేర్పడియుండును. అందువలన ఆహారద్రవ్యములు తొందరగా జారి క్రిందికి పోక నెమ్మదిగ జారుచు పోవుచుండును. అందుచే అచ్చట జరుగు పనులు నెమ్మదిగజరుగుట కవకాశ మేర్పడును. ఇది ఆరోగ్యదశయందు తేట పసుపురంగునను వెల్వెట్ గుడ్డవలె మృదువు గను నుండును. చెడినపుడు ఎరుపురంగు కలిగినదగును.

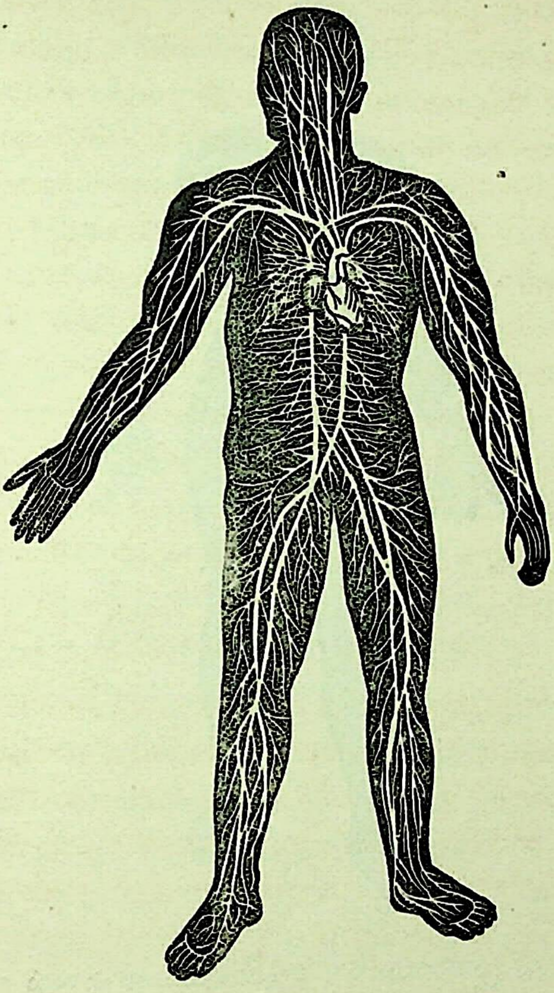
కండరములు పేశీలు మొదలగు మాంసభాగముల నడుమను వాని లోపలి భాగములయందును త్వక్కులు అస్థులు మేదస్సు అను నిట్టి ధాతువులకును మాంస ధాతువునకును నడుమను మరియొకవిధమగు

మెంబ్రేను అను పొర ఏర్పడియుండును. దీనిని ఇంగ్లీషున "Cellular Membrane" (సెల్యూలర్ మెంబ్రేన్) అని యందురు. ఆయా ధాతువులకు సంబంధించిన చిన్నచిన్న "Cell" (సెల్లు) లనబడు అణువులు అనేకములు చేరికనంది ఈ మెంబ్రేను ఏర్పడును. కావున దీనికీ పేరు కలిగినది. ఇది మెరయుచుండు తేలికరంగు కలిగి మృదువుగ నుండును. ఇది మాంసభాగములకును త్వక్కులకును నడుమ విశేషముగ నగుపడుచుండును. ఇది నడుమ నేర్పడియుండు ధాతువులు పరస్పరాభిఘాతములు లేక కార్యము జరుపుకొనుచుండును. అస్థు (ఎముక) లపై భాగముల యందును వాని లోపలిభాగములయందును ఎముకల కీళ్ళయందును ఎముకలకును తదితర ధాతువులకును నడుమను మరియొక విధమగు మెంబ్రేను ఏర్పడియుండును. దీనికి "Periosteum" (పెరియాస్టియమ్) అను పేరు కలదు. ఇట్టి ఈ మెంబ్రేనులు ఆయా యంగభాగములను చుట్టి అలమియుండునపుడు వేరువేరు పేర్లుపెట్టి వ్యవహరింపబడియున్నది. ఇట్టివి పాశ్చాత్య శారీరములవలన కలలను గురించి తెలియదగిన విశేషములై యున్నవి.

కలా వివరణము - మాంసధర

పై చెప్పబడినయట్లు ఏడురీతులుగ నుండు కలలో మాంసధర యనునది మొదట గణుతింపబడినది. మాంసమునకు ఆవరణముగ నుండు కల మాంసధర యనబడును. ఇది మాంసముండుచోటులనెల్ల నా మాంసము నావరించి తక్కిన ధాతువులకును మాంసమునకును హద్దుగ నేర్పడియుండు నొక పొరవలె నుండును. మాంసధర కలయందు మాంసముండును. అట్టి మాంసమున సిరలును ధమనులును వ్యాపించియుండును.

సిర లను నవి రక్తమును వహించి శరీరమున నాయాస్థానములకు తీసికొనిపోవుట కేర్పడియుండు నాడులు. ధమను లను నవి శబ్దాది విషయములను వహించి తీసుకొనిపోవుట కుపయోగించు నాడులు. ఈ రెండు విధము లగు నాడులును మాంసభాగములయందు తీగలవలె వ్యాపించియుండును. చెట్ల ఆకులయందుండు ఈనెల నరములవలె చిలవలు పలువలుగ విడిపోవుచు నివి వ్యాపించియుండును. ఇట్లు వ్యాపించియుండు

మాంసమున ప్రతానములుగ వ్యాపించియుండు సిర లను రక్తవహనాడు లీ పటమున చూపబడినవి.

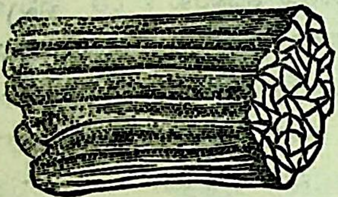
మాంసమున ప్రతానములుగ వ్యాపించియుండు ధమను లను
విషయవహనాడు లీ పటమున చూపబడినవి.

సిరాధమనుల పరితానములతో కూడియుండు మాంసముచుట్టును మాంసధర యావరించియుండును.

ఆయుర్వేద శారీరములయందు "మాంసధర" యను పేరున వ్యవహరింపబడియుండుకల పాశ్చాత్య శారీరముల యందు "సెల్యూలర్ మెంబ్రేన్" (Cellular Membrane) అని వ్యవహరింపబడిన పొర కా గలదు. సెల్యూలర్ మెంబ్రేనును గురించి ఇదివరకు కొంత చెప్పబడి నది. ఇది శరీరమునందలి మాంసభాగములకును త్వక్కులకును, మాంసభాగములకును తదితర ధాతువులకును కలయిక కలుగుచోటుల యందంతటను రెంటికి హద్దుగ నేర్పడి యుండుచుండును. మాంసభాగ ములకును త్వక్కులకును నడుమనుండు నీ మెంబ్రేనులోని మాంసము లోనికి వచ్చి యుండు సన్నని రక్తవాహికలలోని రక్తమునుండి ఒక విధమగు ఆవిరి వ్యాపించుచు దానిని ఎల్లప్పుడును తేమగ నుంచు చుండును. అట్టి తేమ మిక్కుటమగు నపుడు రోమరంధ్రములగుండ నది వెడల్పబడుచుండును. అట్లు వెడల్పబడనపు డది నీరుగ నచ్చట కూడుకొని ఒకవిధమగు నంజువ్యాధిని కలిగించును. ఈ వ్యాధిని ఇంగ్లీషున (Cellular drapsy) "సెల్యూలర్ డ్రాప్సి" యనియు "Anasarca" (అనాసర్కా) యనియు నందురు.

మరియు సెల్యూలర్ మెంబ్రే నవబడు నీ పొరయొక్క భాగ ములు, కండరములు మొదలగు మాంసద్రవ్యముల లోపలి భాగముల యందు కూడ వ్యాపించియుండును. శరీరమునందలి కండరములు పేశులు మున్నగు మాంసద్రవ్యములు పీచులవంటి మాంసభాగములచే నిర్మాణము చెందినవై యుండుచుండును. ఇట్టి మాంసపుపీచుల (Small bundles of fibres) చే సన్నని మాంసపు త్రాళ్ళవంటి మాంసభాగము లేర్పడుచుండును. వీని కింగ్లీషున "Fasciculi" (ఫేసి క్యులి) లని పేరు కలదు. ఇట్టి మాంసపుత్రాళ్ళు కొన్నిచేరి నొకకండ రముగనో పేశిగనో నేర్పడుచుండును. ఇట్టి మాంససంబంధ మగు ద్రవ్యములను ఇంగ్లీషున "Muscle" (మజిలు) లందురు. ఇట్టి మజిలులు

మొదలగు మాంసద్రవ్యములు ఏర్పడుటకు కారణములై యుండు "ఫేసిక్యులి" లనబడు మాంసపు తాళ్ళకు ప్రతిదానికిని ఒక కలావరణ మేర్పడియుండును. కండరములలోని ప్రతి మాంస రజ్జువునకును నేర్పడియుండు ఈ కలావరణమునకు "Deep fascia" (డీప్ ఫేసియా) యను పేరు కలదు.

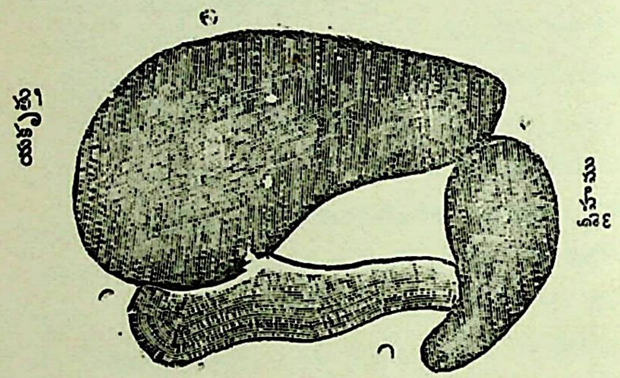
మాంసధరకలయందిమిడియుండు మాంసభాగములను వానిని ఆవరించియుండు కలలును ఇందు చూపబడినవి.

ఇట్టి కలావరణముచే నావరింపబడి యుండు "ఫేసిక్యులి" లనబడు సన్నని మాంసపు తాళ్ళవంటి భాగము లనేకములు కూడికనంది ఒక మాంస కండరముగనో (Muscle) మాంస పేశిగనో యేర్పడును. ఇట్టి కండరములకుకూడ నొక యావరణ మేర్పడుచుండును. ఇట్టి కండరావరణములకు ఇంగ్లీషున "Faseia" (ఫేసియా) యని పేరుకలదు.

మెడలు పొత్తికడుపు నడుము మొదలగు మాంసభాగములు కలిగిన ప్రదేశములయందంతటను నుండు ఇట్టి మాంస ద్రవ్యముల కన్నిటికిని పైన చెప్పబడినయట్లు మెంబ్రేనుల యావరణము లేర్పడియుండును. వాని కన్నిటికిని ప్రత్యేక నామము లింగ్లీషు శారీరములయందేర్పాటు చేయబడియున్నవి.

ఇట్టి కలావరణావృతము లగు మాంసద్రవ్య విశేషము లన్నియు ఆయా దేహభాగములయందు వ్యాపించి వేరు వేరు కృత్యములు జరిగించుట కేర్పడియుండునపుడు అచ్చటచ్చట వానికి సంబంధించు మేదస్సు అస్థి త్వక్కు రక్తము మున్నగు ఇతర శారీరకద్రవ్యములతో సంబంధము కలిగిన చోటులయందంతటను సెల్యులార్ మెంబ్రేను యొక్క యావరణ మొక హద్దుగ నేర్పడి వానినుండి మాంసమును వేరుపరచుచుండును. ఇవి మాంసధరకు సంబంధించిన పాశ్చాత్య శారీర విశేషములు.

105 వ పేజి

రక్తాశయస్థానము చూపబడినది. రసము రక్తముగ రంజక పిత్తముచే మార్చబడు స్థానమగు యకృత్తును రక్తవహనాలకు మూలమగు ప్లీహమును ఇందుకలవు. ఇవి రెండును పై కడుపున కుడి ఎడమ డొక్కలయం దమరియుండును. (116వ పేజి యందలి చిత్రమును చూడుడు.) వీని రెంటికిని నడుమనుండి రక్తవహనాడులు వ్యాపించి యుండును. రక్తవహనాడులు 102వ పేజియందు చూపబడినవి.

రక్తధర

రెండవ కలకు "రక్తధర" యని పేరు కలదు. రక్తము నావరించుకొనియుండు కల కావున దీనికి రక్తధర యనుపేరు కలిగెను. శరీరమున రక్తముండెడు చోటుల యందెల్లనీ కల రక్తము నావరించుకొని యుండి ధరించి యుంచుచుండును. రక్తము శరీరమున సిరలనబడు నాడులయందును యకృత్ ప్లీహముల యందును నుండును. అందుచే యకృత్ ప్లీహముల యొక్కయు సిరలయొక్కయు లోపలి యంచుల యందు రక్తధర కల యమరియుండును.

యకృత్తనునది రసధాతువు రక్తముగ మార్పు చెందుట కుపయోగపడు అంగము. రసధాతువు ఈ యంగమునకు చేరినపుడు అచ్చట నుండెడు రంజక మను పేరు కల పిత్తముచే పాకము నంది రక్తముగ మారును. రంజకమనునది ఐదువిధములుగ నుండు పిత్తములలో నొక పిత్తము. ఈ పిత్తము యకృత్తున నుండి అచ్చటకు వచ్చిన రసధాతువును రక్తముగ మారునట్లు చేయుచుండును. యకృత్తుయొక్క స్థానము చెప్పబడినది.

ప్లీహమనునది రక్తవహము లగు సిర లను నాడులకు మూలమై యుండు నొక యంగము. సిరలు నాభిస్థానమునుండి బయలు వెడలి యకృత్ ప్లీహముల నడిమినుండి వ్యాపించి యూర్ధ్వముగ పోయి యుండును. ఇట్టి సిరలు యకృత్తునుండి ప్లీహమునకు చేరియుండు రక్తమును గ్రహించి తమగుండ వహించి కొనిపోయి శరీరమున నానాస్థలములకు చేర్చుచుండును.

సిర లనునవి రక్తవహములగు నాడులు. ఇవి దేహమున నాభిస్థానమున నుండి బయలు వెడలి ఊర్ధ్వముగ కడుపు శిరస్సు చేతులు మున్నగు చోటులకును క్రిందుగ నడుము పొత్తికడుపు కాలు మున్నగు భాగములకును పోయి వ్యాపించి యుండును. ప్లీహస్థానమున కివి పోయినపుడు దానినుండి రక్తమును గ్రహించి శరీరమున నంతటను చేర్చుచుండును. అందుచే యకృత్తును ప్లీహమును సిరలును శరీరమున రక్తముండెడు చోటులుగ చెప్పబడినవి. ఇట్లు రక్తస్థానము లగు నీ మూడు

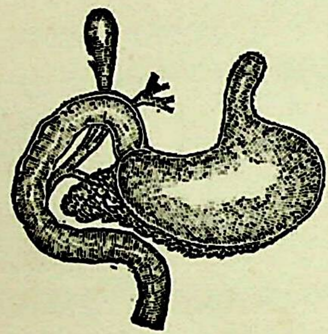
అంగములయందును రక్తధర యను కల యమరి యుండును. రక్తి ముండెడు చోటుల నీ కల యేర్పడి యుండుట వలన ఆ ప్రదేశముల యందు రక్తమంటుకొని నిలిచిపోక శరీరమున నంతటను వ్యాపించు టకు వీలుకలుగును.

పాలుగల జిల్లేడు మున్నగు చెట్లను నరికి గాటుపెట్టినపు డందున నుండి పాలుకారునట్లు మాంసమునకు గాయము కలిగినపుడు అందున నుండి రక్తము వెలువడును. దీనినిబట్టి పాలు కల చెట్లయందు పాలు నిండియుండునట్లు శరీరమునందలి మాంసమున రక్తము వ్యాపించి నిండి యుండు నని తెలియగలదు. మాంసమున సిరలు వ్యాపించియుండును. ఆ సిరలయందు రక్తము నిండియుండును. ఇట్టి రక్తము చుట్టును రక్త ధర యను కల ఏర్పడియుండును. సిరలకు మూల మగు ప్లీహము నను రంజకపిత్తముయొక్క స్థానమగు యకృత్తునుకూడ రక్తముండును. కావున అచ్చటను రక్తధరకల యుండును.

రక్తధర — అన్యశారీరములు

పాశ్చాత్యుల శారీరములను పరిశీలించిన అందు రక్తధరకలను గురించి ఈ క్రిందివిషయములు తెలియగలవు. "ఉరోభాగమున నేర్పడి యుండు గుహ (Thoracic cavity) యందు దానియావరణ భాగమున లోయంచులయందు "సెరోయస్ మెంబ్రేన్" అనబడు దాని సంబంధ మగు పొరవంటి భాగము పూతపూసినట్లు వ్యాపించియుండును. ఈ మెంబ్రేను భాగము ఉరోగుహాయందును ఉదరగుహాయందును నుండు అంగములపైనను వానిలోపలి శూన్యభాగముల అంచులయందును కూడ వ్యాపించి యుండును. ఉదరగుహాయందుండు "లివర్" (Liver) "స్ప్లీన్" (Spleen) నుల పైభాగముసను లోపలిభాగములయందును ఇట్టి మెంబ్రేనుల భాగములే వ్యాపించియుండుట కానసగును. ఇట్లే ఉరోగుహ యందుండు హార్ట్ (Heart) అను నంగముయొక్క బహిరంతర్భాగ ముల యందును ఇట్టి మెంబ్రేనుయొక్క ఆవరణముకలదు. అని చెప్ప బడి యున్నది.

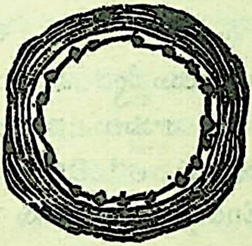
107 వ పేజి

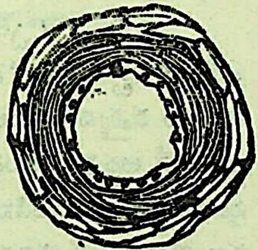
బైలు అనబడు ద్రవమును పేంక్రియాస్ అనబడు ద్రవమును డియోడినమున ఆహారద్రవముతో కలుపు జాళ్ళీ పటమున చూపబడినవి.

మరియు పాశ్చాత్యుల శారీరములయందు రక్తవహములుగ చెప్పబడి యుండు నాడులకు లోపల నొక విధమగు మెంబ్రేను ఏర్పడి యుండునని చెప్పబడి యున్నది. ఆ శారీరములయందు రక్తవహములుగ చెప్పబడిన నాడులకు "ఆర్టరి" (Artery) లనియు "వెయిను" (Vein) లనియు పేర్లు కలవు. ఈరెండు పేర్లు కలిగిన నాడులును రెండురీతులైనవిగ నుండును.

వానిలో ఆర్టరు లనునవి హృదయమునందలి రక్తమును దేహ భాగములకు చేర్చుట కుపయోగపడునవియు వెయిను లనునవి దేహభాగముల యందలి రక్తమును హృదయమునకు చేర్చుట కుపయోగ పడునవియు నై యున్నవి.

1 వెయిను

2 ఆర్టరి

ఈపటములయందు రెండువిధము లగు రక్తవహ నాడులలోని పొరలు చూపబడియున్నవి. వీనిలో లోపల నుండు పొర రక్తధర.

ఈ రెండువిధములగు నాడులును నిర్మాణమున మూడు రీతులగు మూడేసి పొరలు కలిగినవిగ నుండును. ఈ నాడులయందలి మూడు విధము లగు పొరలకును సంబంధించిన గొట్టములు ఒకదాని యందొకటి దూర్చినట్లు అమరియుండును. ఈ మూటిలో పైనుండు గొట్టపు పొర (External coat) కు "Tunica-adventitia" (టునికా అడ్వెంటిటియా) అని పేరు కలదు. దీనినే "Connective tissue coat" (కనెక్టివ్ టిస్యూ కోట్) అనియు నందురు. దీనిలోని నడుమ నుండు గొట్టపు పొర (Middle coat)కు "Tunica-midea" (టునికా మిడియా) అను పేరుకలదు. దీనినే "Muscular coat" (మస్క్యులర్ కోట్) అనియు నందురు. దీనిక్రింద అన్నిటికి లోననుండు గొట్టపు

పొర (Internal coat) కు "Tunica Intima" (ట్యునికా ఇంటిమా) అని పేరు. దీనినే "Endothelium" (ఎండోథిలియమ్) అనియు నందురు.

పాశ్చాత్య శారీరములయందు "లివర్" "స్ప్లీన్" "హార్ట్" అను పేర్లు కలిగియుండు అంగములు (Organs) ఆయుర్వేద శారీరముల యందు "యకృత్తు" "ప్లీహము" "హృదయము" అను పేర్లు కలిగినవి కాగలవను విషయము మొదటి ప్రకరణమున తెలుపబడినది. అందుచే ఈ యంగముల లోపలిభాగములయందు వ్యాపించి రక్తమునకు సంబంధించియుండు "సెరోయస్ మెంబ్రేన్" (Serous membrane) యొక్క భాగము ఆయుర్వేద శారీరములయందు చెప్పబడిన రక్తధర యను కల కాగలదు.

ఇట్లే పాశ్చాత్య శారీరములయందు రక్తవహములుగ చెప్పబడిన "ఆర్టరులు" "వెయినులు" అను నాడులు ఆయుర్వేద శారీరముల యందు రక్తవహములుగ చెప్పబడిన 'సిర' లను నాడులు కాగలవు. అందుచే ఆర్టరులయందును వెయినుల యందును లోపలిభాగమున నుండునట్లు చెప్పబడిన "ఎండోథిలియమ్" (Endothelium) అను పేరు గల పొరయు రక్తధర కాగలదు. పై చెప్పబడిన యంగముల యందుండు "మెంబ్రేను" అచ్చట తనస్థితి కనురూపమగు స్వరూప స్వభావ ధర్మములను పొంది విశిష్టాకారమున నుండును.

మే దో ధ ర

మేదోధర యనునది కలలలో మూడవయదిగ పరిగణింపబడినది. మే దస్సనగ క్రొవ్వు. శరీరమునందలి క్రొవ్వునకు ఆవరణమై దానిని ధరించియుండు కల మేదోధర యను పేరున పరగుచుండును.

మేదస్సనునది శరీరమునందలి సప్త ధాతువులలో నొక ధాతువు. శరీర ధారణమున కావశ్యకము లగు శారీరక వస్తువులను ధాతువులు అని యందురు. రసరక్తాదులు ధాతువులుగ పరిగణింపబడినవి. మేదస్సు రసరక్తాది ధాతువులలో చేర్చి చెప్పబడినది. అందుచే మేదస్సు శరీరధారణ మొనర్చు ముఖ్యవస్తువులలో నొక్కటి యగును.

మేదస్సను ధాతువు సర్వప్రాణులకును కడుపున నధికముగ నుండును. ఉదరమున ముందువైపు బొజ్జలోను వెనుకవైపు కటిభాగమునను త్రికభాగమునను నది ప్రత్యేకముగ చేరియుండును. ఇతర ప్రదేశములయందు మాంసముతోడను ఎముకలతోడను చేరియుండును. తరుణాస్థుల యందును కొన్ని చిన్న ఎముకల యందును మేదస్సుకలదు. చిన్న ఎముకల యందు రక్తముతో కూడిన మేదస్సుండును. మెడ చెవులు ముక్కు మొదలగుచోటులనుండు ఎముకలు తరుణాస్థులనబడును.

మాంసధాతువునుండి మేదస్సు కలుగును. మేదస్సునుండి అస్థులు కలుగును. అట్లు మేదస్సు మాంసము నుండి కలుగు కార్యమును అస్థులు కలుగుటకు కారణమును నై యుండుటచే మాంసమునను అస్థుల యందును కూడ మేదోభాగ ముండుటకు సందేహముండదు.

కాని పెద్దఎముకల నడుమనుండు బోలున నుండునది మేదస్సు కాదు. అది మజ్జ యను మరియొక ధాతువు. ఇట్లే మాంసమున వస యను మరియొక చమురువస్తు వుండును. అదియును మేదస్సుకాదు. మజ్జావసలకంటె భిన్నమగు మేదస్సను నొక చమురువస్తువు చిన్న ఎముకలయందును మాంసమునను నుండునని తెలియవలయును.

శరీరమున మేదస్సు మజ్జ వస యను మూడురీతుల చమురువస్తువు లుండును. పెద్ద ఎముకల మధ్యనుండు బోలున మజ్జయుండును. చిన్న ఎముకలలోన మేదస్సుండును. మాంసమున వసయు మేదస్సును కూడ నుండును. ఇట్లు మేదస్సునకును తక్కినవానికిని కలిగియుండు భేదమును తెలుసుకొనవలయును.

శిరస్సున కపాలాస్థులక్రింద నమరియుండు మస్తులుంగ మనబడు నదియు మేదస్సునకు చేరినదియె యగునని ఆయుర్వేద తంత్రముల యభిప్రాయమై యున్నది. దీనికే మస్తిష్కమనియు పేరుకలదు దీనిని తెనుగున మెదడు అని యందురు. ఇంగ్లీషున దీనిని "బ్రెయిను" (Brain) అను పేరున వాడుచు దీనికి సంబంధించిన మిగుల విస్తారమగు విశేషములు వారి శారీరమున చెప్పబడియున్నవి.

ఇట్లు శరీరమున నానాస్థలములయందు నానారీతులుగ నుండు నీ మేదోధాతువునకు అది యుండెడు చోటులయందంతటను నొక కలావరణ మేర్పడియుండును. ఇట్టి కలావరణమున నది భద్రముగ నమరియుండి చెడిపోక శరీరమున తన కృత్యములు జరుగుటకు అనుకూలమై యుండును. ఇట్లు ఈ మేదస్సునకు ఆవరణమైయుండు కలను "మేదోధర" యని చెప్పుచున్నారు.

మేదోధర — అన్యశారీరములు

మేదోధరయను కలను గురించి పాశ్చాత్య శారీరముల యందు తెలియు నంశములు ఈ క్రింద చూపబడుచున్నవి. మేదస్సున కింగ్లీషున "Fat" (ఫేట్) అని పేరు. ఆయుర్వేదాంగ శారీరముల యందు వలెనే ఆ శారీరములయందును శరీరమున నీధాతువు ఏర్పడి యుండి దానివలన కొన్ని కార్యములు జరుగుచుండునట్లు చెప్పబడి యున్నది. 154 పౌనుల బరువు కల దేహమున 12 పౌనుల బరువుగల క్రొవ్వుండు (Fat) నని లెక్క వేయబడియున్నది. ఇది సాధారణముగ ప్రత్యేకముగను ఇతర ధాతువులయందు ఆయాధాతు ద్రవ్యములతో మిశ్రితము జెందియు నగుపడుచుండును. మేదస్సువలన దేహమునకు పుష్టియు బరువును బలమును కలుగుచుండును.

శరీరమునందలి ఈ మేదోధాతువునకు కూడ నొక విధమగు మెంబ్రేనుయొక్క ఆవరణముండునట్లును శరీరమున నీధాతువుండు చోటుల యందు ఆ ప్రాంతమున నుండు మెంబ్రేనుయొక్క భాగమే దానికిని ఆవరణముగ నేర్పడుచుండునట్లును ఆశాస్త్రముల పర్యాలోచనమువలన తెలియుచున్నది.

అందు ఉదరము (Abdomen) న బొజ్జ (Belly) లో నుండు మేదస్సును కటిభాగమునందుండు మేదస్సు (Fat) ను ఉదరావరణముగ నుండు "పెరిటోనియమ్" (Peritoneum) అను మెంబ్రేనుయొక్క భాగములే ఆవరించియుండును. అందు బొజ్జయందలి మేదస్సు పెరిటోనియమునకు చేరిన (Great omentum) "గ్రేట్ ఒమెంటమ్" అను పేరు గల మెంబ్రేనుభాగమున పొదుగబడియుండును. కటిప్రదేశము (Lum-

bar-area- లంబర్ ఏరియా)న నుండు మేదస్సు శ్రోణికోష్ఠము (Pelvic cavity) నకు ఆవరణముగ నుండు మెంబ్రేనుయొక్క భాగ మగు "రెనల్ కేప్సల్"(Renal capsule) అను దానిచే నావృతమైయుండును. మాంసభాగములయం దుండు మేదోధరకు "సూపర్ ఫిసియల్ ఫేసియా" "Superficial fascia" యని పేరు పెట్టబడియున్నది. ఇది మాంస భాగములయందుండు సెల్యూలర్ మెంబ్రేనునకు సంబంధించినది.

మెదడును ఆవరించియుండు మెంబ్రేను సెరోయస్ మెంబ్రేనునకు సంబంధించినదై యుండును. మస్తిష్కము శిరోగుహాయందు అమరి యుండును. ఈ గుహాకు ఆవరణముగ తలయందలి పెంకులవంటి ఎముకలు ఏర్పడియుండును. తలయందలి ఇట్టి కపాలాస్థుల యావరణముల నమరి యుండు మెదడును చుట్టి మూడు విధము లగు మెంబ్రేనుపొరల యా వరణము లుండును.

అందు తలపెంకుల యావరణమునకు లోయంచునందు పూత పూసినట్లు ఒక కలావరణముండును. ఇది అస్థులకు సంబంధించియుండు "పెరియాస్టియమ్" (Periosteum) అనబడు మెంబ్రేనుయొక్క భాగమై యున్నది. దీనికి ఇంగ్లీషున "డురామేటర్" (Duramater) అను పేరు కలదు. ఇట్టి కపాలపేటికయందుండు మస్తిష్కమును పొదివి యొక కలావరణముండును. దీని కింగ్లీషున "పియామేటర్" "(Piamater)" అను పేరుకలదు. ఇది సెరోయస్ మెంబ్రేనునకు సంబంధించినదై యున్నది. ఈ రెంటికి నడుమ ఒక విధమగు ద్రవ ద్రవ్య ముండును.

దానితో చేరి మరియొక విధమగు మూడవపొర ఏర్పడియుండును. దాని కింగ్లీషున 'అరచ్ నోయిడ్ మెంబ్రేన్'(Archnoid membrane) అను పేరు కలదని చెప్పబడినది. ఈ మెంబ్రేను తనకు క్రిందుమీదుల నుండు రెండు విధము లగు మెంబ్రేనులకును సంబంధించియుండు స్వభా వము కలిగినదిగ నుండును.

ఇట్లు పాశ్చాత్యుల శారీర సిద్ధాంతములను పట్టి చూచిన శరీర మునందలి "ఫేట్" (Fat) అనబడు మేదో ద్రవ్యమునకు శరీరమున నది యుండు చోటులనుబట్టి ఆ యా స్థలములయందు అమరియుండు

మెంబ్రేనుల భాగముల యావరణము లేర్పడియుండుననియు వానికి వేరు వేరు రీతు లగు నామము లేర్పడియుండుననియు తెలియగలదు. ఇట్టి యావరణములగు మెంబ్రేనుల భాగములే ఆయుర్వేదతంత్రముల యందు చెప్పబడిన "మేదోధర" యను కల కాగలదు.

శు క్ర ధ ర

శుక్రధర యనగ శుక్రమునకు ఆవరణముగ నేర్పడియుండు కల. శుక్ర మనునది శరీరమున నుండు ఏడుధాతువులలో ఏడవధాతువు. ఇది శరీరమున నేర్పడువిధానమునుబట్టి దీనియందు సప్తధాతువుల సూక్ష్మాంశములును బీజరూపమున చేరియుండుటచే నిది సప్తధాతు పరిపూర్ణమగు దేహ మేర్పడుటకు కారణమై యుండును. ఈ విషయములు మొదటి ప్రకరణమున చెప్పబడినవి.

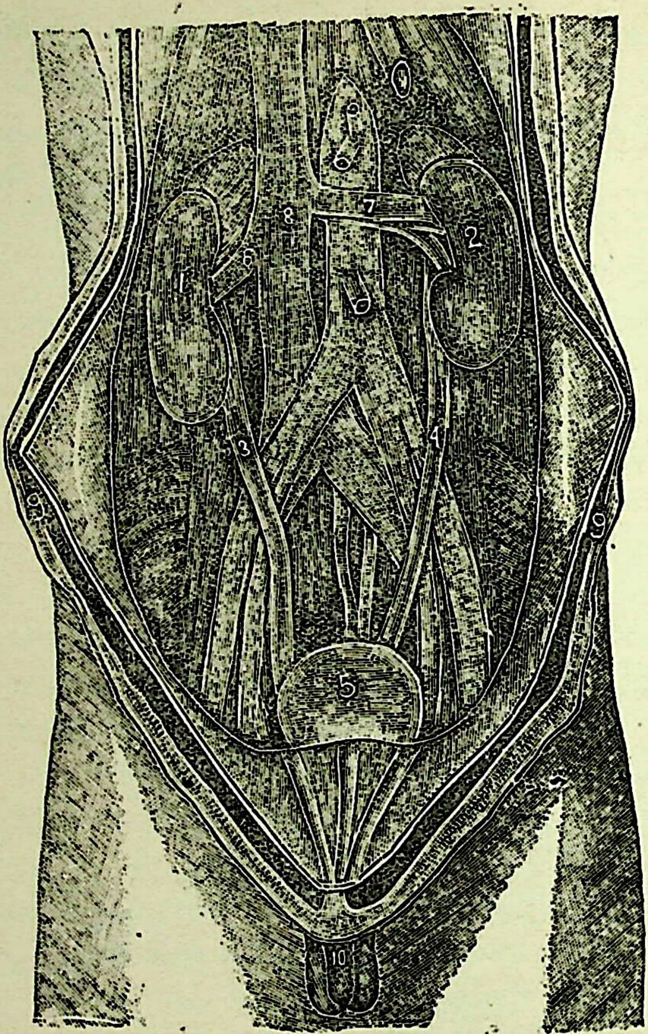
శుక్రమనునది ధాతు పరిణామక్రమ వశమున మజ్జా ధాతువు నుండి ఏర్పడును. మజ్జాధాతువు అస్థినుండి ఏర్పడి స్థూలాస్థులయం దుండును. అందుచే శుక్రము సర్వశరీరగతమై యుండునని చెప్పబడినది. పాలయం దంతటను నేయి నిగూఢమై యుండునట్లు దేహమున నంతటను శుక్రముండియు నిగూఢమై యుండును.

ఇట్టి శుక్రము వృషణములయందు కూడుకొని అచ్చటనుండి వ్యాపించియుండు శుక్రవహాస్రోతస్సులగుండ వస్తిద్వారమువద్దకు చేరి అచ్చట నిలువయై యుండును. ఇట్లు నిలువయగు శుక్రము కామముచే స్త్రీవిషయక మగు హర్షోద్రేకము కలిగినపుడు మూత్రము వెడలు మార్గమునుండి వెడలుచుండును.

ఇట్లు శరీరమున శుక్రము కలుగునట్టియు నిలువయగునట్టియు వెలువడునట్టియు ప్రదేశముల యందంతటను నొక కలావరణముండును. ఇట్లు శుక్రమునకు ఆవరణముగ నేర్పడి యుండు కలకు శుక్రధర యను పేరుకలదు.

శుక్రధర — అన్యశారీరములు

పాశ్చాత్యుల శారీరములయందు శుక్రము వృషణములయం దేర్పడునని చెప్పబడియున్నది. వృషణముల కింగ్లీషున "Testicles"

5 వస్తి, 10 శిశ్నము, వృషణములు. వృషణముల నుండి శుక్రవహాస్రోతస్సులు బయలు వెడలి పైకి వస్తిగుహాలోనికి పోయి వస్తి వెనుకభాగముగుండ వస్తిశిరోభాగమునకు పోయి అచ్చటనుండి వస్తి ముంచుభాగమునకు దిగి క్రిందకుపోయి శిశ్నము నందలి మూత్రవహాస్రోతస్సునకు చేరియుండును.

(టెస్టికలు) లను పేరుకలదు. ఇవి తొడగజ్జల సందున శిశ్నమునకు క్రిందుగ వ్రేలాడుచు కోశ (సంచి) రూపమున నుండు నొక భాగమున రెండుగ నమరియుండును. ఇవి అమరియుండు కోశమునకు ఇంగ్లీషున "Scrotum" (స్క్రోటమ్) అను పేరు కలదు. స్క్రోటమను పేరుగల సంచిలోపలనుండు ఒక్కొక వృషణమునకు చుట్టును మెంబ్రేనునకు సంబంధించిన పొరతో నిర్మింపబడిన మరియొక సంచియొక్క యావరణముండును. ఇట్టి యావరణమునకు "Tunica Vaginalis" (టునికా వజినాలిస్) అను పేరు కలదు. దీనికి సంబంధించిన రెండు సంచులయందును రెండు వృషణ సంబంధమగు గ్రంథులు (Testys) చేరియుండును. ఒక్కొక వృషణమునకు ఆవరణమై యుండు టునికావజినాలిస్ అనబడు సంచికి సంబంధించిన మెంబ్రేను వృషణ గ్రంధి పై భాగమున కూడ పూత పూసినట్లు వ్యాపించి ఒక పొరగ నేర్పడి యుండును. దీనికి ఇంగ్లీషున "Tunica Albuginea" (టునికా ఆల్‌బుజినియా) అను పేరు కలదు.

ఒక్కొక వృషణగ్రంథి యొక్కయు లోపలి భాగమున శుక్రమును కలుగజేయు చిన్న గ్రంథు లనేకములు కలవు. ఈ గ్రంథుల నుండి బయలు వెడలు సూక్ష్మములగు శుక్రవహ స్రోతస్సులు కొన్ని కూడి ఒక్క పెద్ద స్రోతస్సుగ నేర్పడి వృషణ గ్రంథి శిరోభాగమున నొక భాగముగ నేర్పడి యుండును. దీనికి "Epidydimus" (ఎపిడిడిమస్) అనుపేరు కలదు. ఈ స్రోతస్సు వృషణపు పై భాగమున నేర్పడి అచ్చటినుండి క్రిందివరకు పోయి యుండును.

వృషణములలోన నుండు గ్రంథులలోనికి వచ్చియుండు రక్తవహము లగు నాడులలోని రక్తముననుండి శుక్రభాగమును ఈ సూక్ష్మగ్రంథులాకర్షించును. ఇట్లాకర్షింపబడిన శుక్రము గ్రంథులనుండి పోయి చేరియుండు సూక్ష్మస్రోతస్సులగుండ "ఎపిడిడిమస్" అను పెద్ద స్రోతస్సులోనికి చేరుకొనును.

ఇట్లు చేరుకొనిన శుక్రము "ఎపిడిడిమస్" అనుదాని చివరనుండి పైకి పోయి యుండు మరియొక స్రోతస్సుగుండ వస్తిద్వారము వద్దకు

చేరును. ఎపిడిడిమస్ అనుబడు శుక్రస్రోతస్సు చివరనుండి బయలువెడలు స్రోతస్సును "Ducta-Deferentia" (డక్టా డిఫరెంటియా) అని యందురు. ఈ స్రోతస్సు వృషణముల క్రిందినుండి బయలు వెడలి పైకిపోయి శ్రోణికోష్ఠము (Pelvic Cavity) న ప్రవేశించి వస్తి (Bladder) వెనుక భాగమునుండి దాని శిరోభాగమునకు పోయి అచ్చటి నుండి వస్తి ముందుభాగముగుండ క్రిందకు దిగి వస్తిద్వారము వద్దనుండు శుక్రస్థానములకు చేరుకొనును. ఈ శుక్రస్థానములకు "Vesiculate Seminals" (వెసిక్యులేట్ సెమినల్స్) అని పేరు. ఇట్టి స్రోతస్సు గుండ వెసిక్యులేట్ సెమినల్సులోనికి చేరిన శుక్రమచ్చట నిలువ యగును. వెసిక్యులేట్ సెమినల్ అను దానిచివరనుండు "Ejaculatory Duct" (ఎజక్యులేటరి డక్ట్) అనబడు సూక్ష్మద్వారము మూత్ర మార్గమున చేరియుండును.

ఇట్లు వృషణములయందు ఏర్పడు శుక్రము ఆయాస్రోతస్సుల గుండ మూత్రమార్గము వద్దకు చేరుకొని అచ్చట నిలువయై యుండి అచ్చటనుండి కామోద్రేకము కలిగినపుడును సంభోగ సమయముల యందును మూత్రమార్గముగుండ వెలువడు చుండును.

వృషణములపైన యావరణముగ నేర్పడియుండు "టునికా ఆల్బుజీనియా" యనబడు మెంబ్రేనునకు సంబంధించిన భాగములు వృషణములలోనికి వ్యాపించి శుక్రమునకు సంబంధించి యుండు పై చెప్పబడిన గ్రంథులు స్రోతస్సులు మొదలగు స్థానములన్నిటియందును వ్యాపించియుండి అచ్చటనుండు శుక్రమున కావరణముగ నేర్పడి యుండును. అందుచే నిది ఆయుర్వేద శారీరములయందు చెప్పబడిన శుక్రధర యను కలయగును.

పిత్తధర

పిత్తమును ధరించి యుండు కలకు పిత్తధర యనిపేరు. పిత్త మనునది శరీరమునందలి తేజోభూతమునకు సంబంధించిన ఒక ధాతువు అగునని చెప్పబడినది. తేజోభూత సంబంధమగు నీ పిత్తముచే

శరీరము నందలి ద్రవ్యముల యందలి భూతభాగములును ధాతు భాగములును పాకము చెంది రూపాంతరము నందుచుండును.

పిత్తము శరీరమున ఆ యా స్థలములయందుండి అక్కడ నుండెడు ద్రవ్యములను పాకము చెందింప జేయుచుండును. అందు పాచకస్థానమున నుండెడు పిత్తము అన్న పాన ద్రవ్యములను పాచన మొనర్చి దానియందలి సార కిట్టములను విడదీయుచుండును. అందుచే నీ పిత్తమునకు పాచక పిత్తమని పేరు కలిగినది.

శరీరమున పాచకపిత్త ముండెడు స్థానము ఆమాశయ పక్వాశయములకు నడుమ కలదని చెప్పబడినది. ఆమాశయ మనునది పై కడుపున యకృత్ ప్లీహములకు నడుమ నుండును. మనుజులు భుజించు అశిత ఖాదిత పీత లీఢము లన నాలుగు విధముల నుండు అన్నపాన ద్రవ్యములు జీర్ణమగుటకై ఇచ్చట చేరి నిలిచి యుండును. జీర్ణము కావలసిన ఆహార ద్రవ్యములకు ఆమాహారద్రవ్యము లని పేరు. ఆమాహార ద్రవ్యములు జీర్ణమగుటకై నిలువయుండు చోటు కావున దీనికి "ఆమాశయ" మని పేరు పెట్టబడినది.

పక్వాశయ మనునది కడుపున నాభి ప్రదేశమున నుండును. ఆమాశయమున చేరిన ఆమాహార ద్రవ్యములు పక్వమైన పిమ్మట నీ యాశయమునకు చేరును. జీర్ణమైన ఆహార ద్రవ్యములకు పక్వాహార ద్రవ్యము లని పేరు. పక్వాహార ద్రవ్యములు నిలువయుండు చోటు కావున దీనికి పక్వాశయ మని పేరు పెట్టబడినది.

పాచక పిత్తముండు స్థానము ఆమ పక్వాశయములు రెంటికిని నడుమ నుండును. పాచకపిత్త ముండు స్థానము పిత్తాశయ మనబడు చున్నది. ఇచ్చటనుండు పాచకపిత్తము ఆమాశయమునకు చేరిన ఆమాహార ద్రవ్యము పక్వ మగునట్లు చేయును. ఇది పిత్తాశయమున పక్వమైన పిమ్మట సారకిట్టములు విడిపోవును. ఇట్లు పక్వమైన ఆహార ద్రవ్యము పక్వాశయమునకు చేరును. ఆమాహార ద్రవ్యములను పాచనము చేయుటకు ఉపయోగపడు నీ పిత్తాశయమందలి పాచక పిత్తమును

"జఠరాగ్ని" అని యందురు. అందుచే నీ యాశయమునకు అగ్న్యాశయ మనియు పేరు కలదు.

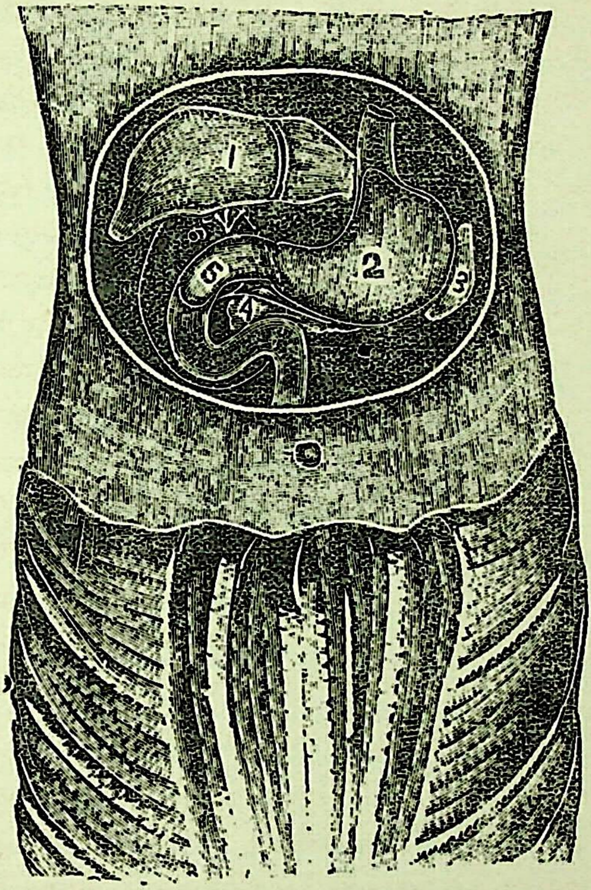
పిత్తాశయమున నుండు పాచక పిత్తమున కావరణముగ నీ యాశయమున నొక కల ఏర్పడి యుండును. దానికి "పిత్తధర" యను పేరు కలదు. పిత్తధర యను నీ కలయందు పాచక పిత్తముండి ఆమాశయము నందలి ఆమాహార ద్రవ్యమును పాచన మొనర్చి సార కిట్టములను విడదీయుచుండును. మనుజులచే భుజింపబడి ఆమాశయము నకు చేరిన ఆమాహారద్రవ్యములు ఆమాశయము నుండి పక్వాశయము నకు జారిపోవుచుండ నడుమ పిత్తాశయ స్థానమున దాని నాపి గ్రహించి పట్టియుంచి పక్వమొనర్పబడును. అందుచే నీ యాశయమునకు "గ్రహణి" యను పేరుకూడ కలిగినది. ఈ యాశయమును అందలి కలయును అచ్చట నధిష్ఠించియుండు జఠరాగ్నిచే నుపష్టబ్ధములై ఉపబృంహితములై బలము కలిగి ఆమాహార ద్రవ్యమును బలమున నాపి పక్వ మొనర్చును. గ్రహణిస్థానమున బలము తగ్గిన ఆమాహార ద్రవ్యమును పక్వమొనర్పకనే విడుచును. అప్పుడు ఇదియొక వ్యాధి యగును. ఇట్టి వ్యాధిని "గ్రహణీ" వ్యాధి యందురు.

ఇట్లు పాచకపిత్త స్థానమగు పిత్తాశయమున నేర్పడి యుండుకల పిత్తధర యగునని నిశ్చయ మగుచున్నది.

పిత్తధర - అన్యశారీరములు

ఆయుర్వేద తంత్రములయందు ఆమాశయ మను పేరున చెప్ప బడునది పాశ్చాత్య శారీరములయందు "Stomach" (స్టమక్) అను పేరున చెప్పబడునది కాగలదు. ఆయుర్వేదములయందు పక్వాశయ మనబడునది పాశ్చాత్య శారీరములయందు "Jejunum" (జెజునమ్) "Ileum" (ఇలియమ్) అను పేర్లు కలిగిన స్థానములు కాగలవు. వీని రెంటికిని నడుమ "Duodenum" (డుయోడినమ్) అని పాశ్చాత్య శారీరములయందు చెప్పబడిన స్థానము కలదు. స్టమక్కున నుండు ఆహార ద్రవ్యము డుయోడినము ద్వారమునుండియే జెజునమునకు చేరును.

116 వ పేజి

పిత్తాయస్థాన మిా పటమున చుక్కల వలయమున చూపబడియున్నది. 1 యకృత్తు, 2 ఆమాశయము, 3 ప్లీహము, 4 పేంక్రియాస్, 5 గ్రహిణి, 6 బైలుడక్టు.

ఆహారద్రవ్యములు జీర్ణమగుటను ఆ శారీరములయందు "Digestion" (డైజెషన్) అనియు "Assimilation" (అస్సిమిలేషన్) అనియు నందురు. ఇట్టి డైజెషన్ అసిమిలేషన్ అను జీర్ణకార్యములు డియోడినం అనబడు ఈ స్థానముననే జరుగునని పాశ్చాత్య శారీరముల యందును చెప్పబడి యున్నది.

స్టమక్ అనబడు ఆమాశయమున చేరిన ఆహార ద్రవ్యములు అచ్చట కొన్ని మార్పులు చెందిడుయోడినముగుండ జెజునము లోనికి పోవుచుండునపుడు వానిలోనికి కొన్ని ద్రవ ద్రవ్యములు చేరుటవలన నచ్చట డైజెషను అస్సిమిలేషను అను జీర్ణ మగుటను చెందుచుండునని వారి శారీరములయందు చెప్పబడియున్నది.

"లివర్" అనబడు యకృత్తునకు సంబంధించియుండు 'Gall bladder' (గాల్ బ్లాడర్) అను తిత్తియందు చేరియుండు 'bile' (బైల్) అనబడునొక ద్రవద్రవ్యము bile duct (బైల్ డక్ట్) అనబడు నొక స్రోతస్సుగుండ డియోడినమునకు చేరుచుండును. ఇట్లే స్టమక్కునకు క్రిందనుండు Pancreas (పేంక్రియాస్) అను అంగము నుండి "Pancreatic duct" (పేంక్రియాటిక్ డక్ట్) అను స్రోతస్సు గుండ "pancreatic juice" (పేన్క్రియాటిక్ జూస్) అను ద్రవము డియోడినమునకు చేరుచుండును. ఈ రెండుద్రవములును డియోడినము నకు వచ్చిన ఆహారద్రవ్యములలో చేరుటవలన అది డైజెషన్ అస్సిమి లేషన్ అను మార్పులను చెందును

ఇట్లు ఆహారద్రవ్యములు జీర్ణమగుటకు కారణములై యుండు అవయవము లుండు స్థానములయందును, వాని పై భాగములయందును వాని లోపలిభాగములయందును ఒక విధ మగు పూతవంటి మెంబ్రేనుయొక్క పొర ఏర్పడియుండును.

ఉదరభాగమున వ్యాపించియుండు సెరోయస్ మెంబ్రేన్ అను దాని భాగ మగు పెరిటోనియమ్ అనునది పై జెప్పబడిన జీర్ణకృత్యమును జరిపించు అంగభాగములయం దంతటను అలమియుండును. డియోడిన మున మాత్రము మ్యూకస్ మెంబ్రేనులయొక్క భాగము అలమి యుండును.

ఇట్లు డియోడినమునను తక్కిన జీర్ణక్రియకు సంబంధించిన అంగములయందును వ్యాపించియుండు మెంబ్రేనులు పిత్తధర యను కల కాగలవు.

శ్లే ష్మ ధ ర

శ్లేష్మధర యనగ శ్లేష్మమును ధరించియుంచుకల. ఇది ఆరవ కలగ పరిగణింపబడినది. శ్లేష్మ మనునది శరీరముననుండు అబ్భ్యాత సంబంధ మగు ధాతు వగు నని చెప్పబడినది. దీనివలన శరీరమునకు నీటిచే గలుగ దగిన శీతము స్నేహము మార్దవము మున్నగు విశేషములు కలుగు చుండును-

శ్లేష్మ మనబడు ఈ ధాతువు శరీరమున నేర్పడియుండి అచ్చట నుండు ద్రవ్యములను క్లేదన మొనర్చుచుండును. క్లేదన మనగ తడుపుట. శ్లేష్మక్లేదనమువలన ఆయాభాగములయందు స్నిగ్ధత కలుగుచుండును.

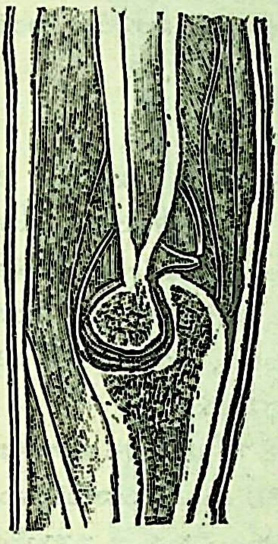
శరీరమునందలి అస్థిసంధుల (కీళ్ళ) యందు ఒక విధమగు నిట్టి శ్లేష్మద్రవ్య మేర్పడి యుండును. కీళ్ళయం దుండు నీ శ్లేష్మ ద్రవ్యము వలన నచ్చట స్నిగ్ధత కలిగి కీళ్ళు చక్కగ తిరుగుటకును కదలుటకును వీలు కలుగును. బండి యిరుసున తారువేసి చమురు పూసిన యెడల నది బాగుగ తిరుగునట్లు కీళ్ళయందు శ్లేష్మము పూయబడి యుండునేని అవి బాగుగా కదలుచుండును. అందుచే కీళ్ళయం దొకవిధ మగు శ్లేష్మ మేర్పడి యుండును. కీళ్ళయందుండు శ్లేష్మమునకు "శ్లేషక" మను పేరు కలదు.

కీళ్ళయం దుండు నీ శ్లేషకశ్లేష్మము నావరించి యొక కల ఏర్పడి యుండును. దానికి "శ్లేష్మధర" యను పేరు కలదు. శ్లేష్మ ధర యను కల యందుండు శ్లేష్మముచే తడుపబడుచు స్నిగ్ధములై కీళ్ళు చక్కగ కదలుచు పని చేయుట కనుకూలములుగ నుండును.

శ్లేష్మధర - అన్యశారీరములు

పాశ్చాత్య శారీరముల యందును, ఎముకలకు సంబంధించిన కీళ్ళయం దొక విధ మగు ఛమురువంటి వస్తువు ఏర్పడియుండి కీళ్ళు సుఖ-

ముగ తిరుగుట కానుకూల్యము కలిగించు చుండునని చెప్పబడియున్నది.

శ్లేష్మధరకలచే యావరింప బడినకీలు యొక్క ఆకారము ఈ పటమున చూపబడి యున్నది.

ఎముకల చివర భాగములు "Cartilege" (కార్టిలేజ్) అను పేరుగల తరుణాస్థులచే నిర్మితములై యుండును. ఈ భాగములు స్నాయు (Ligament) మయమగు నొక పలుచని పొరచే చుట్టబడి యుండును. దానిపైన మెంబ్రేనునకు సంబంధించిన పొరయొకటి ఏర్పడి యుండును. దీని నుండి యొక విధమగు ద్రవము స్రవించు చుండును. ఈ మెంబ్రేను అస్థు (Bone) లకు సంబంధించిన "పెరియాస్టినమ్" అను దానికి సంబంధించినది కాగలదు.

ఇట్టి తొడుగులు గల ఎముకల చివరలు సంధించియుండు కీళ్ళ యందు ఈ తొడుగుల భాగములే ఒక సంచివలె నేర్పడి కీలు నంతటిని కప్పి యుంచును. వాని పైన మాంసభాగములు అలమి యుండును. ఎముక చివరలను కీళ్ళచుట్టును అలమి యుండు తొడుగులను సంచులను "Capsule" (కేప్సులు) అందురు. ఈ సంచులలోపల కూడ మెంబ్రేను యొక్క పొర యేర్పడి యుండి ఒక విధ మగు ద్రవమును స్రవించుచు కేప్సులు లోపలి భాగమున స్నిగ్ధత కలిగించు చుండును. ఈ సంచుల

లోపలనుండు స్నేహ ద్రవ్యమునకు "synovia" (సినోవియా) యను పేరు కలదు. దీనిని స్రవించు మెంబ్రేనునకు "synovial membrane" (సినోవియల్ మెంబ్రే) నను పేరు కలదు. ఇట్టి సినోవియల్ మెంబ్రే నను నీ పొరయే శ్లేష్మధరా కల కాగలదు.

పు రీ ష ధ ర .

పురీషధర యనగ పురీషము నావరించి ఏర్పడి యుండు ఒక కల. పురీష మనగ నేమో చెప్పబడినది. ఆమాశయమున నుండు ఆమాహార ద్రవ్యము పిత్తాశయమున పిత్త తేజముచే పక్వము చేయబడి అందున నుండి సారకిట్టములు విడిపోవును. ఇట్లు విడిపోగా అందలి సారాంశ మగు రసము రసస్థానమునకు చేరుటయు, కిట్టాంశమగు పక్వ ద్రవ్యము పక్వాశయమునకు చేరుటయు సంభవించును.

పక్వాశయమున నీ కిట్టద్రవ్యమునుండి ద్రవాంశ మగు మూత్రము విడదీయబడి మూత్రవస్తికి చేరి పోవును. మిగిలియుండు ఘనాంశ మగు పురీషము పురీషస్థాన మగు "ఉండుకము"నకు చేరును. పక్వాశయ మనునది నాభిస్థానమున కడుపులోన నుండు నని పిత్తధరాకలా వివరణ మున చెప్పబడినది. ఉండుక మనునది ఎడమ డొక్కయందు పైనుండి క్రిందివరకు ఏర్పడియుండు పెద్ద ప్రేవులోని ఒక భాగము అగును.

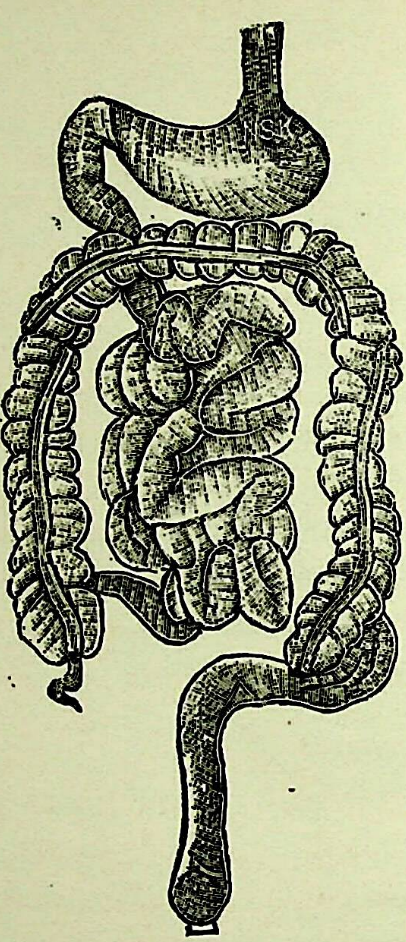
పక్వాశయముననను, ఉండుకముననను ఒక విధమగు కల ఏర్పడి యుండును. ఈ కల పక్వాశయమున నుండు పక్వాహారద్రవ్యమును ఆవరించి యుండి దానినుండి ద్రవాంశ మగు మూత్రమును విడ దీయుచు ఘనాంశము ఉండుకమునకు చేరునట్లు చేయును. ఉండుకమున చేరిన ఈ ఘనాంశ మగు పురీషము కూడ క్రమముగ జారి గుద భాగము నుండి వెడలిపోవునట్లు అచ్చటను కూడ ఈ కల ఏర్పడి యుండును. దీనిని పురీషధర యని యందురు. ఇది పక్వాశయముననను ఉండుకము నను ఏర్పడి యుండి అచ్చట నా ద్రవ్యము నిలిచియుండక జారిపోవునట్లు చేయుచు నుండును.

పురీషధర - అన్యశారీరములు.

ఆయుర్వేదతంత్రములయందు పక్వాశయ మను పేరున చెప్పబడి

ఉదరమున పక్వాశయమును ఉందుకమును అమరియుండు స్థితి ఈ పటమున చూపబడినది. 1, 2 పక్వాశయము. వానిలో 1 జెజునము, 2 ఇలియము, 4 ఉందుకము.

ఉదరమునందలి పిల్లప్రేవులును పెద్దప్రేవును ఈ పటమున వేరుగా తీసి చూపబడినవి. దీనియందు ఎ'సెండింగ్ కోలను, డిసెండింగ్ కోలను, ట్రాన్స్‌వర్స్ కోలను అనునవి బాగుగా చూడదగును.

యుండు స్థానము పాశ్చాత్యశారీరములందు "Small Intestine"(స్మాల్ ఇంటెస్టైన్) అను పేరున చెప్పబడునది కాగలదు- ఈ భాగము "Jejunum" (జెజునమ్) "Illeum" (ఇల్లియమ్) అను పేర్లు కల రెండు భాగములుగ విడదీయబడి యుండును.

డియోడినమున డైజెషన్, అస్సిమిలేషన్ అను మార్పులు చెందిన ఆహారద్రవ్యములు జెజునమ్, ఇల్లియమ్ అనబడు ఈ స్థానములకు చేరియుండునపుడు ఇచ్చట ఈ ద్రవ్యమునుండి ద్రవాంశము వేరు చేయబడి ఘనాంశము అచ్చట నుండిపోవును-

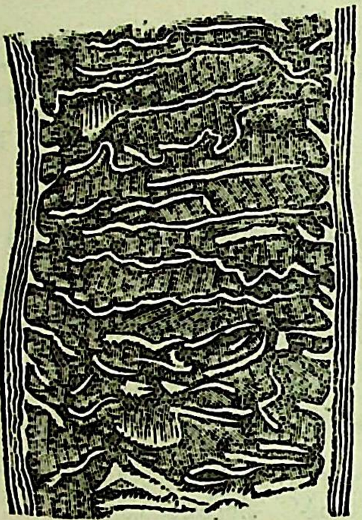
అంతట నీ ఘనాంశము స్మాల్ఇంటెస్టెయిను ప్రదేశము నుండి జారి పెద్దప్రేవులోనచేరును. పెద్దప్రేవున కింగ్లీషున 'Large intestine' (లార్జ్ ఇంటెస్టైన్) అను పేరు కలదు. ఈ ప్రేవు కుడిడొక్క క్రిందిభాగమున పిల్లప్రేవు లనబడు స్మాల్ఇంటెస్టెయినుల చివరనదికి అచ్చటినుండి కుడిడొక్కపై భాగమునకు పోయి అచ్చటినుండి అడ్డముగా తిరిగి ఎడమడొక్కపై భాగమునకు చేరి అచ్చటినుండి క్రిందకుదిగి ఎడమ డొక్కక్రిందికి పోయి అచ్చట గుదముతో చేరియుండును.

ఇట్టి పెద్ద ప్రేవు యొక్క కుడిడొక్కలోని భాగమును ఇంగ్లీషున "Ascending colon' (ఎస్సెండింగ్ కోలన్) అని యందురు. కుడి డొక్కనుండి ఎడమడొక్కలోనికి అడ్డముగ తిరిగి పోయియుండు భాగమును "Transverse colon"(ట్రాన్స్ వెర్స్కోలన్)అని యందురు. ఎడమడొక్కలో పైనుండి క్రిందకు దిగియుండు భాగమును "Descending colon" (డిస్సెండింగ్ కోలన్) అని యందురు-

పై చెప్పబడిన ప్రేవులలోని భాగములలో 'జెజునం' 'ఇల్లియం' అనబడునవి ఆయుర్వేదములయందు చెప్పబడిన పక్వాశయమును'డిస్సెండింగ్ కోలన్' అని చెప్పబడిన పెద్దప్రేవుభాగము ఆయుర్వేదముల యందు చెప్పబడిన ఉండుకమును కాగలవు.

ఇట్లు పైన చెప్పబడిన పిల్లప్రేవులయొక్కయు పెద్ద ప్రేవు యొక్కయు లోపలి భాగమున ఒక విధమగు మెంబ్రేనుయొక్క అవ

రణ మేర్పడి యుండు ననియు ఇది మ్యూకస్ మెంబ్రేన్ అనబడు దాని యొక్క భాగ మగుననియు పాశ్చాత్యుల శారీరములయందు చెప్ప బడి యున్నది.

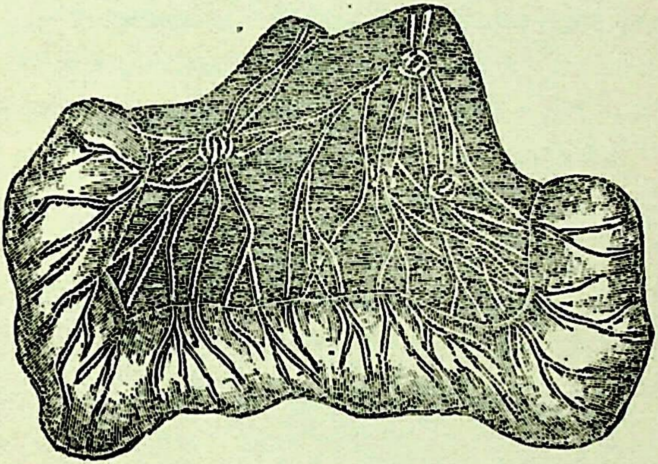
ఒక ప్రేవు ముక్కను కోయగా అందు కానబడు కలయొక్క ఆవరణ మీ పటమున చూపబడి యున్నది.

ఇల్లియమునను జెజునమునను నుండు మ్యూకస్ మెంబ్రేను యొక్క ఆవరణము "Velvet" (వెల్ వెట్) గుడ్డవలె నునుపుగను మెత్తగను నుండును. మరియు నిది మడతలు మడతలుగ నేర్పడి యుండును. అందువలన దీనిలోనికి చేరిన ద్రవ్యము నెమ్మదిగ జారుచు పోవుచుండును.

ఇది కాక ఈ మెంబ్రేనునుండి స్రవించుచుండు నొక విధమగు ద్రవమువలన దీనియందు చేరిన భాగమంతయు కరిగి మిగుల పలు చన యగుచుండును.

ఇట్టి ఈ మెంబ్రేను యొక్క ఆవరణము కలిగిన నీ స్థానము నందలి ప్రేవుల యంచులయందు "Villi" (విల్లి) లను పేరుగల రంధ్ర భాగములు వేల కొలదిగ నేర్పడి యుండును. ప్రేవులనుండి మెల్లగ జారి వచ్చుచుండు పై చెప్పబడిన ద్రవద్రవ్యమునందలి ద్రవాం శము ఈ విల్లీల రంధ్రములగుండ వడిసిపోవును. ఇట్లు వడియగా మిగి

122 వ పేజి

ప్రేవులయందలి విల్లీలగుండ స్రవించిన ద్రవాంశమును తీసుకొనిపోవుచుండు స్రోతస్సులు ఇందుచూపబడినవి.

లిన ఘనాంశము పెద్ద పేగ్రివులగుండ "డిసెండింగ్ కోల" ననబడు ఉండుక స్థానమునకు చేరును.

ఇట్టి ఈ స్థానమున కూడ పై చెప్పబడిన మెంబ్రేను యొక్క ఆవరణము కలదు. ఈ యావరణమున పిల్లి లను రంధ్రము లుండవు. అందుచే నిచ్చటకు చేరిన ఘనాంశము ముద్దవలె నై ఉండుకము చివర నదికి యుండు గుదము గుండ వెలువరింప బడును.

ఇట్లు ఇల్లియమునను జెజునమునను నుండి పక్వాహార ద్రవ్యము నందలి ద్రవాంశమును విడదీయుచుండు నట్టిదియు డిసెండింగు కోలను నుండి పురీషమును వెడల్చుచుండు నట్టిదియు నగు మ్యూకస్ మెంబ్రేను యొక్క భాగమె ఆయుర్వేద తంత్రముల యందు చెప్పబడిన "పురీష ధర" యను కలకాగలదు.

కలలు - సింహావలోకనము

ఇట్టీ ప్రకరణమున చెప్పబడిన కలా వివరణమును పరిశీలించిన కలలు మాంసధరాది నామములచే నేడుగ నేర్పడియుండుటయు అవి ఆశయములయందలి ధాతు ద్రవ్యముల నడుమ నమరియుండిస్వాంతర్వర్తు లగు ధాత్వాదులు తదితరములతో కలిసిపోక నిర్దుష్టములుగ నుండు నట్లు చేయుటకును ఆయా ద్రవ్యములు తమ యాశయముల యందును స్రోతస్సులయందును అంటుకొని నిలిచిపోక ప్రసరించి అన్యస్థానములకు పోవుట కనుకూలము కలుగునట్లును నిర్మితములై ఉపయోగకారు లగుచుండుట తెలియగలదు.

పాశ్చాత్య శారీరములయందు ఆశయాంతర భాగములయందు మాత్రము కాక ఆశయ బహిర్భాగములయందును అంగముల చుట్టును స్రోతస్సులయందును కూడ నిట్టికల లేర్పడి యుండుటయు వానికి ప్రత్యేకములగు నామము లిచ్చి వాని స్వరూప ధర్మాది భేదములు విస్తృతముగ వర్ణింపబడి యుండుటయు తెలుపబడినది.

మెంబ్రేను లనబడు నీ కలలు పాశ్చాత్యశారీరముల యందు ముఖ్యముగ "సెల్యూలర్ మెంబ్రేను", "సెరోయస్ మెంబ్రేను", "మ్యూకస్ మెంబ్రేను" అను మూడు విధములగు భేదములు కలిగినదిగ

చెప్పబడినది. "పెరియాస్టియమ్" అనబడు నది మరియొక విధముగ కొందరు తలంచుచున్నారు. ఈ నాలుగు విధము లగు మెంబ్రేనులే ఆ యా స్థలములయందు వేరు వేరు పేర్లచే పిలువబడు చుండును.

ఆయుర్వేద తంత్రములయందు చెప్పబడిన వానికిని అన్యతంత్రముల యందు చెప్పబడిన వానికిని కలిగియుండు సాధర్మ్య వైధర్మ్య వైలక్షణ్యముకూడ ఇదివరకు వివరింపబడినది. ఇట్టి వర్ణనను ననుసరించి కలానామ వివరణమున ఈ యుభయతంత్ర సిద్ధాంతములకును కలిగియుండు విశేషములు తెలియుటకై కలానామ వివరణ పట్టిక యొకటి ఈ క్రింద చూపబడుచున్నది.

కల — Membrane

ఆయుర్వేదమున నామములు	పాశ్చాత్యవిధానమున నామములు	దేనికిసంబంధించినది
1 మాంసధర	Fascia	Cellular membrane
2 రక్తధర	Endothelium	Serous membrane
3 మేదోధర	Great-omentum	,,
	Renal-capsule	"
	Archnoid	Serous & Periosteum
	Superficial fascia	Cellular membrane
4 శుక్రధర	Tunica albuginea	Serous membrane
5 పిత్తధర	Peritoneum	,,
6 శ్లేష్మధర	Synovial	Periosteum
7 పురీషధ	Mucous membrane	Mucous membrane

ఈ నాలుగువిధములగు మెంబ్రేనుల భాగములే మరికొన్ని ఇతర స్థానముల యందుండునవి వేరువేరు పేర్లతో ఆ శారీరములయందు వ్యవహరింపబడునవి కలవు. అవి కొన్ని ఇదివరకు చూపబడినవి.

ఇది కలావివరణ మను మూడవ ప్రకరణము.

ఇదివరకు ప్రచురింపబడిన గ్రంథములు.

ఆయుర్వేదాంగ శారీరశాస్త్ర సంగ్రహము

ప్రథమఖండము.

శారీరవిషయములను వివరించు నుత్తమోత్తమ గ్రంథము. చరక, సుశ్రుత, వాగ్భట భావమిశ్ర శార్ఙ్గధరాదుల గ్రంథములయందలి శారీర విషయములను సంగ్రహించి ఆయుర్వేదవిజ్ఞాన ప్రత్యక్ష శారీరముల యందలి విషయముల పరామర్శముల తోడను పాశ్చాత్యశారీర విషయముల సాధర్మ్య వైధర్మ్య విమర్శనము తోడను చేర్చి వ్రాయబడినది. శరీరవిచయము, త్వగ్వివరణము, కలావివరణము, ఆశయవివరణము, అను నాలుగు ప్రకరణములు కలవు.

డెమ్మీ 400 పేజీలు. వెల శాశ్వత చందాదారులకు క్యాలికోబైండు రు 3-0-0 అట్ట బైండు రు 2-8-0 పేపరు బైండు రు 2-0-0. ఇతరులకు రు 4-0-0.

ఆయుర్వేదాంగ శారీరశాస్త్ర సంగ్రహము

ద్వితీయఖండము.

కోష్ఠము, కోష్ఠాంగములు, హృదయము, క్లోమము, పుప్పుసము, యకృత్ప్లీహము అను విషయములు ఆయుర్వేద పాశ్చాత్య శారీరశాస్త్రముల పరామర్శముతో అనేక చిత్రపటములతో చేర్చి రచింపబడియున్నవి. డెమ్మీసైజు 200 పేజీలు. శాశ్వత చందాదారులకు వెల రు 1-0-0, ఇతరులకు 2-0-0

ఆయుర్వేదాంగ కౌమారభృత్యము

ప్రథమఖండము — ప్రసవతంత్రము

శుక్రార్తవములు, యోనిరోగములు, ఆర్తవదోషములు, ప్రదరరోగము, యోనికందము, వంధ్యారోగములు, శుక్రదోషములు, గర్భాధానము, గర్భావతరణము, గర్భవృద్ధి, గర్భిణీ నియమములు, గర్భవ్యాపత్తులు, మాసికానుమాసిక చికిత్సలు, ప్రసవము, మూఢగర్భము, సూతికోపచారములు అను పదునారు విషయములను వివరించు పదునారు ప్రకరణములు గల గ్రంథము. మూలశ్లోకములును వ్యాఖ్యయు కలవు. ప్రాణాచార్య, చీమలకొండ సూర్యనారాయణ శాస్త్రులవారు రచించినది. డెమ్మీ 250 పేజీలు. శాశ్వత చందాదారులకు 1—4—0. ఇతరులకు 2—0—0 లు.

మానపరిభాష

కొలతలు, తూకములు, కాలము మొదలగు వానికి సంబంధించిన మానములు ఆయుర్వేద పద్ధతులకును, ప్రస్తుత కాలపు పద్ధతులకును, సరిపుచ్చుచు చర్చాపూర్వకముగ వ్రాయబడిన గ్రంథము. చరక, సుశ్రుత, వాగ్భట, మాగధ, కాళింగ, రస తంత్రముల మానవిషయము లన్నియు ఎత్తి పరస్పర భేదములను ప్రకృత కాలపు మానములను చూపుచు పట్టికలతో (Tables) స్పష్ట పరచబడినది. డెమ్మీసైజు 50 పేజీలకు మించిన గ్రంథము. వెల చందాదారులకు రు. 0-8-0 లు ఇతరులకు రు. 0-12-0.

ఆయుర్వేదాంగ ద్రవ్య విజ్ఞాన శాస్త్రము

ఆయుర్వేద వైద్యులు తెలుసుకొనవలసిన ద్రవ్య విజ్ఞాన భాగములు చేర్చి రచింపబడినది. వైద్యశాస్త్రములకు శారీర భాగములును ద్రవ్య విజ్ఞాన భాగములును మూలములై యున్నవి. ఈ రెండు భాగములను అనుసరించియే తక్కిన నిదాన చికిత్సాది భాగములన్నియు నిర్మింపబడి యుండును. అందుచే ద్రవ్య విజ్ఞానమునకు సంబంధించిన మూల సిద్ధాంతములను తెలుసుకొనుట ఆవశ్యకము కాగలదు.

ఇంగ్లీషు వైద్యులకు ఫిజిక్సు కెమిస్ట్రీల జ్ఞానము వలె ఆయుర్వేద వైద్యులకు ద్రవ్య విజ్ఞాన శాస్త్రముల జ్ఞాన మావశ్యకమై యుండుట గ్రహించి ఆయుర్వేద తంత్రముల యందలి ద్రవ్య విజ్ఞాన భాగములను కూర్చి న్యాయ వైశేషిక సాంఖ్యదర్శనముల యందలి పదార్థ శాస్త్ర భాగముల సమీకరణములను ఫిజిక్సు కెమిస్ట్రీ సిద్ధాంతముల పరామర్శలును చేర్చి ఈ గ్రంథము రచింప బడినది.

ఈ గ్రంథమున పదార్థములు ద్రవ్యములు గుణములు కర్మలు సామాన్య విశేష సమవాయములు వానికి సంబంధించిన రసగుణవీర్య విపాక శక్తులు వాతపిత్త కఫములు అను వానికి సంబంధించిన విజ్ఞాన విషయములు వివరింప బడును. ఇట్టి ఈ గ్రంథము నందలి పదార్థ[illegible]రణ మను మొదటి ప్రకరణ మిప్పుడు వెలువబడినది. డెమ్మీ [illegible] సైజు షుమారు నూరు పేజీలుండును. వెల చందాదారులకు 0—8—[illegible] ఇతరులకు రు 1—0—0.

ఇక ప్రచురింపఁబోవు గ్రంథములు:

1. స్వస్థవృత్తము, ఆయుర్వేద హైజియను
2. శల్యతంత్రము, ఆయుర్వేద సర్జరి
3. రుగ్వినిశ్చయము, ఆయుర్వేద పెథాలజీ
4. పంచకర్మలు
5. రోగులకు ఆహారము
6. వైద్యచింతామణి (సంపూర్ణ వివరణసహితము).
7. ఔషధోపయుక్తి (ఆయుర్వేద మెటీరియా మెడికా)
8. త్రిదోషములు

మొదలగునవి.

ఇట్లు,

ప్రతివాది భయంకర కృష్ణమాచార్యులు,

ఆంధ్రవైద్య గ్రంథమాల, గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

ఆంధ్రగ్రంథాలయ ముద్రాక్షరశాల, బెజవాడ.